

บัญชียาหลักแห่งชาติ ด้านสมุนไพร พ.ศ. 2566

ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ
เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

บัญชียาหลักแห่งชาติ ด้านสมุนไพร พ.ศ. 2566

- ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ. 2566

ISBN	978-974-244-453-2
จำนวนหน้า	132 หน้า
จัดทำโดย	กองผลิตภัณฑ์สมุนไพร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โทรศัพท์ 02 5907460
ครั้งที่พิมพ์ 1	ปี 2566
จำนวนพิมพ์	2,200 เล่ม
พิมพ์ที่	บริษัท มินนี่ กรุ๊ป จำกัด ที่อยู่ 189 หมู่ 2 ต. ลำไทร อ.ลำลูกกา ปทุมธานี 12150 โทร 082-781-6319

คำนำ

คู่มือบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ.2566 ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร ประกอบด้วยปรัชญา หลักการ ประเภทบัญชีย่อย กระบวนการทำงาน และเกณฑ์การคัดเลือกยาเข้าบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร รอบปี 2565 - 2567 รวมทั้งประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ. 2566 ซึ่งถูกประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2566

การจัดทำคู่มือฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สั่งใช้ยาในระบบบริการสาธารณสุข ได้ทราบถึงรายการยาจากสมุนไพรที่ประชาชนจะได้รับตามสิทธิที่พึงมี และวิธีการใช้ยาจากสมุนไพรที่ถูกต้อง ส่งผลให้การใช้ยาจากสมุนไพรมีความปลอดภัยและเกิดประสิทธิภาพ เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเชื่อมั่นต่อการใช้ยาจากสมุนไพร

คู่มือฉบับนี้ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และที่ขาดไม่ได้คือ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เภสัชกรรม เวชกรรมไทย แพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ และนักวิชาการ ที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา และต่อยอดภูมิปัญญาแผนไทย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้สั่งยาจะได้ประโยชน์จากคู่มือฉบับนี้ และใช้คู่มือฉบับนี้เป็นพื้นฐานสำหรับการจ่ายยาจากสมุนไพรต่อไป

คณะผู้จัดทำ
กรกฎาคม 2566

กิตติกรรมประกาศ

คู่มือบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ.2566 ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร สำเร็จลุล่วงได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วด้วยความร่วมมือร่วมใจของคณะกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร คณะทำงานยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบยาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญแห่งชาติด้านการคัดเลือกยาแผนไทยในบัญชียาหลักแห่งชาติ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญแห่งชาติด้านการคัดเลือกยาพัฒนาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ คณะทำงานส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ยาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรทั้งงบประมาณและบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรายงานอาการไม่พึงประสงค์ เพื่อนำมาประกอบการจัดทำคู่มือให้มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ในการเอื้อเฟื้อบุคลากร รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการตลอดจนข้อมูลงานวิจัยทางคลินิก และข้อมูลการใช้ยาจากสมุนไพรในโรงพยาบาล เพื่อใช้ประกอบการคัดเลือกยาเข้าบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

ขอขอบคุณ กรมการแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมควบคุมโรค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และภาคีเครือข่าย ที่ให้ความอนุเคราะห์ ฝ่ายเลขานุการ ในการสนับสนุนบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ซึ่งกรุณาสละเวลาอันมีค่าร่วมดำเนินงานพัฒนาระบบยาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

นอกจากนี้ ขอขอบคุณคณะกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติและคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ที่ได้สร้างรากฐานข้อมูลทางวิชาการเพื่อต่อยอดให้ยาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติได้เป็นที่ประจักษ์และใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมแก่การเป็น “คู่มือแห่งภูมิปัญญาไทย” สืบไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
ปรัชญา	1
หลักการ	2
หลักเกณฑ์การคัดเลือกยา	4
- ยาแผนไทย	5
- ยาพื้นบ้าน	7
- ยาพัฒนาจากสมุนไพร	9
กระบวนการทำงาน	10
ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ.2566	12
- คำนิยามบัญชีย่อย	13
- คำอธิบายรายการยาจากสมุนไพรในบัญชีสำหรับใช้ในโรงพยาบาลและสถานบริการ สาธารณสุขตามบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ. 2566 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2566	14
- ภาคผนวก 1	16
- ภาคผนวก 2	33
กลุ่มที่ 1 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต	33
1.1 กลุ่มยาแก้ลมกองละเอียด	33
1. ยาหอมเทพจิตร	33
2. ยาหอมแก้ลมวิงเวียน	34
3. ยาหอมทิพย์โอสถ	35
4. ยาหอมนวโกฐ	36
5. ยาหอมอินทจักร์	37
กลุ่มที่ 2 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินอาหาร	38
2.1 กลุ่มยาขับลม บรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ	38
1. ยาเบญจกูล	38
2. ยาขมิ้นชัน	39
3. ยาชิง	39
4. ยาธาตุนคร	40
5. ยาธาตุนคร	41

สารบัญ

	หน้า
6. ยาประสะเจตพังคี	42
7. ยาประสะเปราะใหญ่	42
8. ยาประสะกะเพรา	43
9. ยาประสะกานพลู	44
10. ยามหาจักรใหญ่	45
11. ยามันทธาตุ	46
12. ยาวิสัมพยาใหญ่	47
13. ยาอภัยสาลี	48
2.2 กลุ่มยาบรรเทาอาการท้องผูก	49
1. ยาชุมเห็ดเทศ	49
2. ยาถ่ายดีเกลือฝรั่ง	49
3. ยาธรณีสันตะฆาต	50
4. ยามะขามแขก	51
2.3 กลุ่มยาบรรเทาอาการท้องเสีย	52
1. ยาเหลืองปิดสมุทร	52
2. ยากล้วย	53
3. ยาธาตุบรรจบ	54
4. ยาฟ้าทะลายโจร	55
2.4 กลุ่มยาบรรเทาโรคผิวหนัง	56
1. ยาทาขมิ้นชันและกัญชา	56
2. ยาบรรเทาโรคผิวหนัง	56
3. ยาผสมเพชรสังฆาตสูตรที่ 1	57
4. ยาผสมเพชรสังฆาตสูตรที่ 2	57
5. ยาริดสีดวงมหากาฬ	58
2.5 กลุ่มยารักษาโรคในกระเพาะอาหาร	59
1. ยากล้วย	59
2.6 กลุ่มยาบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน	59
1. ยาชิง	59
2. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) จำนวน 2 ความแรง ได้แก่ ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด และไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด	60

สารบัญ

	หน้า
กลุ่มที่ 3 ยารักษาอาการโรคผิวหนัง	61
1. ยาเลือดงาม	62
2. ยาไฟประลัยกัลป์	62
3. ยาไฟห่ากอง	63
4. ยาประสะไพล	63
5. ยาปลุกไฟธาตุ	65
6. ยาสตรีหลังคลอด	65
กลุ่มที่ 4 ยารักษาอาการไข้	66
4.1 กลุ่มยาแก้ไข้ / แก้ร้อนใน	66
1. ยาเขียวหอม	66
2. ยาจันทลีลา	68
3. ยาบัวบก	68
4. ยาประสะจันทน์แดง	69
5. ยามหานิลแห้งทอง	70
6. ยามะระขึ้นก	71
7. ยารางจืด	72
8. ยาหญ้าปักกิ่ง	72
9. ยาห้ารากล	73
กลุ่มที่ 5 ยารักษาอาการของระบบทางเดินหายใจ	74
5.1 กลุ่มยาบรรเทาอาการไอ / เสมหะ	74
1. ยาแก้ไอผสมกานพลู	74
2. ยาแก้ไอผสมมะขามป้อมสูตรตำรับที่ 1	75
3. ยาแก้ไอผสมมะขามป้อมสูตรตำรับที่ 2	75
4. ยาแก้ไอผสมมะนาวดอง	76
5. ยาแก้ไอพื้นบ้านอีสาน	76
6. ยาตรีผลา	77
7. ยาประสะมะแว้ง	78
8. ยาอำมฤควาที	78

สารบัญ

	หน้า
5.2 กลุ่มยาบรรเทาอาการหวัด	79
1. ยาปราบชมพูทวีป	79
2. ยาฟ้าทะลายโจร	80
3. ยาฟ้าทะลายโจร	81
กลุ่มที่ 6 ยาบำรุงโลหิต	82
1. ยาบำรุงโลหิต	82
กลุ่มที่ 7 ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก	83
1. ยาแก้อัลยัเปรี๊ยะ	83
2. ยาแก้ลมแก้เส้น	84
3. ยาแก้ลมอัมพฤกษ์	84
4. ยาไหล	85
5. ยาขยายเส้น	85
6. ยาขี้ผึ้งไหลสูตรตำรับที่ 1	86
7. ยาขี้ผึ้งไหลสูตรตำรับที่ 2	87
8. ยาทำลายพระสุเมรุ	87
9. ยาธรณีสันชะฆาต	88
10. ยาน้ำมันไหล	89
11. ยาน้ำมันกัญชาทั้งห้า	89
12. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) และ cannabidiol (CBD) ในอัตราส่วน 1:1	91
13. ยาประคบ	92
14. ยาผสมแก้อัลยัเปรี๊ยะสูตรตำรับที่ 1	93
15. ยาผสมแก้อัลยัเปรี๊ยะสูตรตำรับที่ 2	94
16. ยาผสมโคคลานสูตรตำรับที่ 1	94
17. ยาผสมโคคลานสูตรตำรับที่ 2	95
18. ยาผสมโคคลานสูตรตำรับที่ 3	95
19. ยาพริก	96
20. ยาสเปร์ยกระดูกไก่ดำ	96
21. ยาสหัสธารา	97
22. ยาสารสกัดขมิ้นชัน	98

สารบัญ

	หน้า
23. ยาสารสกัดจากเถาวัลย์เปรียง	98
24. ยาอัมฤตย์โอสถ	99
กลุ่มที่ 8 ยาบำรุงธาตุ ปรับธาตุ	100
1. ยาเบญจกุล	100
2. ยาตรีโกสมมาส	101
3. ยาตรีพิกัต	101
4. ยาปลุกไฟธาตุ	102
กลุ่มที่ 9 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง	103
1. ยาเปลือกมังคุด	103
2. ยาเมล็ดน้อยหน่า	103
3. ยาแก้โรคเชื้อราที่เล็บ	104
4. ยาทิงเจอร์ทองพันชั่ง	104
5. ยาทิงเจอร์พลู	105
6. ยาบัวบก (ภายนอก)	105
7. ยาพญาขอ	106
8. ยาว่านหางจระเข้	107
9. ยาหญ้าปักกิ่ง	107
กลุ่มที่ 10 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินปัสสาวะ	108
1. ยากระเจี๊ยบแดง	108
2. ยาหญ้าหนวดแมว	108
กลุ่มที่ 11 ยาถอนพิษเบื่อเมา	109
1. ยารางจืด	109
กลุ่มที่ 12 ยาลดความอยากบุหรี	110
1. ยาผสมหญ้าดอกขาว	110
2. ยาหญ้าดอกขาว	110
กลุ่มที่ 13 ยารักษากลุ่มโรคที่เกี่ยวข้องกับกษัย	111
1. ยากษัยเส้น	111
2. ยาธรณีสันตะฆาต	112
3. ยาอัมฤตย์โอสถ	113

สารบัญ

	หน้า
กลุ่มที่ 14 ยารักษาอาการสมองและระบบประสาท	114
1. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี cannabidiol (CBD) 100 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร และมี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) ในอัตราส่วนที่ CBD:THC มากกว่าหรือเท่ากับ 20:1	114
กลุ่มที่ 15 ยารักษาอาการอื่น ๆ	114
1. ยาน้ำมันกัญชาทั้งห้า	114
2. ยาน้ำมันกัญชาที่ผลิตจากช่อดอก ซึ่งยามี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) 2.0 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร	115
3. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) และ cannabidiol (CBD) ในอัตราส่วน 1:1	117
4. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) จำนวน 2 ความแรง ได้แก่ ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด และไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด	118
5. ยาประสะกัญชา	119
6. ยาฟ้าทะลายโจร	120
7. ยาฟ้าทะลายโจร	121
8. ยามหาจักรใหญ่	122
9. ยาสุขไสยาสน์	123

สารบัญภาพ

ปรัชญา

“ส่งเสริมการใช้ยาจากสมุนไพรไทยในระบบบริการสุขภาพ เพื่อการพึ่งตนเองและความมั่นคงทางยา”

เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การใช้และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ ตามหมวด 7 ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552 โดยมีหลักการพื้นฐาน ให้มีการส่งเสริมการแพทย์ทุกระบบอย่างเท่าเทียมกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบสุขภาพ และให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกใช้และเข้าถึงการให้บริการของการแพทย์ระบบต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมตามหลักปรัชญาวิถีชีวิตพอเพียง

บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรจึงเป็นกลไกหนึ่งในการส่งเสริมให้เกิดการใช้ยาจากสมุนไพรไทยในระบบบริการสุขภาพ ด้วยการสั่งใช้จากทั้งแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ และแพทย์แผนปัจจุบัน ในโรงพยาบาลให้มากยิ่งขึ้น ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรมาจากการต่อยอดภูมิปัญญา ด้วยการใช้อย่างสมุนไพรตามภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการใช้สมุนไพรในท้องถิ่น ไปจนถึงการใช้ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่มาจากกรวิจัยและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิม สำหรับการป้องกันโรคและแก้ไข ปัญหาสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทั้งในสถานการณ์ปกติและฉุกเฉิน เพื่อการพึ่งตนเองและความมั่นคงทางยา ทดแทนหรือลดการการใช้ยาแผนปัจจุบันบางรายการที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบ และยาสำเร็จรูปจากต่างประเทศ รวมทั้งเป็นทางเลือกในการรักษา หรือร่วมรักษากับยาแผนปัจจุบัน ด้วยกระบวนการคัดเลือกยาที่โปร่งใส และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการวิจัยนั้นรวมถึงการวิจัยทั้งวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยพัฒนาสายพันธุ์ การวิจัยพัฒนาการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวและการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์

นอกจากนั้นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ยาจากสมุนไพร เช่น การพัฒนากระบวนการคัดเลือกยา การพัฒนาระบบการใช้ยาจากสมุนไพรในสถานการณ์ฉุกเฉิน ก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานวัตกรรมจากบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรด้วยเช่นกัน ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรม และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ยา เป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมยาจากสมุนไพรในประเทศ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร ช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากผลิตภัณฑ์ยาจากสมุนไพร ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราภายในประเทศ

หลักการ

1. มุ่งคัดเลือกยาจากสมุนไพรที่มีความจำเป็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพ ทั้งในสถานการณ์ปกติ และฉุกเฉิน มีความปลอดภัย มีประสิทธิภาพ มีสรรพคุณ หรือข้อบ่งใช้ที่ชัดเจน มีหลักประกันคุณภาพ มาตรฐาน และมีส่วนประกอบเป็นสมุนไพรที่สามารถผลิตหรือปลูกได้ในประเทศเป็นหลัก ด้วยกระบวนการ คัดเลือกยาที่โปร่งใส และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ อย่างทั่วถึง อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ
2. รายการยาบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร จะได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันเหตุการณ์ และให้เหมาะสมกับบริบทของระบบสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย
3. บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการใช้ยาจากสมุนไพร ทดแทนหรือลด การใช้ยาแผนปัจจุบัน รวมทั้งเป็นทางเลือกในการรักษา หรือร่วมรักษากับยาแผนปัจจุบัน และมีส่วนช่วย กระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนาจากสมุนไพรอย่างเป็นระบบเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมผลิต ยาจากสมุนไพรของประเทศ
4. ยาในรายการบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร เป็นยาที่ผ่านการรับรองหรืออนุญาตตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง
5. บัญชียาจากสมุนไพรฉบับนี้จะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนามาตรการด้านอื่น ๆ ควบคู่ ไปด้วย เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครบวงจร มาตรการที่สำคัญในการส่งเสริมการใช้ยาจากสมุนไพร ได้แก่
  - 5.1 **มาตรการการสร้างและการจัดการความรู้** พัฒนาระบบการศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ เกี่ยวกับการผลิต การใช้ยาจากสมุนไพรและการแพทย์แผนไทย ไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาทุกสาขาของมหาวิทยาลัย ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการใช้ประโยชน์ ร่วมกัน
  - 5.2 **มาตรการการพัฒนา วัตถุดิบสมุนไพร ยาแผนไทย และยาพัฒนาจากสมุนไพร** การศึกษา วิจัยทุกด้านเพื่อยืนยัน ความปลอดภัย สรรพคุณ คุณภาพ ความคงตัว และการพัฒนารูปแบบ ให้มีความสะดวกในการนำไปใช้ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทางเภสัชกรรมที่เกี่ยวกับการผลิตยาจากสมุนไพร การศึกษาความเป็นพิษ และการวิจัยทาง คลินิก
  - 5.3 **มาตรการในการควบคุมกำกับคุณภาพมาตรฐานยา การติดตามเฝ้าระวังคุณภาพและ ความปลอดภัย**ในการใช้ยาจากสมุนไพร พัฒนาระบบการผลิตที่ได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ดีในการผลิตยาจากสมุนไพร (Good Manufacturing Practice, GMP) เป็นต้น
  - 5.4 **มาตรการที่เกี่ยวกับการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ** เพื่อให้มีคุณภาพและปริมาณ เพียงพอกับความต้องการ โดยมีความรู้ ความสามารถในการตรวจวินิจฉัยโรค การผลิตยา การสั่งใช้ยาและการส่งจ่ายยาให้แก่ผู้ป่วยอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งบุคลากรแผนไทยและ แผนปัจจุบัน

- 5.5 **มาตรการและกลไกเชิงนโยบายระดับชาติ** เกี่ยวกับการสนับสนุนการให้บริการสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร การใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกลไกกลางและมาตรการในการส่งเสริมควบคู่กับการติดตามตรวจสอบกำกับดูแลตามนโยบายทุกด้านตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น
- 5.6 **มาตรการในการคุ้มครองภูมิปัญญาไทย** เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนไทยและมวลมนุษยชาติ ป้องกันความไม่เป็นธรรมในการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรในท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการพัฒนากลไกทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 5.7 **มาตรการในการพัฒนาระบบสุขภาพ** เพื่อให้ระบบสุขภาพด้านการแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกในส่วนที่เป็นระบบสุขภาพภาคประชาชน มีความเข้มแข็งสามารถเชื่อมโยง ผสมผสานกับระบบบริการสุขภาพของประเทศทั้งที่เป็นระบบบริการภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
- 5.8 **มาตรการทางด้านการเงินการคลัง** ระบบการเงินการคลังของประเทศ ต้องสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมยาจากสมุนไพร และการใช้ยาจากสมุนไพร
- 5.9 **มาตรการในการบริหารยาของสถานพยาบาล** ให้มีความเหมาะสม รวมทั้งบัญชียาจากสมุนไพรของโรงพยาบาลและกลไกการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ
- 5.10 **มาตรการในการคุ้มครองผู้ป่วย และผู้บริโภค** ผ่านการจัดทำ คู่มือการใช้ยาจากสมุนไพรตามบัญชียาหลักแห่งชาติ เพื่อเป็นคู่มือการใช้ยาสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ และเป็นแนวทางสำหรับการให้ข้อมูลยาจากสมุนไพรแก่ประชาชน
- 5.11 **มาตรการในการกำหนดชุดสิทธิประโยชน์ด้านยาในระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการและระบบสวัสดิการอื่น ๆ** เพื่อให้ผู้ป่วยทุกคนได้รับความเสมอภาค และความปลอดภัยจากการใช้ยาจากสมุนไพรในทุกระบบประกันสุขภาพ

หลักเกณฑ์การคัดเลือกยา

หลักเกณฑ์ทั่วไป

รายการยาจากสมุนไพรที่ผ่านการคัดเลือกต้องผ่านเกณฑ์ทั่วไป 4 ข้อ ดังนี้

1. เป็นยาที่ผ่านการรับรองหรืออนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตามข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้
  - 1.1 ยาที่ผ่านการขึ้นทะเบียน การแจ้งรายละเอียด การจดทะเบียน ตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร
  - 1.2 ยาที่ผลิตโดยสถานที่ที่ได้รับการยกเว้นการขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร
  - 1.3 ยาที่ได้รับอนุญาตผลิตเพื่อการวิจัยทางคลินิก เฉพาะกรณีจำเป็นเร่งด่วนในสถานการณ์ฉุกเฉินเท่านั้น หรือรายการอื่นที่มีการผลิตเพื่อใช้ในโครงการ
  - 1.4 ยาที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น กฎหมายยาเสพติดให้โทษ
2. เป็นรายการที่ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุข หรือหมอพื้นบ้าน มีประสบการณ์และมีความจำเป็นต้องใช้ ในระบบบริการสาธารณสุข
3. เป็นรายการยาที่มีสรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ที่ชัดเจน โดยมีเงื่อนไขอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้
  - 3.1 ไม่เคยมีสรรพคุณ / ข้อบ่งใช้อยู่ในบัญชียาจากสมุนไพรเดิม
  - 3.2 เคยมีสรรพคุณ / ข้อบ่งใช้อยู่ในบัญชียาจากสมุนไพรเดิม เปรียบเทียบกับรายการยา / สูตรยาในบัญชียาจากสมุนไพรเดิม หรือมาตรฐานการรักษาเดิม แล้วพบว่าเหมาะสมกว่า เช่น มีประสิทธิภาพที่ดีกว่า มีอาการไม่พึงประสงค์น้อยกว่า หาวัดดูดซับได้ง่ายกว่า ราคาถูกกว่า
  - 3.3 เป็นทางเลือกในการใช้รักษา
4. เป็นรายการที่มีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้
  - 4.1 ใช้ทดแทนยาแผนปัจจุบัน
  - 4.2 ไม่สามารถใช้ยาแผนปัจจุบันได้
  - 4.3 เป็นรายการที่ใช้ร่วมกับการรักษาด้วยยาจากสมุนไพรอื่น หรือยาแผนปัจจุบัน
5. เป็นรายการยาที่มีส่วนประกอบเป็นสมุนไพรที่สามารถผลิตหรือปลูกได้ในประเทศด้านชนิดหรือปริมาณมากกว่า ร้อยละ 60

หลักเกณฑ์ยาแผนไทย

ประเด็น

นิยาม

หลักเกณฑ์

เป็นยาที่เตรียมได้จากสมุนไพรโดยตรง หรือที่ได้จากการผสม ปรง หรือแปรสภาพสมุนไพร ที่มุ่งหมายสำหรับใช้ตามศาสตร์องค์ความรู้การแพทย์แผนไทย¹

เกณฑ์เฉพาะในการคัดเลือกยาแผนไทยเข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

เงื่อนไขตำรับยาที่เป็นยาแผนไทยในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

รายการยาแผนไทยในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรต้องเป็นไปตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

1. เป็นตำรับยาตามตำราข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ตำราการแพทย์แผนไทยของชาติและตำรับยาการแพทย์แผนไทยของชาติที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.2542
- 2) ตำรารายการตำรับยาแผนไทยแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562
- 3) ตำราผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องรายการตำราที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร
- 4) ตำรับยาเกี่ยวกับสมุนไพรที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติหรือสากล

และมีการใช้ในผู้ป่วยอย่างน้อย 400 ราย

2. เป็นตำรับยาที่เตรียมขึ้นตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย และมีเงื่อนไขการใช้ในประเด็นระยะเวลาและจำนวนผู้ป่วยที่ใช้ดังนี้

- 1) ตำรับยาที่เตรียมขึ้นตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย และมีการใช้ในระบบบริการสาธารณสุขติดต่อกันมาอย่างน้อย 30 ปี
- 2) ตำรับยาที่เตรียมขึ้นตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย และมีการใช้ในระบบบริการสาธารณสุขติดต่อกันมาอย่างน้อย 10 ปี และมีการใช้ในผู้ป่วยอย่างน้อย 400 ราย

ประเด็น	หลักเกณฑ์
	<p>3) ตำรับยาที่เตรียมขึ้นตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย และมีการใช้ในระบบบริการสาธารณสุขน้อยกว่า 10 ปี และมีการใช้ในผู้ป่วยอย่างน้อย 1,000 ราย</p> <p>4) ตำรับยาที่เตรียมขึ้นตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย และมีการใช้ในระบบบริการสาธารณสุขน้อยกว่า 10 ปี และมีการใช้ในผู้ป่วยน้อยกว่า 1,000 ราย</p>
เกณฑ์เฉพาะ	<p>รายการยาแผนไทยในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรต้องผ่านเกณฑ์เฉพาะ 2 ข้อ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีข้อมูลที่แสดงถึง สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ ตามที่กล่าวอ้าง เพื่อให้ดำเนินการต่อไปได้ หากดำเนินการแล้วเสร็จให้เสนอคณะอนุกรรมการฯ เพื่อพิจารณา 2. มีรายละเอียดสูตรส่วนประกอบ วิธีการเตรียม และสรรพคุณ หรือข้อบ่งใช้ที่เหมาะสม มีขนาดรับประทานหรือขนาดการใช้ที่มีความแรง ตามที่กำหนดและแสดงข้อมูลด้านความปลอดภัย เช่น ข้อห้ามใช้ ข้อควรระวัง อาการ / เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา โดยพิจารณาจากตำรา หรือองค์ความรู้เดิมทางการแพทย์แผนไทย และประสบการณ์การใช้ยา ทั้งนี้ต้องมีการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน

¹ การแพทย์แผนไทย หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์เกี่ยวกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด รักษา หรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ การผดุงครรภ์ การนวดไทย และให้หมายความรวมถึงการเตรียมหรือการผลิตยาแผนไทย ทั้งนี้ โดยอาศัยความรู้หรือตำรา ที่ได้ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา

ยาแผนไทยในบัญชียาหลักแห่งชาติต้องเป็นไปตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

รายการยาแผนไทยในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรต้องผ่านเกณฑ์เฉพาะ 2 ข้อ ดังนี้

1. มีข้อมูลที่แสดงถึง สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ ตามที่กล่าวอ้าง ทั้งนี้รายละเอียดเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. มีรายละเอียดสูตรส่วนประกอบ วิธีการเตรียม และสรรพคุณ หรือข้อบ่งใช้ที่เหมาะสม มีขนาดรับประทาน หรือขนาดการใช้ที่มีความแรง ตามที่กำหนดและแสดงข้อมูลด้านความปลอดภัย เช่น ข้อห้ามใช้ ข้อควรระวัง อาการ / เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา โดยพิจารณาจากตำราหรือองค์ความรู้เดิมทางการแพทย์แผนไทย และประสบการณ์การใช้ยา ทั้งนี้ต้องมีการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน

หลักเกณฑ์ยาพื้นบ้าน

ประเด็น	หลักเกณฑ์
นิยาม	เป็นยา ² ที่เกิดจากองค์ความรู้ของชุมชน หรือหมอพื้นบ้าน ในแต่ละท้องถิ่น และ / หรือ แต่ละภูมิภาค (Tacit knowledge) ซึ่งเริ่มต้นจากความต้องการแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชากรในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ผ่านประสบการณ์การใช้โดยตรง และ / หรือ ประสบการณ์ที่ได้รับการสั่งสม สืบทอดมีหลักฐานการใช้อย่างต่อเนื่อง (Experience Based)
เงื่อนไขตำรับยาที่เป็นยาพื้นบ้านในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายการยาพื้นบ้านในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร ต้องเป็นตำรับยาที่เตรียมขึ้นตามองค์ความรู้ของหมอพื้นบ้านหรือชุมชน 2. เป็นสูตรตำรับที่มีประสบการณ์การใช้ในประเทศไทยดังต่อไปนี้<ol style="list-style-type: none"> 1) กรณีที่เป็นเภสัชตำรับโรงพยาบาล ซึ่งเป็นยาพื้นบ้าน ที่มีการใช้ในท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน และผลิตใช้ในโรงพยาบาลของรัฐ

ประเด็น

เงื่อนไขตำรับยาที่เป็นยาพื้นบ้านในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

หลักเกณฑ์

- จะต้องเป็นตำรับยาที่มีการผลิตและใช้ในโรงพยาบาลในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีระบบการติดตามความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 2 ปี ในผู้ป่วยไม่น้อยกว่า 400 ราย ตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือ
  - มีข้อมูลประสิทธิผลและความปลอดภัยของการใช้ยาในผู้ป่วยอย่างน้อย 1,000 ราย ที่มีการเก็บข้อมูลตามหลักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ หรือ
  - เป็นเภสัชตำรับยาจากสมุนไพรที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ในด้านประสิทธิผลและความปลอดภัย
- 2) กรณีไม่เป็นเภสัชตำรับโรงพยาบาล ต้องมีการใช้ในชุมชนโดยต้องมีการใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและดูแลสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น ตามวัฒนธรรมของชุมชนที่สืบทอดกันมานาน อย่างน้อยเป็นเวลา 30 ปี ขึ้นไป โดยมีข้อมูลหลักฐานอันแสดงได้ว่ายามีประสิทธิภาพ และความปลอดภัย
3. ต้องระบุรายละเอียดสูตรส่วนประกอบ วิธีการเตรียม และสรรพคุณ หรือ ข้อบ่งใช้ที่เหมาะสม มีขนาดรับประทานหรือขนาดการใช้ที่มีความแรง ตามที่กำหนด และแสดงข้อมูลด้านความปลอดภัย เช่น ข้อห้ามใช้ ข้อควรระวัง อาการ / เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา โดยพิจารณาจากตำราและองค์ความรู้เดิมทางการแพทย์พื้นบ้าน และประสบการณ์การใช้ยา โดยมีการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน

² ยา หมายถึง ต้องมาจากบุคคลที่ผ่านการรับรองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ยกเว้น กรณีบุคคลนั้นเสียชีวิตแล้ว บุคคลนั้น ไม่จำเป็นต้องผ่านการรับรองตามกฎหมาย

หลักเกณฑ์ยาพัฒนาจากสมุนไพร

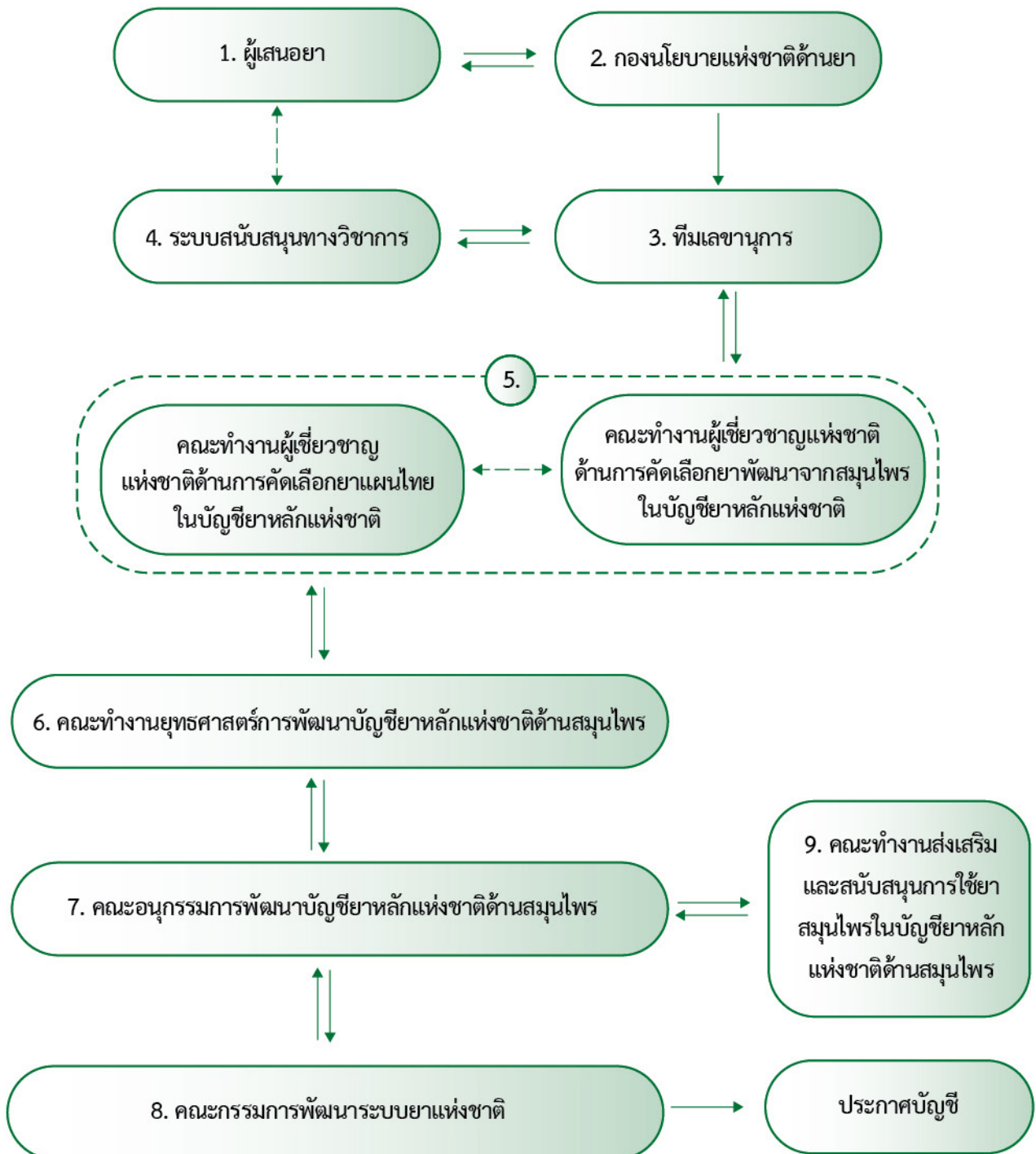
ประเด็น	หลักเกณฑ์
นิยาม	ยาที่ได้จากสมุนไพรโดยตรง หรือที่ได้จากการผสม ประุง หรือแปรสภาพสมุนไพร ที่มีการพัฒนาจากองค์ความรู้ดั้งเดิม โดยใช้เทคโนโลยีทางเภสัชกรรมหรือ องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์
เงื่อนไขตำรับยาที่เป็นยาพัฒนาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายการยาพัฒนาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร ต้องมีลักษณะตามข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ยาพัฒนาจากความรู้ดั้งเดิม (Modified traditional medicines) ยาจากสมุนไพรที่มีการพัฒนารูปแบบสูตรตำรับ หรือกรรมวิธีการผลิตที่แตกต่างจากองค์ความรู้ดั้งเดิม โดยมีตัวยาสำคัญ / ตัวยาหลัก / สมุนไพรหลักเหมือนเดิม รวมทั้งมีความแรง ขนาดยา และสรรพคุณที่สอดคล้องกับตำรับเดิม 1.2 ยาที่ยอมรับในทางการแพทย์ (Well-established herbal medicines) ยาจากสมุนไพรที่มีการใช้ในประเทศอย่างน้อย 10 ปี³ และมีรายงานในวารสารทางวิทยาศาสตร์ (bibliographical evidence) เพียงพอที่แสดงว่า การใช้ยานั้นเป็นที่ยอมรับแพร่หลาย (well-established medicinal use) มีประสิทธิศัภัย และมีความปลอดภัย ในระดับที่ยอมรับได้ 1.3 ยาพัฒนาจากการวิจัย (Scientifically established herbal medicines) ยาจากสมุนไพรที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แล้ว มีข้อมูลที่แสดงถึงประสิทธิศัภัย และความปลอดภัย
เกณฑ์เฉพาะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีข้อมูลที่แสดงถึง สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ ตามที่กล่าวอ้าง 2. มีรายละเอียดสูตรส่วนประกอบ วิธีการเตรียม และสรรพคุณ หรือข้อบ่งใช้ที่เหมาะสม มีขนาดรับประทาน หรือขนาดการใช้ที่มีความแรงตามที่กำหนดและแสดงข้อมูลด้านความปลอดภัย เช่น ข้อห้ามใช้ ข้อควรระวัง อาการ / เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา โดยอิงจากข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ต้องมีการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน

³ EU (Herbal medicinal products | European Medicines Agency (europa.eu) : Regulatory pathway of Well-established use marketing authorisation

กระบวนการทำงาน ตามกลไกการพัฒนาปัญญาหลักแห่งชาติ ด้านสมุนไพรรอบปี 2565-2567

กลไกการพัฒนาปัญญาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรรอบปี 2565-2567

รายละเอียดกระบวนการทำงานตามกลไก การพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

1. ผู้เสนอยา : หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์และการสาธารณสุข
หมอพื้นบ้าน ประชาชนทั่วไป
2. ผู้รับแบบเสนอยา : กองนโยบายแห่งชาติด้านยา รับแบบเสนอยาและส่งต่อ ทีมเลขานุการ
3. ผู้คัดกรองแบบเสนอยา : ทีมเลขานุการพิจารณากลับกรองความสมบูรณ์ของแบบเสนอยา วินิจฉัยประเภท
ยาจากแบบเสนอยา ก่อนเสนอให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการคัดเลือกยา (ภายใต้ คณะอนุกรรมการ
พัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร) นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณา โดย
  - 3.1) กรณีที่แบบเสนอยาจากสมุนไพรมีการกรอกข้อมูลครบถ้วน ให้คัดแยกประเภทของแบบเสนอยา/
วินิจฉัยประเภทยา ว่าจัดเป็น “ยาแผนไทย” หรือ “ยาพัฒนาจากสมุนไพร” แล้วส่งคณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญด้านการคัดเลือกยาที่เกี่ยวข้อง พิจารณา
  - 3.2) กรณีที่แบบเสนอยาจากสมุนไพรมีการกรอกข้อมูลไม่ครบถ้วน
    - ก. ประเด็นเล็กน้อย ทีมเลขานุการพิจารณาแล้วไม่จำเป็นต้องส่งต่อระบบสนับสนุนทางวิชาการ
ให้ทีมเลขานุการแจ้งผู้เสนอยาเพื่อชี้แจงแก้ไข
    - ข. ประเด็นซับซ้อนต้องการคำแนะนำเพิ่มเติม ทีมเลขานุการส่งต่อระบบสนับสนุนทางวิชาการ
4. ระบบสนับสนุนทางวิชาการ : สนับสนุนการจัดเตรียมแบบเสนอยาให้เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือก
  - 4.1) จัดให้มีการให้คำปรึกษาสำหรับผู้เสนอยาจากสมุนไพรเข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร
ตามความเหมาะสม
  - 4.2) จัดทำ List of expert เพื่อให้คำแนะนำในด้าน
    - 4.2.1 Formula assessment
    - 4.2.2 Product Quality
    - 4.2.3 Safety assessment
    - 4.2.4 Outcome assessment
    - 4.2.5 Strategy
  - 4.3) จัดให้มีระบบการติดตามผู้เสนอยา เพื่อติดตามการแก้ไขปัญหา
  - 4.4) จัดประชาสัมพันธ์ / ชี้แจง / ประสานกับหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศในการเสนอรายการยา
สมุนไพรและข้อมูลสนับสนุน

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ
เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๖

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและส่งเสริมการใช้ยาจากสมุนไพรในระบบบริการสุขภาพ
อย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมภูมิปัญญาให้ได้รับการต่อยอดโดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านกลไกการวิจัยและพัฒนาจากสมุนไพรอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถ
พึ่งพาตนเอง และเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางยาให้กับประเทศ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติ
แห่งรัฐธรรมนูญ รวมทั้งเพื่อให้บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อสถานการณ์
ในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ (๔) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการ
พัฒนาระบบยาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ
ด้านสมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

(๑) ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ
ด้านสมุนไพร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๕

ข้อ ๒ ให้ใช้รายการยาจากสมุนไพรในบัญชีแนบท้ายประกาศนี้ เป็นยาในบัญชียาหลัก
แห่งชาติด้านสมุนไพร

ข้อ ๓ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

อนุทิน ชาญวีรกูล

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ

คำนิยามบัญชีย่อย

รายการบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร

แนบท้ายประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ

เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ. 2566 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

รายการยาจากสมุนไพรที่เป็นรายการบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรตามประกาศฉบับนี้ หมายถึง รายการยาจากสมุนไพรสำหรับใช้ในโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุข โดยมีสรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ เป็นไปตามที่หน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายได้อนุมัติไว้ หรือเป็นรายการยาจากสมุนไพรที่เป็นเภสัชตำรับโรงพยาบาล (รพ.) ที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย หรือเป็นไปตามโครงการที่ได้รับอนุมัติโดยคณะกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย บัญชีย่อย 3 บัญชี ได้แก่ บัญชีรายการยาพื้นฐาน บัญชีรายการยาเฉพาะ และบัญชีรายการยาพิเศษ

- **บัญชียาพื้นฐาน** (บัญชี 1 เดิม) หมายความว่า รายการยาที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสั่งใช้ได้โดยทั่วไป
- **บัญชียาเฉพาะ** (บัญชี 2 เดิม) หมายความว่า รายการยาที่ต้องอาศัยการตรวจวินิจฉัยและสั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย หรือ แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือ แพทย์แผนปัจจุบันที่ผ่านการอบรมหรือผู้อำนวยการสถานพยาบาลนั้น ๆ มอบหมาย
- **บัญชียาพิเศษ** (บัญชี 3 เดิม) หมายความว่า รายการยาที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์จำกัด และต้องมีการติดตามประสิทธิผล ความปลอดภัย เพื่อนำมาใช้ทบทวนสถานะการบรรจุรายการยาในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร อย่างน้อยทุก 6 เดือน หรือเมื่อมีข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์ใหม่ที่เปลี่ยนไปจากที่พิจารณาไว้เดิม ทั้งนี้บัญชียาพิเศษต้องมีองค์ประกอบต่อไปนี้
  1. มีหน่วยงานรับผิดชอบทั้งโครงการและงบประมาณ
  2. นำเสนอโครงการเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งประกอบด้วย
    - 2.1) บทสรุปผู้บริหาร
    - 2.2) หลักการและเหตุผลของโครงการ รวมทั้งที่มาของการพัฒนาสูตรตำรับ (ถ้ามี)
    - 2.3) มีวัตถุประสงค์
    - 2.4) วิธีการดำเนินโครงการ
    - 2.5) กำหนดระยะเวลาเริ่มต้น-สิ้นสุดโครงการชัดเจน
    - 2.6) ต้องมีการระบุ สรรพคุณเฉพาะ (specific health benefits) หรือ ข้อบ่งใช้ (clinical indication) และกำหนดวิธีใช้ยาให้ชัดเจน
    - 2.7) แนวทางการติดตามประเมินผลการใช้ยาทั้งด้านประสิทธิผลและความปลอดภัย โดยมีการรายงาน ความปลอดภัยไปยังศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (HPVC) ในทุกรายที่พบ
    - 2.8) มีแนวทางการติดตามความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วย
    - 2.9) มีหนังสือแสดงความจำนงในการรับผิดชอบและสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ

3. ให้รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร ทุก 6 เดือน หรือเมื่อมีข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์ใหม่ที่เปลี่ยนไปจากที่พิจารณาไว้เดิม และเมื่อสิ้นสุดโครงการ

โดยรายการยาจากสมุนไพรประกอบด้วย ชื่อยา รูปแบบยา สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ และบัญชีย่อย ปรากฏตามภาคผนวก 1 และมีตัวยานในสูตรตำรับ รายละเอียดของยาแต่ละรายการตามภาคผนวก 2

คำอธิบายรายการยาจากสมุนไพรในบัญชียาสำหรับใช้ในโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุข ตามบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ. 2566 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

- **“ชื่อยา”** หมายความว่า ชื่อภาษาไทยที่ใช้เรียกทั่วไปจนเป็นที่รู้จัก หรือที่ระบุไว้ในตำราแพทย์แผนไทย หรือตามที่คณะกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรกำหนด
- **“รูปแบบยา”** หมายความว่า รูปแบบที่ปรากฏในตำรับที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือตำรับที่ผลิตโดยสถานพยาบาลในสังกัดกระทรวง ทบวง กรมที่ทำหน้าที่ป้องกัน หรือบำบัดโรค โดยในกรณีที่เป็นการผลิตในสถานพยาบาลดังกล่าวจะระบุตัวอักษร “รพ.” ไว้ในวงเล็บท้ายรูปแบบยา เช่น ยาเม็ด (รพ.) หมายถึงรูปแบบยาเม็ดที่สถานพยาบาลฯ ผลิต
- **“เงื่อนไขการใช้ยา”** หมายความว่า เงื่อนไขที่ระบุสำหรับการใช้ยาจากสมุนไพรรายการนั้น ๆ แล้วแต่กรณี เพื่อเป็นแนวทางในการสั่งใช้ หรือเพื่อประกอบการจัดระบบกำกับ ติดตาม ให้เกิดการใช้อย่างสมเหตุผล เช่น คุณสมบัติของแพทย์ผู้สั่งใช้ สถานพยาบาล
- **“สูตรตำรับ”** หมายความว่า ส่วนประกอบสำคัญของยาจากสมุนไพรรายการนั้น ๆ โดยแสดงปริมาณในหน่วยเมตริก ทั้งนี้ไม่รวมส่วนประกอบอื่นที่เป็นสารช่วยในการผลิตยา (pharmaceutical necessities) เช่น สารยึดเกาะ สารหล่อลื่น วัตถุกันเสีย วัตถุแต่งสี กลิ่น รส
- **“สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้”** หมายความว่า สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ที่อ้างอิงมาจาก
  - สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ตามตำรายาที่อยู่ในตำราการแพทย์แผนไทย หรือตำรายาที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติหรือสากล หรือเป็นยาที่เตรียมขึ้นตามหลักการแพทย์แผนไทยและมีการใช้อย่างแพร่หลายตั้งแต่ดั้งเดิมสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน
  - สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ที่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากการศึกษาฤทธิ์เภสัชวิทยาในสัตว์ทดลอง หรือการศึกษาทางคลินิกที่สนับสนุนว่ายาจากสมุนไพรนั้นสามารถบำบัดหรือบรรเทาอาการเจ็บป่วยตามที่ระบุ
- **“ขนาดและวิธีใช้”** หมายความว่า ขนาดการใช้ยาจากสมุนไพรในผู้ป่วย ทั้งผู้ใหญ่และ / หรือเด็ก ระบุปริมาณเป็นช่วงการใช้ยา โดยมีหน่วยของน้ำหนักและปริมาตรเป็นหน่วยเมตริก ยาที่ไม่ระบุการใช้ในเด็ก หมายถึงเป็นยาสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น ทั้งนี้กรณียาแผนไทยที่ไม่มีการระบุน้ำหนักกระสายยาไว้เป็นการเฉพาะ ให้ใช้น้ำสุกเป็นน้ำกระสายยา
- **“คำเตือน”** หมายความว่า ข้อมูลสำคัญที่เตือนให้ผู้ใช้อายาทราบถึงความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นหลังจากใช้ยา

- **“อันตรายกิริยา”** หมายความว่า ปฏิกริยาระหว่างการใช้ยามากกว่า 2 ชนิดร่วมกันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระดับยาในเลือด หรือส่งผลต่อผลการรักษาและความปลอดภัยในการใช้ยา ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการใช้ยาที่เกิดอันตรายกัน และติดตามการใช้ยาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้หมายความรวมถึงทั้งการใช้ยาจากสมุนไพร ร่วมกับยาแผนปัจจุบัน หรือการใช้ร่วมกับยาจากสมุนไพรชนิดอื่น
- **“ข้อห้ามใช้”** หมายความว่า ข้อมูลที่อธิบายว่ายาจากสมุนไพรนี้ห้ามใช้ในกรณีใด เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายที่อาจเกิดขึ้น เช่น ยาที่มีส่วนผสมของเจตมูลเพลิงแดง ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ เนื่องจากอาจทำให้แท้งหรือเป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ได้
- **“ข้อควรระวัง”** หมายความว่า ข้อมูลที่อธิบายว่ายาจากสมุนไพรนี้ ควรระวังการใช้ในกรณีใดเพื่อความปลอดภัยในการใช้ยา
- **“อาการไม่พึงประสงค์”** หมายความว่า การตอบสนองต่อยาจากสมุนไพรที่เป็นอันตรายและไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น ซึ่งเกิดขึ้นในขนาดการใช้ยาตามปกติ โดยไม่รวมถึงการใช้ยาเกินขนาด (overdose) หรือการจงใจใช้ยาในทางที่ผิด (abuse) จนเกิดอันตราย
- **“ข้อมูลเพิ่มเติม”** หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับยาจากสมุนไพรเฉพาะบางรายการที่ควรทราบ เช่น คำแนะนำและคำอธิบายเพิ่มเติม คุณลักษณะของพืชสมุนไพร การใช้ประโยชน์และวิธีการเตรียมตำรับยาในทางการแพทย์แผนไทยหากคำอธิบายรายละเอียดยาใด ที่ไม่มีข้อมูลหรือยังไม่มีรายงานอาการไม่พึงประสงค์

ภาคผนวก 1

บัญชียาจากสมุนไพร

กลุ่มที่ 1 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต

1.1 กลุ่มยาแก้ลมกองละเอียด

1. ยาหอมเทพจิตร

รูปแบบยา	ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ลมกองละเอียด ได้แก่ อาการหน้ามืด ตาลาย สวิงสวาย (อาการที่รู้สึกใจหวิว วิงเวียน คลื่นไส้ ตาพร่าจะเป็นลม) ใจสั่น และบำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น

2. ยาหอมแก้ลมวิงเวียน

รูปแบบยา	ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ลมวิงเวียน อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ

3. ยาหอมทิพโอสถ

รูปแบบยา	ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ลมวิงเวียน

4. ยาหอมนวโกฐ

รูปแบบยา	ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- แก้ลมวิงเวียน คลื่นเหียน อาเจียน (ลมจุกแน่นในอก) ในผู้สูงอายุ - แก้ลมปลายไข้ (หลังจากฟื้นไข้แล้วยังมีอาการ เช่น คลื่นเหียน วิงเวียน เบื่ออาหาร ท้องอืด และอ่อนเพลีย)

5. ยาหอมอินทจักร์

รูปแบบยา	ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- แก้ลมบาดทะจิต - แก้คลื่นเหียนอาเจียน - แก้ลมจุกเสียด

กลุ่มที่ 2 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินอาหาร

2.1 กลุ่มยาขับลม บรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ

1. ยาเบญจกูล

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยามวง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

2. ยาขมิ้นชัน

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการแน่นจุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ

3. ยาขิง

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยามวง (รพ.) ยาขง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องอืด ขับลม แน่นจุกเสียด

4. ยาธาตุน้ำขาว

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยามวง ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยามวง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

5. ยาธาตุน้ำเขียว

รูปแบบยา	ยาน้ำ (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ขับลม บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

6. ยาประสะเจตพังคี

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยามวง ยาแคปซูล (รพ.) ยามวง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้จุกเสียด ขับผายลม

7. ยาประสะเปราะใหญ่

รูปแบบยา	ยามวง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยามวง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ถอนพิษไข้ตานซางสำหรับเด็ก ที่มีอาการไข้ต่ำ ๆ อาการปวดท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ ถ่ายเหลว กระปริบกระปรอย เบื่ออาหาร

8. ยาประสะกะเพรา

รูปแบบยา	ยาผง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด

9. ยาประสะกานพลู

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดท้อง จุกเสียด แน่นเฟ้อ จากอาหารไม่ย่อย เนื่องจากธาตุไม่ปกติ

10. ยามหาจักรใหญ่

รูปแบบยา	ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

11. ยามันทธาตุ

รูปแบบยา	ยาผง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้อาการธาตุไม่ปกติ

12. ยาวิสัมพยาใหญ่

รูปแบบยา	ยาผง
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด

13. ยาอภัยสาลี

รูปแบบยา	ยาลูกกลอน ยาเม็ด
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บำบัดโรคลม บรรเทาอาการจุกเสียดแน่น

2.2 กลุ่มยาบรรเทาอาการท้องผูก

1. ยาชุมเห็ดเทศ

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องผูก

2. ยาถ่ายดีเกลือฝรั่ง

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาเม็ด
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้บรรเทาอาการท้องผูกเฉพาะในรายที่ท้องผูกมากหรือในรายที่มีอาการท้องผูกเรื้อรังและใช้ยาอื่นแล้วไม่ได้ผล

3. ยาธรณีสังกะษิต

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ถ่ายท้อง

4. ยามะขามแขก

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาชง ยาแคปซูล (รพ.) ยาชง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องผูก

2.3 กลุ่มยาบรรเทาอาการท้องเสีย

1. ยาเหลืองปิดสมุทร

รูปแบบยา	ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูกหรือมีเลือดปน ท้องเสียชนิดที่ไม่มีไข้ เป็นต้น

2. ยากล้วย

รูปแบบยา	ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูก หรือมีเลือดปน

3. ยาธาตุบรรจบ

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการอุจจาระธาตุพิการ ท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูกหรือมีเลือดปน และ ท้องเสียชนิดที่ไม่มีไข้

4. ยาฟ้าทะลายโจร

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็น มูกหรือมีเลือดปน

2.4 กลุ่มยาบรรเทาโรคผิวหนัง

1. ยาทาขมิ้นชันและกัญชา

รูปแบบยา	ยาน้ำมัน / ยาผงสำหรับผสมในน้ำมัน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รักษาโรคผิวหนัง

2. ยาบรรเทาโรคผิวหนัง

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการโรคผิวหนัง

3. ยาผสมเพชรสังฆาตสูตรที่ 1

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการโรคผิวหนัง

4. ยาผสมเพชรสังฆาตสูตรที่ 2

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการโรคผิวหนัง

5. ยารักษาโรคผิวหนัง

รูปแบบยา	ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการโรคผิวหนัง

2.5 กลุ่มยารักษาโรคในกระเพาะอาหาร

1. ยาแก้ปวด

รูปแบบยา	ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รักษาแผลในกระเพาะอาหาร

2.6 กลุ่มยาบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน

1. ยาชิง

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาขง (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- ป้องกันและบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน ที่มีสาเหตุจากการ เมารถ เมาเรือ - ป้องกันอาการคลื่นไส้ อาเจียน หลังการผ่าตัด

2. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) จำนวน 2 ความแรง ได้แก่ ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด และ ไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด

รูปแบบยา	ยาหยดในช่องปาก หรือ เย็บในช่องปาก (Oromucosal drops)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้รักษาเสริมหรือควบรวมกับการรักษาตามมาตรฐานในการรักษา ภาวะคลื่นไส้ อาเจียนจากเคมีบำบัด

กลุ่มที่ 3 ยารักษากลุ่มอาการสูติศาสตร์รีเวชวิทยา

1. ยาเลือดงาม

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- บรรเทาอาการปวดประจำเดือน ช่วยให้ประจำเดือนมาเป็นปกติ - แก้มีตกิด

2. ยาไฟประลัยกัลป์

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ขับน้ำคาวปลาในเรื้อนไฟ ช่วยให้มีดลูกเข้าอู่

3. ยาไฟห่ากอง

รูปแบบยา	ยาผง ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ขับน้ำคาวปลาในเรื้อนไฟ ช่วยให้มีดลูกเข้าอู่

4. ยาประสะไพล

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- ระดูมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ - บรรเทาอาการปวดประจำเดือน - ขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร

5. ยาปลูกไฟธาตุ

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บำรุงไฟธาตุ ขับโลหิตระดู บำรุงน้ำนม

6. ยาสตรีหลังคลอด

รูปแบบยา	ยาต้ม (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ขับน้ำคาวปลา บำรุงเลือด ช่วยให้มีตลูกเข้าอุ้งเร็วในหญิงหลังคลอด

กลุ่มที่ 4 ยารักษากลุ่มอาการไอ

4.1 กลุ่มยาแก้ไอ / แก้วร้อนใน

1. ยาเขียวหอม

รูปแบบยา	ยาผง ยาเม็ด (รพ.) ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- บรรเทาอาการไอ ร้อนในกระหายน้ำ - แก้พิษหัด พิษอีสุกอีใส (บรรเทาอาการไอจากหัดและอีสุกอีใส)

2. ยาจันทลีลา

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด
บัญชี	ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รายการยาพื้นฐาน บรรเทาอาการไอตัวร้อน ไข้เปลี่ยนฤดู

3. ยาบัวบก

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ไอ แก้วร้อนใน ไข้ใน

4. ยาประสะจันทน์แดง

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด
บัญชี	ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รายการยาพื้นฐาน บรรเทาอาการไอตัวร้อน (ไข้พิษ) แก้วร้อนในกระหายน้ำ

5. ยามหานิลแห่งทอง

รูปแบบยา	ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- แก้ไข้กาฬ หัด อีสุกอีใส (บรรเทาอาการไอจากไข้กาฬ หัด และอีสุกอีใส) - แก้ไอ แก้วร้อนใน กระหายน้ำ

6. ยามะระขึ้นก

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาขง ยาเม็ด
บัญชีย	ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รายการยาพื้นฐาน แก้ไข้ แก้วร้อนใน เจริญอาหาร

7. ยารางจืด

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)
บัญชีย	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ถอนพิษไข้ แก้วร้อนใน

8. ยาหญ้าปักกิ่ง

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)
บัญชีย	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ไข้ แก้วร้อนใน

9. ยาห้าราก

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด
บัญชีย	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไข้ กระทั่งพิษไข้

กลุ่มที่ 5 ยารักษาอาการของระบบทางเดินหายใจ

5.1 กลุ่มยาบรรเทาอาการไอ / เสมหะ

1. ยาแก้ไอผสมกานพลู

รูปแบบยา	ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชีย	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ

2. ยาแก้ไอผสมมะขามป้อมสูตรตำรับที่ 1

รูปแบบยา	ยาน้ำ (รพ.)
บัญชีย	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ

3. ยาแก้ไอผสมมะขามป้อมสูตรตำรับที่ 2

รูปแบบยา	ยาน้ำ (รพ.)
บัญชีย	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ

4. ยาแก้ไอผสมมะนาวดอง

รูปแบบยา	ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชีย	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ

5. ยาแก้ไอพ่นบ้านอีสาน

รูปแบบยา	ยาน้ำ (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ

6. ยาตรีผลา

รูปแบบยา	ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาชง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ

7. ยาประสะมะแว้ง

รูปแบบยา	ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ มีเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ ช่วยขับเสมหะ

8. ยาอำมฤควาที

รูปแบบยา	ยาผง ยาลูกกลอน ยาผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ

5.2 กลุ่มยาบรรเทาอาการหวัด

1. ยาปราบชมพูทวีป

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการหวัดในระยะแรก และอาการที่เกิดจากการแพ้อากาศ

2. ยาฟ้าทะลายโจร

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- บรรเทาอาการเจ็บคอ - บรรเทาอาการของโรคหวัด (common cold) เช่น เจ็บคอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

3. ยาฟ้าทะลายโจร

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาเม็ด
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการของโรคหวัด (common cold) เช่น ไอ เจ็บคอ น้ำมูกไหล มีไข้

กลุ่มที่ 6 ยาบำรุงโลหิต

1. ยาบำรุงโลหิต

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด
บัญชี	ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รายการยาพื้นฐาน บำรุงโลหิต

กลุ่มที่ 7 ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

1. ยาแก้อักเสบีย

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ ลดการอักเสบของกล้ามเนื้อ

2. ยาแก้ลมแก้เส้น

รูปแบบยา	ยาผง ยาแคปซูล
บัญชี	ยาผง (รพ.) ยาแคปซูล (รพ.)
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รายการยาเฉพาะ แก้ลมในเส้น บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อที่มีอาการมือเท้าชา

3. ยาแก้ลมอัมพฤกษ์

รูปแบบยา	ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดตามเส้นเอ็น กล้ามเนื้อ มือ เท้า ตึงหรือชา

4. ยาไหล

รูปแบบยา	ยาครีม
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการบวม ฟกช้ำ เคล็ดขัดยอก

5. ยาแก้ปวด

รูปแบบยา	ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดเมื่อยตามร่างกาย

6. ยาฉีดไฟลอสโตรตาบที่ 1

รูปแบบยา	ยาฉีด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อย

7. ยาฉีดฝังไขสันหลังครั้งที่ 2

รูปแบบยา	ยาฉีดฝัง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อย

8. ยาทำลายพระสุเมรุ

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ลมเปลี่ยนดำ เป็นยาเสริมเพื่อฟื้นฟูอาการกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากโรคลมอัมพฤกษ์ อัมพาต

9. ยาธรณีสันตะฆาต

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ช้ำเส้น

10. ยาน้ำมันไหล

รูปแบบยา	ยาน้ำมัน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการบวม ฟกช้ำ เคล็ดขัดยอก

11. ยาน้ำมันกัญชาทั้งห้า

รูปแบบยา	ยาหยดในช่องปาก หรือ เย็บในช่องปาก (Oromucosal drops)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้เสริมการรักษาในผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อและข้อที่ใช้ยามาตรฐานแล้วไม่ได้ผล

12. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) และ cannabidiol (CBD) ในอัตราส่วน 1:1

รูปแบบยา	ยาหยดในช่องปาก หรือ เย็บในช่องปาก (Oromucosal drops)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้รักษาเสริมในโรคภาวะปลอกประสาทเสื่อมแข็ง (Multiple Sclerosis) ในระยะ Progressive ที่มีภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็ง (Spasticity)

13. ยาประคบ

รูปแบบยา	ยาประคบสมุนไพรสด (รพ.) ยาประคบสมุนไพรแห้ง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ประคบเพื่อลดอาการปวด ช่วยคลายกล้ามเนื้อ เหน็บ และข้อ

14. ยาผสมเกาวัลย์เปรี๊ยะสูตรตำรับที่ 1

รูปแบบยา	ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

15. ยาผสมเกาวัลย์เปรี๊ยะสูตรตำรับที่ 2

รูปแบบยา	ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

16. ยาผสมโคคลานสูตรตำรับที่ 1

รูปแบบยา	ยาขง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

17. ยาผสมโคคลานสูตรตำรับที่ 2

รูปแบบยา	ยาต้ม (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

18. ยาผสมโคคลานสูตรตำรับที่ 3

รูปแบบยา	ยาต้ม (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

19. ยาพริก

รูปแบบยา	ยาเจล ยาครีม (รพ.) ยาเจล (รพ.) ยาขี้ผึ้ง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ (Musculoskeletal pain)

20. ยาสเปรย์กระดูกไก่ดำ

รูปแบบยา	ยาน้ำสำหรับพ่นผิวหนัง
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ปวดกล้ามเนื้อ แก้ฟกช้ำ แก้เคล็ดขัดยอกและการอักเสบของกล้ามเนื้อ

21. ยาสหัสธารา

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ขับลมในเส้น แก้โรคลมกองหยาบ

22. ยาสารสกัดขมิ้นชัน

รูปแบบยา	ยาแคปซูล
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดในโรคข้อเข่าเสื่อม

23. ยาสารสกัดจากเถาวัลย์เปรียง

รูปแบบยา	ยาแคปซูล
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดหลังส่วนล่าง (low back pain) และอาการปวดจากข้อเข่าเสื่อม (Knee Osteoarthritis)

24. ยาอัมฤตย์โอสถ

รูปแบบยา	ยาผง (รพ.) ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ลมกษัย บรรเทาอาการปวดเมื่อยตึงกล้ามเนื้อที่เป็นเรื้อรัง

กลุ่มที่ 8 ยาบำรุงธาตุ ปรับธาตุ

1. ยาเบญจกูล

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บำรุงธาตุ แก้ธาตุให้ปกติ

2. ยาตรีเกสรมาส

รูปแบบยา	ยาขง (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้อ่อนเพลีย ปรับธาตุในผู้ป่วยที่เพิ่งฟื้นจากการเจ็บป่วย เช่น ไข้ ท้องเสีย

3. ยาตรีพิภัด

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ปรับสมดุลธาตุ

4. ยาปลุกไฟธาตุ

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บำรุงไฟธาตุ ขับโลหิตระดู บำรุงน้ำนม

กลุ่มที่ 9 ยารักษาอาการทางระบบผิวหนัง

1. ยาเปลือกมังกุด

รูปแบบยา	ยาน้ำใส (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ทาแผลสด และแผลเรื้อรัง

2. ยาเมล็ดน้อยหน้า

รูปแบบยา	ยาครีม
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	กำจัดเหา

3. ยาแก้โรคเชื้อราที่เล็บ

รูปแบบยา	ยาน้ำแขวนตะกอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้โรคเชื้อราที่เล็บ

4. ยาทิงเจอร์ทองพันชั่ง

รูปแบบยา	ยาทิงเจอร์ (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ทาแก้กลากเกลื้อน โรคผิวหนังที่เกิดจากเชื้อรา น้ำกัดเท้า

5. ยาทิงเจอร์พลู

รูปแบบยา	ยาทิงเจอร์ (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการผิวหนังอักเสบ อาการอักเสบจากแมลง กัด ต่อย

6. ยาบัวบก (ภายนอก)

รูปแบบยา	ยาครีม ยาครีม (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้สมานแผล

7. ยาพญายอ

รูปแบบยา	ยาครีม ยาโลชั่น สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) ยาโลชั่น (รพ.) สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) (รพ.) ยาขี้ผึ้ง (รพ.) ยาทิงเจอร์ (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- ยาครีม บรรเทาอาการของเริมและงูสวัด - สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) รักษาแผลในปาก (aphthous ulcer) แผลจากการฉายรังสีและเคมีบำบัด - ยาโลชั่น บรรเทาอาการผดผื่นคัน ลมพิษ ตุ่มคัน - ยาขี้ผึ้ง บรรเทาอาการอักเสบ ปวด บวม จากแมลงกัดต่อย - ยาทิงเจอร์ บรรเทาอาการของเริม และงูสวัด

8. ยาว่านทางจระเข้

รูปแบบยา	ยาเจล ยาโลชั่นเตรียมสด (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก (burn)

9. ยาหญ้าปักกิ่ง

รูปแบบยา	ยาแคปซูล (รพ.) ยาชง (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ น้ำเหลืองเสีย

กลุ่มที่ 10 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินปัสสาวะ

1. ยากระเจี๊ยบแดง

รูปแบบยา	ยาชง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ขับปัสสาวะ แก้ขัดเบา

2. ยาหญ้าหนวดแมว

รูปแบบยา	ยาชง
	ยาชง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ขับปัสสาวะ แก้ขัดเบา ขับนิ่วขนาดเล็ก

กลุ่มที่ 11 ยาถอนพิษเบื่อเมา

1. ยารางจืด

รูปแบบยา	ยาชง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	- ถอนพิษเบื่อเมา - บรรเทาพิษยาฆ่าแมลงหรือโลหะหนัก

กลุ่มที่ 12 ยาลดความอยากบุหรี่

1. ยาผสมหญ้าดอกขาว

รูปแบบยา	ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ลดความอยากบุหรี่

2. ยาหญ้าดอกขาว

รูปแบบยา	ยาชง (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ลดความอยากบุหรี่

กลุ่มที่ 13 ยารักษากลุ่มโรคที่เกี่ยวข้องกับกษัย

1. ยาแก้หืด

รูปแบบยา	ยาลูกกลอน (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดเมื่อยตามร่างกาย

2. ยาธาตุน้ำส้มมะขาม

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้หืด

3. ยาแก้ปวดข้อ

รูปแบบยา	ยาผง (รพ.) ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ปวดข้อ บรรเทาอาการปวดเมื่อยตึงกล้ามเนื้อที่เป็นเรื้อรัง

กลุ่มที่ 14 ยารักษาอาการสมองและระบบประสาท

1. ยาแก้ปวดประสาทที่มี cannabidiol (CBD) 100 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร และมี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) ในอัตราส่วนที่ CBD:THC มากกว่าหรือเท่ากับ 20:1

รูปแบบยา	ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อในช่องปาก (Oromucosal drops)
บัญชี	รายการยาพิเศษ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	1. โรคลมชักรักษายาก 2. โรคลมชักที่ดื้อต่อการรักษา

กลุ่มที่ 15 ยารักษาอาการอื่น ๆ

1. ยาแก้ปวดข้อ

รูปแบบยา	ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อในช่องปาก (Oromucosal drops)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้เสริมการรักษาในผู้ป่วยที่มีอาการนอนไม่หลับที่ใช้ยามาตรฐานแล้ว ไม่ได้ผล

2. ยาแก้ปวดข้อที่ผลิตจากช่อดอก ซึ่งยามี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) 2.0 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร

รูปแบบยา	ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อในช่องปาก (Oromucosal drops) ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อในช่องปาก (รพ.)
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเรื้อรัง ช่วยให้นอนหลับ ช่วยให้เจริญอาหาร ในผู้ป่วย ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็ง

3. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) และ cannabidiol (CBD) ในอัตราส่วน 1:1

รูปแบบยา	ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อบูในช่องปาก (Oromucosal drops)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้รักษาเสริมในผู้ป่วยโรคเมเร็งระยะท้ายที่มีอาการนอนไม่หลับ เบื่ออาหาร หรือมีอาการปวดในระดับปานกลางถึงรุนแรง ที่รักษาด้วยยามาตรฐานไม่ได้หรือไม่ได้ผล

4. ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) จำนวน 2 ความแรง ได้แก่ ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด และไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด

รูปแบบยา	ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อบูในช่องปาก (Oromucosal drops)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้รักษาเสริมในผู้ป่วยโรคเมเร็งระยะท้ายที่มีอาการนอนไม่หลับ เบื่ออาหาร หรือมีอาการปวดในระดับปานกลางถึงรุนแรงที่รักษาด้วยยามาตรฐานไม่ได้หรือไม่ได้ผล

5. ยาประสะกัญชา

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง (รพ.) ยาแคปซูล (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ช่วยให้นอนหลับ

6. ยาฟ้าทะลายโจร

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาเม็ด
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้กับผู้ป่วยโรคโควิด 19 ที่มีความรุนแรงน้อย

7. ยาฟ้าทะลายโจร

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาเม็ด
บัญชี	รายการยาพื้นฐาน
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ใช้กับผู้ป่วยโรคโควิด 19 ที่มีความรุนแรงน้อย

8. ยามหาจักรใหญ่

รูปแบบยา	ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ลมชาง

9. ยาคุขไสยาสน์

รูปแบบยา	ยาแคปซูล ยาผง
บัญชี	รายการยาเฉพาะ
สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ช่วยให้นอนหลับ เจริญอาหาร

ภาคผนวก 2

บัญชียาจากสมุนไพร

กลุ่มที่ 1 ยารักษาอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต

1.1 กลุ่มยาแก้ลมกองละเอียด

1.

ยาหอมเทพจิตร ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชียารายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 366 กรัม ประกอบด้วย

1. ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง ดอกบัวขม ดอกบัวเผื่อน หนักสิ่งละ 4 กรัม ดอกมะลิ หนัก 183 กรัม
2. ผิวมะกรูด ผิวมะงั่ว ผิวมะนาว ผิวส้มตรังกานูหรือส้มจุก ผิวส้มจีน ผิวส้มโอ ผิวส้มเขียวหวาน หนักสิ่งละ 4 กรัม ผิวส้มซ่า หนัก 28 กรัม
3. โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระดุก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐชุก้ามังสี หนักสิ่งละ 4 กรัม
4. เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิน เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสิ่งละ 4 กรัม
5. ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน ดอกกานพลู แก่นจันทน์แดงหรือ แก่นลักจันทน์มีราลง แก่นจันทน์ขาว กฤษณา กระลำพัก ขอนดอก เปลือกชะลูด เปลือกต้นอบเชย หัวเปราะหอม รากแฝกหอม หนักสิ่งละ 2 กรัม
6. พิมเสน หนัก 4 กรัม การบูร หนัก 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ลมกองละเอียด ได้แก่ อาการหน้ามืด ตาลาย สวิงสวาย (อาการที่รู้สึกใจหวิว วิงเวียน คลื่นไส้ ตาพร่าจะเป็นลม) ใจสั่น และบำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 - 1.4 กรัม ละลายน้ำดื่มสุกที่ยังอุ่นอยู่ เมื่อมีอาการ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 - 1.4 กรัม เมื่อมีอาการ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้

-

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

2.

ยาหอมแก้ลมวิงเวียน ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 225 กรัม ประกอบด้วย

1. รากชะเอมเทศ หนัก 32 กรัม แก่นจันทน์เทศ หนัก 24 กรัม
2. ดอกกานพลู โกฐเชียง โกฐหัวบัว รากแฝกหอม เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ 12 กรัม
3. เปลือกต้นสมุลแว้ง หนัก 10 กรัม เปลือกอบเชยญวน เปลือกอบเชยเทศ กฤษณา กระลำพัก โกฐจุฬาลัมพา โกฐพุงปลา เปลือกชะลูด หนักสิ่งละ 8 กรัม
4. พิมเสน ขอนดอก ดอกบุนนาค ดอกพิกุล ดอกสารภี หนักสิ่งละ 6 กรัม
5. เถามวกแดง 5 กรัม น้ำประสานทองสะอาด แก่นจันทน์แดงหรือ แก่นลักจั่นที่มีราลง หนักสิ่งละ 4 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ลมวิงเวียน อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 600 มิลลิกรัม - 1 กรัม ละลายน้ำดื่มสุกที่ยังอุ่นอยู่ เมื่อมีอาการ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 600 มิลลิกรัม - 1 กรัม เมื่อมีอาการ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้

-

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยที่มีประวัติแพ้เกสรดอกไม้

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

สูตรตำรับ

ในผงยา 142 กรัม ประกอบด้วย

1. ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ เกสรบัวหลวง ดอกกระดังงา ดอกจำปา ดอกบัวจงกลนี หัวแห้วไทย กระจับ แก่นฝางเสน แก่นจันทน์แดง หรือแก่นลักจั่นที่มีราลง แก่นจันทน์ขาว แก่นจันทน์เทศ กฤษณา เปลือกชะลูด เปลือกต้นอบเชย เปลือกต้นสมุลแว้ง แก่นสนเทศ เหง้าว่านน้ำ เหง้ากระชาย หัวเปราะหอม ดอกคำไทย รากชะเอมเทศ แก่นสุรามฤต ลำต้นข่าต้น ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ 4 กรัม
2. โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระดุก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐชฎามังสี หนักสิ่งละ 2 กรัม
3. เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิ เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสิ่งละ 1 กรัม
4. พิมเสน หนัก 2 กรัม การบูร หนัก 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ลมวิงเวียน

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 – 1.4 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่
เมื่อมีอาการ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

น้ำกระสายยาที่ใช้

น้ำดอกไม้หรือน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่

ชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 - 1.4 กรัม เมื่อมีอาการ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกิน
วันละ 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้

-

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

สูตรตำรับ

ในผงยา 212 กรัม ประกอบด้วย

1. โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระดุก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐชฎามังสี หนักสิ่งละ 4 กรัม
2. เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาลี เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสิ่งละ 4 กรัม
3. เปลือกต้นสมุลแว้ง หญ้าตีนนก รากแฝกหอม เปลือกชะลูด หัวเปราะหอม กระลำพัก ขอนดอก กฤษณา หนักสิ่งละ 4 กรัม
4. เหง้าชิงแห้ง ดอกคัสลี รากเจตมูลเพลิงแดง เถาสะค้าน รากข้าพลุ หนักสิ่งละ 3 กรัม
5. หัวแห้วหมู ผลกระวาน ดอกกานพลู ดอกจันทร์ ลูกจันทร์ เปลือกอบเชยญวน ลูกผักชีลา แก่นสน หนักสิ่งละ 4 กรัม
6. แก่นสักชี ลูกราชดัด ลูกสารพัดพิษ แก่นจันทร์เทศ แก่นจันทร์แดงหรือ แก่นลักจั่นที่มีราลง ลูกกระดอม เถาบอระเพ็ด หนักสิ่งละ 4 กรัม
7. เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกพิกุล ดอกสารภี ดอกมะลิ หนักสิ่งละ 4 กรัม
8. เนื้อผลมะขามป้อม เนื้อผลสมอพิเภก รากชะเอมเทศ หนักสิ่งละ 4 กรัม
9. พิมเสน หนัก 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

1. แก้มวิงเวียน คลื่นเหียน อาเจียน (ลมจุกแน่นในอก) ในผู้สูงอายุ
2. แก้มปลายไข้ (หลังจากไข้แล้วยังมีอาการ เช่น คลื่นเหียน วิงเวียน เบื่ออาหาร ท้องอืด และอ่อนเพลีย)

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม ละลายน้ำกระสาย หรือน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ เมื่อมีอาการทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

น้ำกระสายยาที่ใช้

- กรณีแก้มวิงเวียน คลื่นเหียน อาเจียน (ลมจุกแน่นในอก) ในผู้สูงอายุ ใช้น้ำลูกผักชี (15 กรัม) หรือเทียนดำ (15 กรัม) ต้มเป็นน้ำกระสายยา
- กรณีแก้มปลายไข้ ใช้ก้านสะเดา (33 ก้าน หรือ 15 กรัม) ลูกกระดอม (7 ลูกหรือ 15 กรัม) และเถาบอระเพ็ด (7 องคูลี หรือ 15 กรัม) ต้มเป็นน้ำกระสายยา

ชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม ทุก 3 - 4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มีไข้

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

5.

ยาหอมอินทจักร์ ยามง ยาเม็ด ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 98 กรัม ประกอบด้วย

เถาสะค้าน รากข้าวพุลู เหง้าขิง ดอกตีป्ली รากเจตมูลเพลิงแดง ลูกผักชีลา โกฐสอ โกฐเขมา โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐจุฬาลัมพา โกฐเชียง โกฐกั๊กกรา โกฐน้ำเต้า โกฐกระดุก เทียนดำ เทียนขาว เทียนแดง เทียนข้าวเปลือก เทียนยาวพาดิ แก่นจันทน์แดงหรือแก่นลักจั่นที่มีราลง แก่นจันทน์เทศ เถามวกแดง เถามวกขาว รากย่านาง เปลือกชะลูด เปลือกต้นอบเชย เปลือกต้นสมุลแว้ง กฤษณา กระลำพัก เถาบอระเพ็ด ลูกกระดอม กายาน ขอนดอก ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน ดอกกานพลู ลำพันแดง ดอกสารภี ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกจำปา ดอกกระดังงา ดอกมะลิ ดอกคำไทย แก่นฝางเสน ดีวัว พิมเสน หนักสิ่งละ 2 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

1. แก่ลมบาดทะจิต
2. แก่คลื่นเหียนอาเจียน
3. แก่ลมจุกเสียด

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 – 2 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ หรือ ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ เมื่อมีอาการ ทุก 3 – 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกิน วันละ 3 ครั้ง

น้ำกระสายยาที่ใช้

- กรณีแก่ลมบาดทะจิต ใช้น้ำดอกมะลิ
- กรณีแก่คลื่นเหียนอาเจียน ใช้น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม
- กรณีแก่ลมจุกเสียด ใช้น้ำขิงต้ม

ชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์

คำเตือน

-

- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยที่มีประวัติแพ้เกสรดอกไม้
- **อาการไม่พึงประสงค์** -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม**

ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

กลุ่มที่ 2 ยารักษาอาการทางระบบทางเดินอาหาร

2.1 กลุ่มยาขับลม บรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ

1. ยาเบญจกุล ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน **บัญชีรายการยาพื้นฐาน**
 ยาแคปซูล (รพ.) ยาซอง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

- **สูตรตำรับ**

ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย
 ดอกดีปลี รากข้าพลุ เกาสะค่าน รากเจตมูลเพลิงแดง เหง้าชิงแห้ง
 หนักสิ่งละ 20 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ
- **ขนาดและวิธีใช้**

ชนิดชง
 รับประทานครั้งละ 1.5 - 2 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

ชนิดผง
 รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 เวลา หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน
 รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น
- **ข้อห้ามใช้** ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็กเล็ก
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระมัดระวังการใช้ในผู้ที่ร้อนในง่าย และการใช้ในฤดูร้อน เนื่องจากอาจทำให้ธาตุไฟกำเริบ
  - ไม่ควรรับประทานติดต่อกันนานเกิน 7 วัน
- **อาการไม่พึงประสงค์** -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** -

2.

ยาขมิ้นชัน ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

	สูตรตำรับ	ผงเหง้าขมิ้นชัน [<i>Curcuma longa</i> L.] มีสารสำคัญ curcuminoids ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5.0 โดยน้ำหนัก (w/w) และน้ำมันระเหยง่าย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6.0 โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก
	สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการแน่นจุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ
	ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน
	ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้กับผู้ที่มีน้ำดีอุดตัน หรือผู้ที่ไวต่อยานี้
	คำเตือน	-
	อันตรกิริยา	<ul style="list-style-type: none"> - ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets) - ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนการเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP450) เนื่องจากสาร curcumin ยับยั้ง CYP3A4, CYP1A2 แต่กระตุ้นเอนไซม์ CYP2A6 - ควรระวังการใช้ร่วมกับยารักษาโรคมะเร็งบางชนิด เช่น doxorubicin, chlormethine, cyclophosphamide และ camptothecin เนื่องจาก curcumin อาจมีผลต้านฤทธิ์ยาดังกล่าว
	ข้อควรระวัง	<ul style="list-style-type: none"> - ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคหัวใจในถุงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์ - ควรระวังการใช้กับหญิงตั้งครรภ์ ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์ - ควรระวังการใช้กับเด็ก เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลด้านประสิทธิผลและความปลอดภัย
	อาการไม่พึงประสงค์	ผิวหนังอักเสบจากการแพ้

3.

ยาขิง ยาแคปซูล ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

	สูตรตำรับ	ผงเหง้าขิงแก่ (<i>Zingiber officinale</i> Rosc.) ที่มีน้ำมันหอมระเหย ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 2.0 โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)
	สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการท้องอืด ขับลม แน่นจุกเสียด
	ขนาดและวิธีใช้	รับประทานวันละ 2 - 4 กรัม
	ข้อห้ามใช้	-
	คำเตือน	-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคนี้ในหญิงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์
- ไม่แนะนำให้รับประทานในเด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบ

อาการไม่พึงประสงค์

อาการแสบร้อนบริเวณทางเดินอาหาร อาการระคายเคืองบริเวณปากและคอ

4.

ยาธาตุนรรจบ

ยาแคปซูล ยามง ยาลูกกลอน
ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 104 กรัม ประกอบด้วย

1. เนื้อผลสมอไทย หนัก 16 กรัม
2. โกฐก้านพร้าว หนัก 8 กรัม
3. เหง้าชิง โกฐเขมา โกฐพุงปลา โกฐเชียง โกฐสอ เทียนดำ เทียนขาว เทียนสัตตบุษย์ เทียนยาวพาลี เทียนแดง ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ดอกกานพลู เปลือกต้นสมุลแว้ง ผลกระวาน ลูกผักชีลา ใบพิมเสนต้น ดอกดีปลี หัวเปราะหอม การบูร หนักสิ่งละ 4 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ หรือละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ หรือละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้

- กรณีแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ใช้กระเทียม 3 กลีบ พุชงน้ำร้อนหรือใช้ใบกะเพรา ต้มเป็นน้ำกระสาย
- กรณีบรรเทาอาการอุจจาระธาตุพิการ ท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ ใช้เปลือกแคหรือเปลือกสะเดา หรือเปลือกลูกทับทิมต้มแทรกกับน้ำปูนใสเป็นน้ำกระสายยา

ชนิดแคปซูลและชนิดลูกกลอน

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

- **ข้อห้ามใช้** ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
  - ในกรณีท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ ใช้ไม่เกิน 1 วัน หากอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์
- **อาการไม่พึงประสงค์** -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** ในสูตรตำรับได้ตัดไคร์ครี้ออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร์ครี้อที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

5.

ยาธาตูปะเซย ยาน้ำ (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- **สูตรตำรับ** ในยาน้ำ 100 มิลลิลิตร ประกอบด้วย
  1. เปลือกอบเชยเทศ เปลือกต้นสมุลแว้ง ผลกระวาน ดอกกานพลู รากชะเอมเทศ หนักสิ่งละ 800 มิลลิกรัม
  2. เกล็ดสะระแห่น การบูร หนักสิ่งละ 50 มิลลิกรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** ขับลม บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ
- **ขนาดและวิธีใช้** รับประทานครั้งละ 15 - 30 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น
- **ข้อห้ามใช้** -
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- **อาการไม่พึงประสงค์** -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** -

6.

ยาประสะเจตพังคี ยาแคปซูล ยามง ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยามืด (รพ.) **บัญชีรายการยาพื้นฐาน**

สูตรตำรับ

ในผงยา 66 กรัม ประกอบด้วย

1. รากเจตพังคี หนัก 33 กรัม
2. เหง้าข่า หนัก 16 กรัม
3. รากระย่อม พริกไทยล่อน เถาบอระเพ็ด หนักสิ่งละ 2 กรัม
4. ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ ผลกระวาน ใบกระวาน ดอกกานพลู รากกรงเขมา เนื้อผลสมอทะเล รากพญารากขาว เปลือกต้นหว่า เกลือสินเฮาว์ การบูร หนักสิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้จุกเสียด ขับผายลม

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

7.

ยาประสะเปราะใหญ่ ยามง ยามืด ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยามืด (รพ.) **บัญชีรายการยาเฉพาะ**

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สิ่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

สูตรตำรับ

ในผงยา 80 กรัม ประกอบด้วย

1. หัวเปราะหอม หนัก 40 กรัม
2. โกงสุล โกงสุลเฆมา โกงสุลหัวบัว โกงสุลเซียง โกงสุลจุฬาลัมพา เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาดักแตน ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน ดอกกานพลู แก่นจันทน์เทศ แก่นจันทน์แดงหรือแก่นลิ้นจี่ที่มีราลง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกพิกุล เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ 2 กรัม

☆ **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้**

ถอนพิษไข้ตานซางสำหรับเด็ก ที่มีอาการไข้ต่ำ ๆ อาการปวดท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ ถ่ายเหลวกระปริบกระปรอย เบื่ออาหาร

📏 **ขนาดและวิธีใช้**

ชนิดผงและชนิดเม็ด (แบบอัดเปียก)

เด็ก อายุ 1 – 5 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่ม ขณะยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น

น้ำกระสายยาที่ใช้

น้ำดอกไม้มะลิหรือน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

เด็ก อายุ 6 – 12 ปี

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น

🚫 **ข้อห้ามใช้**

ห้ามใช้ในเด็กที่มีไข้สูง ไข้ 38.0 องศาเซลเซียส ขึ้นไป

⚠️ **คำเตือน**

-

⚠️ **ข้อควรระวัง**

- ควรระวังในการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้
- ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

👂 **อาการไม่พึงประสงค์**

-

➕ **ข้อมูลเพิ่มเติม**

-

8.

ยาประสะกะเพรา ยามง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.) **บัญชีรายการยาพื้นฐาน**

📖 **สูตรตำรับ**

ในผงยา 90 กรัม ประกอบด้วย

1. ไบกะเพราแดง หนัก 45 กรัม
2. ผิวมะกรูด หนัก 20 กรัม
3. รากชะเอมเทศ มหาหิงค์ หนักสิ่งละ 8 กรัม
4. พริกไทยล่อน เหง้าขิง ดอกดีปลี หัวกระเทียม หนักสิ่งละ 2 กรัม
5. เกลือสินเธาว์ หนัก 1 กรัม

☆ **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้**

บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผงและชนิดเม็ด (แบบอัดเปียก)

เด็กอายุ 1 – 3 เดือน รับประทานครั้งละ 100 – 200 มิลลิกรัม

อายุ 4 – 6 เดือน รับประทานครั้งละ 200 – 300 มิลลิกรัม

อายุ 7 – 12 เดือน รับประทานครั้งละ 400 – 600 มิลลิกรัม

โดยนำยาละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ (ทิ้งไว้ให้ตกตะกอนแล้ว ใช้หลอดหยดดูดส่วนน้ำใส) รับประทานวันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น เมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้

- กรณีแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ใช้น้ำตาลมุกที่ยังอุ่นอยู่ หรือน้ำใบกะเพราต้ม
- กรณีแก้จุกเสียด ใช้พลูเผาไฟพอสุก ผนกับน้ำตาลมุกที่ยังอุ่นอยู่

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น เมื่อมีอาการ

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

 ข้อห้ามใช้

 คำเตือน

 ข้อควรระวัง

 อาการไม่พึงประสงค์

 ข้อมูลเพิ่มเติม

สูตรตำรับยาประสะกะเพราตามประกาศยาสามัญประจำบ้าน พ.ศ. 2537 มีตัวยา “น้ำประสานทองสะตุ” เป็นส่วนประกอบแต่ได้ตัดออกจากสูตรตำรับตามประกาศยาประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. 2542 แล้ว

9.

ยาประสะกานพลู ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ

ในผงยา 250 กรัม ประกอบด้วย

1. ดอกกานพลู หนัก 125 กรัม
2. เปลือกชิก หนัก 10 กรัม เหง้าขมิ้นชัน หนัก 8 กรัม เปลือกเพกา เปลือกขี้ไต้ หนักสิ่งละ 4 กรัม
3. เหง้าชิงแห้ง ดอกตีปี่ หนักสิ่งละ 3 กรัม เหง้าไพล รากเจตมูลเพลิงแดง เถาสะค่าน รากข้าพลุ หนักสิ่งละ 2 กรัม พริกไทยล่อน หนักสิ่งละ 1 กรัม เหง้าว่านน้ำ หัวกระชาย การบูร หนักสิ่งละ 4 กรัม
4. รากแฝกหอม หัวเปราะหอม รากกรงเขมา ใบกระวาน ผลกระวาน ลูกผักชีลา หนักสิ่งละ 4 กรัม กฤษณา ลูกจันทน์ หนักสิ่งละ 8 กรัม
5. เทียนดำ เทียนขาว โกฐสอ โกฐกระดุก หนักสิ่งละ 4 กรัม
6. รากข้าวสาร หนัก 8 กรัม รากแจง หนัก 4 กรัม
7. กำมะถันเหลือง หนัก 4 กรัม

- ☆ **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการปวดท้อง จุกเสียด แน่นเฟ้อจากอาหารไม่ย่อย เนื่องจากธาตุไม่ปกติ
- 🍵 **ขนาดและวิธีใช้**

ชนิดผง
รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ หรือ ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้
ใช้โพลีเอทาไฟพอสุกผสมกับน้ำปูนใสเป็นน้ำกระสาย

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด
รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ
- 🚫 **ข้อห้ามใช้** ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่
- ⚠️ **คำเตือน** -
- ⚠️ **ข้อควรระวัง** - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบวมและเกิดพิษได้
- 🌿 **อาการไม่พึงประสงค์** -
- ➕ **ข้อมูลเพิ่มเติม** ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

10.

ยามหาจักรใหญ่ ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.) **บัญชีรายการยาพื้นฐาน**

- 🍵 **สูตรตำรับ**

ในผงยา 114 กรัม ประกอบด้วย

  1. ใบกระพังโหม หนัก 60 กรัม
  2. ยาดำสะตุ หนัก 8 กรัม
  3. โกฐสอ โกฐเขมา โกฐพุงปลา โกฐก้านพร้าว โกฐกระตุก เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนยาวพาณี เนื้อผลสมอไทย เนื้อผลสมอพิเภก เนื้อผลมะขามป้อม ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน ดอกกานพลู รากชะเอมเทศ เมล็ดโหระพา ลูกผักชีลา สารส้มสะตุ เหง้าขมิ้นอ้อย หัวกระเทียม หนักสิ่งละ 2 กรัม
- ☆ **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผงและชนิดเม็ด (แบบอัดเปียก)

เด็ก อายุ 1 – 5 ขวบ

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1.5 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่
เพิ่มและลดได้ตามส่วน วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าและเย็น

ชนิดเม็ดและชนิดแคปซูล

เด็ก อายุ 6 – 12 ปี

รับประทานครั้งละ 1.5 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าและเย็น

ข้อห้ามใช้

คำเตือน

ข้อควรระวัง

อาการไม่พึงประสงค์

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

-

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ยาจะมีฤทธิ์ระคาย หากรับประทานแล้วมีอาการท้องเสีย ควรหยุดรับประทานยา

-

-

11.

ยามันทธาตุ ยามง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.) **บัญชีรายการยาพื้นฐาน**

สูตรตำรับ

ในผงยา 93 กรัม ประกอบด้วย

1. เหน้่าซิง ลูกเบญจกานี หนักสิ่งละ 9 กรัม
2. โกลูสอ โกลูสเมา โกลูทัวบัว โกลูเซียง โกลูจุฬาลัมพา เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตักแตน ลูกผักชีล้อม ลูกผักชีลา หัวกระเทียม เปลือกต้นสมุลแว้ง เปลือกโมกมัน แก่นจันทน์แดงหรือแก่นลักจั่นที่มีราลง แก่นจันทน์เทศ ดอกกานพลู ดอกดีปลี รากข้าพลุ เถาสะค้าน รากเจตมูลเพลิงแดง พริกไทยล่อน ลูกจันทน์ การบูร หนักสิ่งละ 3 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้อาการไม่ปกติ

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร
เช้า กลางวัน เย็น

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง
ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

- **ข้อห้ามใช้**
  - ห้ามใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ เนื่องจากเป็นยารสร้อน ทำให้ลิ้น ปากแสบร้อนได้
  - ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่
- **คำเตือน**
  -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- **อาการไม่พึงประสงค์**
  -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม**

ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

12.

ยาวิสัยพยาใหญ่ ยามง

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- **สูตรตำรับ**

ในผงยา 108 กรัม ประกอบด้วย

  1. ดอกตีปลี หนัก 54 กรัม
  2. ลูกผักชีลา ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ 8 กรัม
  3. ผลกระวาน ดอกกานพลู โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา เปลือกต้นอบเชย เปลือกต้นสมุลแว้ง เนื้อผลสมอเทศ เนื้อผลสมอไทย เหง้าว่านน้ำ เถาบอระเพ็ด เหง้าชิงแห้ง รากพลูารากขาว หนักสิ่งละ 2 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้**

บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด
- **ขนาดและวิธีใช้**

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ หรือผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน ทุก 4 ชั่วโมง
- **ข้อห้ามใช้**

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่
- **คำเตือน**
  -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ควรระวังใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีตีปลีในปริมาณสูง

📌 ข้อมูลเพิ่มเติม

ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้ และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

13.

ยาอภัยสาลี

ยาลูกกลอน ยามณี

บัญชียาการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้น ๆ โดยใช้องค์ความรู้การแพทย์แผนไทย

📖 สูตรตำรับ

ในผงยา 187 กรัม ประกอบด้วย

1. หัตถ์คุณเทศ หนัก 24 กรัม พริกไทยล่อน แก่นจันทน์เทศ หนักสิ่งละ 16 กรัม รากเจตมูลเพลิงแดง หนัก 12 กรัม
2. หัวบุงรอก หนัก 15 กรัม เนื้อผลสมอไทย เนื้อผลสมอเทศ หนักสิ่งละ 13 กรัม
3. เทียนแดง หนัก 11 กรัม เทียนข้าวเปลือก หนัก 10 กรัม เทียนตาดักแตน หนัก 9 กรัม เทียนขาว หนัก 8 กรัม
4. โกฐเขมา หนัก 9 กรัม โกฐสอ หนัก 8 กรัม
5. เหง้าว่านน้ำ หนัก 7 กรัม ดอกกานพลู หนัก 4 กรัม ผลกระวาน หนัก 3 กรัม ดอกจันทน์ หนัก 2 กรัม ลูกจันทน์ หนัก 1 กรัม
6. ลูกพิลังกาสา หนัก 6 กรัม

★ สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บำบัดโรคลม บรรเทาอาการจุกเสียดแน่น

📏 ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 1.5 – 2 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าและเย็น

🚫 ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้มีไข้

⚠️ คำเตือน

-

⚠️ ข้อควรระวัง

- ควรระวังในการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

👤 อาการไม่พึงประสงค์

-

📌 ข้อมูลเพิ่มเติม

-

2.2 กลุ่มยาบรรเทาอาการท้องผูก

1.

ยาชุมเห็ดเทศ ยาแคปซูล ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ผงใบชุมเห็ดเทศ [*Senna alata* (L.) Roxb., *Cassia alata* L. (ชื่อพ้อง)] ที่มีสารสำคัญ hydroxyanthracene derivatives โดยคำนวณเป็น rhein-8-glucoside ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.0 โดยน้ำหนัก (w/w)

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการท้องผูก

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดขง

รับประทานครั้งละ 3 – 6 กรัม แช่น้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร นาน 10 นาที วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน

ชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 3 – 6 กรัม วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน

ข้อห้ามใช้

ผู้ป่วยที่มีภาวะทางเดินอาหารอุดตัน (gastrointestinal obstruction) หรือ ปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ

คำเตือน

-

อันตรกิริยา

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี หรือผู้ป่วย inflammatory bowel disease
- การรับประทานยานี้ในขนาดสูงอาจทำให้เกิดไตอักเสบ (nephritis)
- ไม่ควรใช้ยานี้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน เพราะจะทำให้ท้องเสีย ซึ่งส่งผลให้มีการสูญเสียน้ำและเกลือแร่มากเกินไปโดยเฉพาะโพแทสเซียมและทำให้ลำไส้ใหญ่ชินต่อยา ถ้าไม่ใช้ยาจะไม่ถ่าย
- ควรระวังการใช้ในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร

อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการปวดมวนท้อง เนื่องจากการบีบตัวของลำไส้ใหญ่

2.

ยาถ่ายติเกลือฝรั่ง ยาแคปซูล ยาเม็ด

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 117 กรัม ประกอบด้วย

1. ติเกลือฝรั่ง หนัก 60 กรัม ยาดำสะตุ หนัก 12 กรัม
2. ใบมะกา ใบมะขาม ใบส้มป่อย เนื้อในฝักคูน รากขี้กาแดง รากขี้กาขาว รากตองแตก ฝักส้มป่อย เนื้อผลสมอไทย เนื้อผลสมอติงู เถาวัลย์เปรียง หนักสิ่งละ 3 กรัม ขี้เหล็กทั้ง 5 หนัก 3 กรัม
3. หัวหอม หนัก 3 กรัม
4. หล้าไทร ใบไผ่ป่า หนักสิ่งละ 3 กรัม

- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** ใช้บรรเทาอาการท้องผูกเฉพาะในรายที่ท้องผูกมากหรือในรายที่มีอาการท้องผูกเรื้อรังและใช้ยาอื่นแล้วไม่ได้ผล
- **ขนาดและวิธีใช้** ครั้งแรก รับประทาน 1 กรัม วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน
ถ้าไม่ถ่าย วันต่อไป รับประทานเพิ่มเป็น 1.5 กรัม
แต่ไม่เกิน 2.5 กรัม ต่อวัน (ตามธาตุหนักธาตุเบา)
- **ข้อห้ามใช้**
  - ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และเด็ก
  - ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีภาวะทางเดินอาหารอุดตัน (gastrointestinal/ileus)
  - ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีภาวะผิดปกติเฉียบพลันที่ทางเดินอาหาร (acute gastro-intestinal conditions) เช่น คลื่นไส้ อาเจียน
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง**
  - เนื่องจากเป็นยาถ่ายอย่างแรง ไม่ควรใช้ยานี้ในผู้ป่วยอ่อนเพลียมากหรือมีภาวะขาดน้ำ
  - เมื่อถ่ายแล้ว ให้เว้นอย่างน้อย 2 วัน แล้วจึงใช้ยานี้อีกครั้ง
  - ควรระวังการใช้ยาในผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของไตหรือตับ (renal/ hepatic impairment) เนื่องจากยามีส่วนประกอบของแมกนีเซียม
- **อาการไม่พึงประสงค์** ปวดเสียดท้อง
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** -

3.

ยาธรณีสังกะษัต

ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน
ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

- **สูตรตำรับ**

ในผงยา 160 กรัม ประกอบด้วย

  1. พริกไทยล่อน หนัก 96 กรัม
  2. ยาดำสะตุ หนัก 20 กรัม
  3. เนื้อผลสมอไทย มหาหิงค์ การบูร หนักสิ่งละ 6 กรัม
  4. รงทอง (ประสะ) หนัก 4 กรัม
  5. ผักแพวแดง (ทั้งต้น) เนื้อผลมะขามป้อม หนักสิ่งละ 2 กรัม
  6. ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ ผลกระวาน ดอกกานพลู เทียนดำ เทียนขาว หัวดองดิ่ง หัวบุก หัวกลอย หัวกระดาดขาว หัวกระดาดแดง ลูกแว้ว เห่งขิง รากชะเอมเทศ รากเจตมูลเพลิงแดง โกงฐกระดูก โกงฐเขมา โกงฐน้ำเต้า หนักสิ่งละ 1 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** แก้เถาดาน ท้องผูก

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ หรือผสมน้ำผึ้งปั่นเป็นลูกกลอน วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าหรือก่อนนอน

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า หรือก่อนนอน

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็ก

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง
- ควรระวังการใช้ในผู้สูงอายุ

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

4.

ยामะขามแขก ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.) **บัญชียาการยาพื้นฐาน**

สูตรตำรับ

ผงใบ หรือผงใบและฝักมะขามแขก [*Senna alexandrina* Mill.] โดยมีสารสำคัญ hydroxyanthracene glycoside ไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.5 คำนวณเป็น sennoside B

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการท้องผูก

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดขง

รับประทานครั้งละ 2 กรัม แชน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร นาน 10 นาที ก่อนนอน

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม - 1.2 กรัม ก่อนนอน

ข้อห้ามใช้

ผู้ป่วยที่มีภาวะทางเดินอาหารอุดตัน (gastrointestinal obstruction) หรือปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ

คำเตือน

-

อันตรกิริยา

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ยานี้ในเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี หรือในผู้ป่วย inflammatory bowel disease
- การรับประทานยาในขนาดสูง อาจทำให้เกิดไตอักเสบ (nephritis)
- ไม่ควรใช้ยานี้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เพราะจะทำให้ท้องเสีย ซึ่งส่งผลให้มีการสูญเสียน้ำและเกลือแร่มากเกินไปโดยเฉพาะโพแทสเซียม และการใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ลำไส้ใหญ่ชินต่อยา ถ้าไม่ใช้ยาจะไม่ถ่าย
- ควรระวังการใช้ยานี้กับหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร

อาการไม่พึงประสงค์ ปวดมวนท้อง ผื่นคัน

2.3 กลุ่มยาบรรเทาอาการท้องเสีย

1.

ยาเหน็บปิดสมุทฺร ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.) **บัญชียาการยาพื้นฐาน**

สูตรตำรับ

ในผงยา 90 กรัม ประกอบด้วย

1. เหน้่าขม้นซัน หนัก 30 กรัม
2. ซันย้อย ครั้ง สีเสียดเทศ เปลือกสีเสียดไทย ใบเทียน ใบทับทิม หัวแห้วหมู เหน้่าขม้นอ้อย เปลือกเพกา รากกล้วยตึบ หัวกระเทียมคว้ ดอกดีปลี หนักสิ่งละ 5 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูก หรือมีเลือดปน ท้องเสียชนิดที่ไม่มีไข้ เป็นต้น

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผงและชนิดเม็ด (แบบอัดเปียก)

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา หรือ น้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ รับประทานทุก 3 - 5 ชั่วโมงเมื่อมีอาการ

เด็ก

อายุ 3 - 5 เดือน รับประทานครั้งละ 200 มิลลิกรัม

อายุ 6 - 12 เดือน รับประทานครั้งละ 300 - 400 มิลลิกรัม

อายุ 1 - 5 ขวบ รับประทานครั้งละ 500 - 700 มิลลิกรัม

อายุ 6 - 12 ปี รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม - 1 กรัม

ละลายน้ำกระสายยา หรือ น้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ รับประทานทุก 3 - 5 ชั่วโมงเมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้

ใช้น้ำเปลือกลูกทับทิมหรือเปลือกแค้ต้ม แทรกกับน้ำปูนใสเป็นน้ำกระสายยา สำหรับเด็กเล็กให้ผสมกับน้ำกระสายยาใช้รับประทานหรือกวาดก็ได้

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม - 1 กรัม ทุก 3 - 5 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ทุก 3 - 5 ชั่วโมง ทุก 3 - 5 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

- ข้อห้ามใช้ -
- คำเตือน -
- ข้อควรระวัง ใช้ไม่เกิน 1 วัน หากอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- อาการไม่พึงประสงค์ -

2.

ยากล้วย

ยาผง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ ผงจากผลกล้วยน้ำว้าดิบชนิดแก่จัด [*Musa* sp. (ABB group) "kluai namwa"] หรือผงจากผลกล้วยหักมุกดิบชนิดแก่จัด [*Musa* sp. (ABB group) "kluai hakmuk"]
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูก หรือมีเลือดปน
- ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 10 กรัม ชงในน้ำร้อน 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น
- ข้อห้ามใช้ -
- คำเตือน -
- อันตรกิริยา -
- ข้อควรระวัง - ไม่ควรใช้กับผู้ท้องผูก หรือผู้ที่มีภาวะลำไส้อุดตัน
- การรับประทานยานี้ ติดต่อกันนาน ๆ อาจทำให้ท้องอืดได้
- อาการไม่พึงประสงค์ ท้องอืด

3.

ยาธาตุบรรจบ

ยาแคปซูล ยาผง ยาลูกกลอน
ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ ในผงยา 104 กรัม ประกอบด้วย
  1. เนื้อผลสมอไทย หนัก 16 กรัม
  2. โกงฐก้านพร้าว หนัก 8 กรัม
  3. เหง้าชิง โกงฐเขมา โกงฐพุงปลา โกงฐเชียง โกงฐสอ เทียนดำ เทียนขาว เทียนสัตตบุษย์ เทียนยาวพาลี เทียนแดง ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ดอกกานพลู เปลือกต้นสมุลแว้ง ผลกระวาน ลูกผักชีลา ใบพิมเสนต้น ดอกดีปลี หัวเปราะหอม การบูร หนักสิ่งละ 4 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการอุจจาระธาตุพิการ ท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูกหรือมีเลือดปน และท้องเสียชนิดที่ไม่มีไข้

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ หรือ ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ **เด็ก อายุ 6 - 12 ปี**

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ หรือ ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้

- กรณีแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ใช้กระเทียม 3 กลีบ ทุบขงน้ำร้อนหรือ ใช้ใบกะเพรา ต้มเป็นน้ำกระสาย
- กรณีบรรเทาอาการอุจจาระธาตุพิการ ท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ ใช้เปลือกแคหรือเปลือกสะเดา หรือเปลือกลูกทับทิมต้ม แทรกกับน้ำปูนใสเป็น น้ำกระสายยา

ชนิดแคปซูลและชนิดลูกกลอน

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ **เด็ก อายุ 6 - 12 ปี**

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มีไข้

ข้อห้ามใช้

คำเตือน

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- ในกรณีท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ ใช้ไม่เกิน 1 วัน หากอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์

อาการไม่พึงประสงค์

ข้อมูลเพิ่มเติม

ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

สูตรตำรับ

ผงจากส่วนเหนือดินของฟ้าทะลายโจร [*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall.ex Nees] ที่มีสารสำคัญ total lactone โดยคำนวณเป็น andrographolide ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6.0 โดยน้ำหนัก (w/w) และปริมาณ andrographolide ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.0 โดยน้ำหนัก (w/w)

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูก หรือมีเลือดปน

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 2 กรัม วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน

ข้อห้ามใช้

- ห้ามใช้ในผู้ที่มีอาการแพ้ฟ้าทะลายโจร เช่น มีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม
- ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร เนื่องจากอาจทำให้เกิดทารกวิรูปได้
- ห้ามใช้ฟ้าทะลายโจรสำหรับแก้เจ็บคอในกรณีต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากติดเชื้อ *Streptococcus* group A
2. ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคไตอักเสบ เนื่องจากเคยติดเชื้อ *Streptococcus* group A
3. ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคหัวใจรูห์มาติก
4. ผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากมีการติดเชื้อแบคทีเรีย และมีอาการรุนแรง เช่น มีตุ่มหนองในคอ มีไข้สูง และหนาวสั่น

คำเตือน

หากใช้ยานี้แล้วมีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม ให้หยุดทันที และพบแพทย์

อันตรกิริยา

-

ข้อควรระวัง

- หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้แขนขามีอาการชาหรืออ่อนแรง
- หากใช้ติดต่อกันเกิน 3 วัน แล้วไม่ดีขึ้น หรืออาการรุนแรงขึ้น ระหว่างการใช้ยา ควรหยุดใช้และพบแพทย์
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาดับการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาลดความดันเลือดเพราะอาจเสริมฤทธิ์กันได้
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนการเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP450) เนื่องจากฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP1A2, CYP2C9 และ CYP3A4

อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการผิดปกติของทางเดินอาหาร เช่น ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ เบื่ออาหาร วิงเวียนศีรษะ ใจสั่น และอาจเกิดลมพิษได้

ข้อมูลเพิ่มเติม

มีรายงานจากศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (HPVC) ว่าการใช้ยาฟ้าทะลายโจรอาจทำให้เกิด acute generalized exanthematous pustulosis ได้ และอยู่ระหว่างการติดตามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ และขอให้ผู้สั่งใช้ยาหรือจ่ายารายงานความปลอดภัยมายังศูนย์ HPVC

2.4 กลุ่มยาบรรเทาโรคผิวหนัง

1.

ยาทาขมิ้นชันและกัญชา ยาน้ำมัน ยาผงสำหรับผสมในน้ำมัน (รพ.) **บัญชีรายการยาพื้นฐาน**

- **สูตรตำรับ** ยาผง 30 กรัม เตรียมจาก เหง้าขมิ้นชัน 15 กรัม ใบกัญชา 15 กรัม สำหรับนำไปผสมกับน้ำมันเมล็ดฝ้าย 30 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** รักษาโรคผิวหนัง
- **ขนาดและวิธีใช้** ก่อนใช้ให้นำยาผงผสมกับส่วนน้ำมันให้เข้ากัน ทาวันละ 2 ครั้ง หลังอาบน้ำ เช้าและเย็น
- **ข้อห้ามใช้** -
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง** ควรระวังการใช้กับผู้แพ้ส่วนประกอบของตำรับ
- **อาการไม่พึงประสงค์** อาจทำให้มีอาการระคายเคืองผิวหนังผื่นคัน แดงร้อน ได้
- **ข้อมูลเพิ่มเติม**
  - ในทางปฏิบัติ กรณีรูปแบบยาผงสำหรับผสมในน้ำมัน จะมีการจ่ายยาผงพร้อมน้ำมันเมล็ดฝ้าย เพื่อให้คนไข้เตรียมเอง (freshly prepared)
  - ควรระวังยาเลอะเสื้อผ้า

2.

ยาบรรเทาโรคผิวหนัง ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้ส่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้นๆ โดยใช้องค์ความรู้การแพทย์แผนไทย

- **สูตรตำรับ** ในผงยา 156 กรัม ประกอบด้วย
  1. ใบเหียงอกปลาหมอ เกาเพชรสังฆาต เนื้อผลสมอไทย เมล็ดพริกไทยล่อน หนักสิ่งละ 30 กรัม
  2. ผลราชดัด โกฐน้ำเต้า หนักสิ่งละ 15 กรัม
  3. เหง้าขมิ้นชัน หนักสิ่งละ 6 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการโรคผิวหนัง
- **ขนาดและวิธีใช้** รับประทานครั้งละ 0.75 – 1.25 กรัม วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอน
- **ข้อห้ามใช้** -
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการใช้ยาในหญิงตั้งครรภ์ และหญิงให้นมบุตร
  - ควรระวังในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่อง

 อาการไม่พึงประสงค์ -

- ข้อมูลเพิ่มเติม
- เนื่องจากเถาเพชรสังฆาตมีปริมาณ Oxalate สูง อาจก่อให้เกิดนิ่วในไตได้ หากใช้เป็นเวลานาน
  - มีรายงานในสัตว์ทดลองว่า สาร anthraquinone จากโกฐน้ำเต้า เมื่อใช้เป็นระยะเวลา 3 เดือน พบว่า เกิดพิษต่อไต
  - ในการรักษา ผู้ป่วยควรงด หรือหลีกเลี่ยงอาหารแสลง เช่น เหล้า เบียร์ ของหมักดอง อาหารทะเล

3.

ยาผสมเพชรสังฆาตสูตรที่ 1 ยาแคปซูล ยาแคปซูล (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย
เถาเพชรสังฆาต หนัก 70 กรัม รากอัคคีทวาร หนัก 20 กรัม โกฐน้ำเต้า หนัก 10 กรัม
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการริดสีดวงทวารหนัก
- ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 1.2 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารทันที เข้า กลางวัน เย็น
- ข้อห้ามใช้ -
- คำเตือน -
- ข้อควรระวัง
- ควรระวังการใช้ยาในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร
  - ควรระวังในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่อง
- อาการไม่พึงประสงค์ ท้องเสีย
- ข้อมูลเพิ่มเติม
- เนื่องจากเถาเพชรสังฆาตมีปริมาณ Oxalate สูง อาจก่อให้เกิดนิ่วในไตได้ หากใช้เป็นเวลานาน
  - มีรายงานในสัตว์ทดลองว่า สาร anthraquinone จากโกฐน้ำเต้า เมื่อใช้เป็นระยะเวลา 3 เดือน พบว่า เกิดพิษต่อไต
  - ในการรักษา ผู้ป่วยควรงดหรือหลีกเลี่ยงอาหารแสลง เช่น เหล้า เบียร์ ของหมักดอง อาหารทะเล

4.

ยาผสมเพชรสังฆาตสูตรที่ 2 ยาแคปซูล (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ ในผงยา 85 กรัม ประกอบด้วย
เถาเพชรสังฆาต หนัก 50 กรัม กะเม็ง (ทั้งต้น) หนัก 15 กรัม โกฐน้ำเต้า หัวกระชาย หนักสิ่งละ 10 กรัม
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการริดสีดวงทวารหนัก

 ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารทันที เช้า กลางวัน เย็น
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-
 ข้อควรระวัง	- ควรระวังการใช้ยาในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร - ควรระวังในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่อง
 อาการไม่พึงประสงค์	ท้องเสีย มวนท้อง
 ข้อมูลเพิ่มเติม	- เนื่องจากเภสัชภัณฑ์มีปริมาณ Oxalate สูง อาจก่อให้เกิดนิ่วในไตได้ หากใช้เป็นเวลานาน - มีรายงานในสัตว์ทดลองว่า สาร anthraquinone จากโขนุนน้ำเต้า เมื่อใช้เป็นระยะเวลา 3 เดือน พบว่า เกิดพิษต่อไต - ในการรักษา ผู้ป่วยควรงดหรือหลีกเลี่ยงอาหารแสลง เช่น เหล้า เบียร์ ของหมักดอง อาหารทะเล

5.

ยาริตสีดวงมหากาฬ ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ	ในผงยา 110 กรัม ประกอบด้วย 1. มดยอบคั่ว หนัก 5 กรัม 2. ขอบชะนางแดง (ทั้งต้น) ขอบชะนางขาว (ทั้งต้น) หนักสิ่งละ 5 กรัม 3. โขนุนกักรา โขนุนสอ โขนุนจุฬาลัมพา โขนุนก้านพร้าว โขนุนพุงปลา หนักสิ่งละ 5 กรัม 4. เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตักแตน หนักสิ่งละ 5 กรัม 5. แก่นสนเทศ ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ เถาสะค่าน เปลือกต้นสมุลแว้ง ดอกดีปลี พริกไทยล่อน เหง้าขิง เปลือกอบเชยเทศ หนักสิ่งละ 5 กรัม
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการริดสีดวงทวารหนัก
 ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-
 ข้อควรระวัง	- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets) - ควรระวังการใช้ยาในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร
 อาการไม่พึงประสงค์	-
 ข้อมูลเพิ่มเติม	-

2.5 กลุ่มยารักษาโรคในกระเพาะอาหาร

1.

ยากล้วย ยามง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- **สูตรตำรับ** ผงจากผลกล้วยน้ำว้าดิบชนิดแก่จัด [*Musa* sp. (ABB group) "kluai namwa"] หรือผงจากผลกล้วยหักมุกดิบชนิดแก่จัด [*Musa* sp. (ABB group) "kluai hakmuk"]
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** รักษาแผลในกระเพาะอาหาร
- **ขนาดและวิธีใช้** รับประทานครั้งละ 10 กรัม ชงในน้ำร้อน 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น
- **ข้อห้ามใช้** -
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง** -
- **อาการไม่พึงประสงค์** - ไม่ควรใช้กับผู้ที่ท้องผูก หรือผู้ที่มีภาวะลำไส้อุดตัน
- การรับประทานยานี้ ติดต่อกันนาน ๆ อาจทำให้ท้องอืดได้
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** ท้องอืด

2.6 กลุ่มยาบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน

1.

ยาขิง ยาแคปซูล ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา กรณีใช้ป้องกันอาการคลื่นไส้ อาเจียน หลังการผ่าตัด ให้สิ่งใช้ยาโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม

- **สูตรตำรับ** ผงเหง้าขิงแก่ (*Zingiber officinale* Rosc.) ที่มีน้ำมันหอมระเหย ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 2.0 โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** 1. ป้องกันและบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน ที่มีสาเหตุจากการเมาเรือ
2. ป้องกันอาการคลื่นไส้ อาเจียน หลังการผ่าตัด
- **ขนาดและวิธีใช้** ป้องกันและบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน ที่มีสาเหตุจากการเมาเรือ รับประทานวันละ 1 - 2 กรัม ก่อนเดินทาง 30 นาที - 1 ชั่วโมง หรือเมื่อมีอาการ ป้องกันอาการคลื่นไส้ อาเจียน หลังการผ่าตัด รับประทานครั้งละ 1 กรัม ก่อนการผ่าตัด 1 ชั่วโมง
- **ข้อห้ามใช้** -
- **คำเตือน** -

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคนี้ในหญิงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์
- ไม่แนะนำให้รับประทานในเด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบ

อาการไม่พึงประสงค์

อาการแสบร้อนบริเวณทางเดินอาหาร อาการระคายเคืองบริเวณปากและคอ

2.

ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) บัญชีรายการยาเฉพาะจำนวน 2 ความแรง ได้แก่ ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด และ ไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด

ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อบุในช่องปาก (Oromucosal drops)

เงื่อนไขการใช้ยา 1.กรณีใช้เสริมหรือควบรวมกับการรักษาตามมาตรฐานในการรักษาภาวะคลื่นไส้ อาเจียนจากเคมีบำบัด ให้สั่งใช้ยาโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแผนปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการสั่งใช้เคมีบำบัดเพื่อการบำบัดรักษา และเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการใช้กัญชาทางการแพทย์ที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง

2.ยาความแรง 3 มิลลิกรัม/หยด

2.1 ช่วยเพิ่มความสะดวกให้กับผู้ป่วยที่ต้องใช้น้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี THC ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด ในปริมาณสูง

2.2 ใช้สำหรับผู้ป่วยที่เคยใช้น้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี THC ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยดมาก่อนและทราบปริมาณยาที่เหมาะสมแล้วเท่านั้น

สูตรตำรับ

สารสกัดจากกัญชา (*Cannabis sativa* L.) ที่มีสารสำคัญ

Delta-9-Tetrahydrocannabinol ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด หรือ ไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ใช้รักษาเสริมหรือควบรวมกับการรักษาตามมาตรฐานในการรักษาภาวะคลื่นไส้อาเจียนจากเคมีบำบัด

ขนาดและวิธีใช้

กรณี THC ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด

หยดได้ลิ้น 1 หยด (THC 0.5 มิลลิกรัม) ทุกวันก่อนนอน

ปรับขนาดยาทุก 48 ชั่วโมง โดยปรับขนาดยาอย่างช้า ๆ

ขนาดยาสูงสุดไม่ควรเกินวันละ 10 หยด (THC 5 มิลลิกรัม ต่อวัน)

กรณี THC ไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด

หยดได้ลิ้น 1 หยด (THC 3 มิลลิกรัม) ทุกวันก่อนนอน สำหรับผู้ที่เคยใช้น้ำมัน

สารสกัดกัญชาที่มี THC ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด ให้คำนวณปริมาณของ

THC ในขนาดที่เทียบเท่ากัน โดยขนาดยาสูงสุดไม่เกิน วันละ 20 มิลลิกรัม

ข้อห้ามใช้

- ผู้ที่เคยแพ้กัญชา
- ผู้ที่เป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดที่รุนแรง หรือโรคหลอดเลือดสมองที่รุนแรง เนื่องจากอาจทำให้ความดันเลือดต่ำ บางครั้งอาจทำให้ความดันเลือดสูงเป็นลมหมดสติ หัวใจเต้นเร็วผิดปกติ กล้ามเนื้อหัวใจตายและโรคหลอดเลือดสมอง
- ผู้ที่เป็นโรคจิตเภทหรือโรคอารมณ์สองขั้ว

คำเตือน

- ไม่ควรใช้ยานี้ในบุคคลที่อายุต่ำกว่า 25 ปี ยกเว้นในกรณีที่แพทย์พิจารณาแล้วว่าผู้ป่วยได้รับประโยชน์มากกว่าความเสี่ยง
- ควรหลีกเลี่ยงการใช้ยานี้ในสตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร รวมถึงสตรีวัยเจริญพันธุ์ ที่มีได้คุมกำเนิดหรือสตรีที่วางแผนจะตั้งครรภ์
- ยานี้อาจทำให้ง่วงซึม จึงไม่ควรขับขี่ยานพาหนะ หรือทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกล หรือ ทำงานที่เสี่ยงอันตราย
- ควรหลีกเลี่ยงการใช้ยานี้ร่วมกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

อันตรกิริยา

- ระวังการโต้ตอบของยานี้ร่วมกับยาที่มีกระบวนการเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ CYP2C9, CYP2C19 หรือ CYP3A4 เช่น amiodarone, carbamazepine, phenytoin, warfarin หรือ valproic acid
- ระวังการโต้ตอบของยานี้ร่วมกับยาที่เป็น highly protein-bound เช่น warfarin, cyclosporine และ amphotericin B

ข้อควรระวัง

- ระวังการโต้ตอบของยานี้ในผู้ป่วยที่มีภาวะการทำงานของตับหรือไตบกพร่องรุนแรง
- หลีกเลี่ยงการสั่งใช้ยากับผู้ป่วยเป็นเวลานาน และควรติดตามอาการติดยาอย่างสม่ำเสมอก่อนหยุดใช้ยา ต้องปรับขนาดยาตามที่ลดลงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอาการถอนยา
- ระวังการโต้ตอบของยานี้ในผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาพร้อมกับยาก่อประสาทหรือยาที่ออกฤทธิ์ทางจิตอื่น ๆ เนื่องจากเสริมฤทธิ์กดประสาทส่วนกลางหรือเพิ่มผลกระทบทางจิตประสาท
- ระวังการโต้ตอบของยานี้ในผู้ป่วยที่มีประวัติของการใช้สารเสพติด รวมถึง ผู้มีประวัติติดยา
- ผู้ชายที่บริโภคน้ำมันกัญชา อาจส่งผลให้มีบุตรยาก เพราะ THC อาจมีผลทำให้ต่อมสร้างน้ำสุจิมีขนาดเล็กลง น้ำอสุจิลดลง และลดการสร้างตัวสุจิ

อาการไม่พึงประสงค์

ปากแห้ง คอแห้ง วิงเวียนศีรษะ ง่วงซึม เคลิ้มสุข (euphoria) คลื่นไส้ อาเจียน ตาพร่า ประสาทหลอน ภาวะพุทธิปัญญาบกพร่อง (cognitive impairment)

กลุ่มที่ 3 ยารักษาอาการสุติศาสตร์นิวโรวิทยา

1.

ยาเล็อดงาม ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา กรณีใช้แก้มึตกิด ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

สูตรตำรับ

ในผงยา 102 กรัม ประกอบด้วย

1. เหง้าชิงแห้ง ตะไคร้บ้าน (ลำต้น) สะระแหน่ (ทั้งต้น) เหง้ากระชาย เหง้ากระทือ ผิวมะกรูด ใบมะนาว รากและใบกะเพรา หัวกระเทียม เปลือกเพกา โขจรจุฬาลัมพา ข้าพลุ (ทั้งต้น) ลูกเร่วหอม ลูกจันทน์ ดอกกานพลู ดอกดีปลี เหง้าไพล พริกไทยล่อน รากเจตมูลเพลิงแดง รากชะเอมเทศ หนักสิ่งละ 5 กรัม
2. พิมเสน การบูร หนักสิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

1. บรรเทาอาการปวดประจำเดือน ช่วยให้ประจำเดือนมาเป็นปกติ
2. แก้มึตกิด

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 – 2 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น

ชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 1 – 2 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในผู้ที่มิใช่ และหญิงตั้งครรภ์ หญิงที่ผ่าคลอด และหญิงที่มีเลือดออกมากผิดปกติหลังคลอด

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

2.

ยาไฟโพรลิกัลป์

ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด
ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

สูตรตำรับ

ในผงยา 71 กรัม ประกอบด้วย

1. รากเจตมูลเพลิงแดง สารส้มสะอาด แก่นแสมทะเล ผิวมะกรูด การบูร หนักสิ่งละ 6 กรัม
2. เหง้าขมิ้นอ้อย เหง้ากระทือ เหง้าข่า เหง้าไพล เปลือกมะรุ้ม หนักสิ่งละ 5 กรัม
3. พริกไทยล่อน เหง้าขิง ดอกดีปลี หัวกระเทียม หนักสิ่งละ 4 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ขับน้ำคาวปลาในเรื้อนไฟ ช่วยให้มีดลูกเข้าอู่

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่ควรเกิน 15 วัน

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่ควรเกิน 15 วัน

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในผู้ที่มิใช่ และหญิงตั้งครรภ์ หญิงที่ผ่าคลอด และหญิงที่มีเลือดออกมากผิดปกติหลังคลอด

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

 อาการไม่พึงประสงค์ -

 ข้อมูลเพิ่มเติม -

3.

ยาไฟห้ากอง ยาผง ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.) **บัญชีรายการยาเฉพาะ**

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

 สูตรตำรับ

ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย
รากเจตมูลเพลิงแดง เหง้าชิง พริกไทยล่อน สารส้มสะตุ ผักส้มป่อย
หนักสิ่งละ 20 กรัม

 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ขับน้ำคาวปลาในเรื้อนไฟ ช่วยให้มีดลูกเข้าอู่

 ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่น วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร
เช้า กลางวัน เย็น ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่ควรเกิน 15 วัน

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น
ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่ควรเกิน 15 วัน

 ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในผู้ที่มิใช่ หญิงตั้งครรภ์ หญิงที่ผ่าคลอด และหญิงที่มีเลือดออกมาก
ผิดปกติหลังคลอด

 คำเตือน -

 ข้อควรระวัง -

 อาการไม่พึงประสงค์ -

 ข้อมูลเพิ่มเติม -

4.

ยาประสะไฟล ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน **บัญชีรายการยาเฉพาะ** ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

เงื่อนไขการใช้ยา กรณีใช้ขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร ให้สั่งใช้ยาโดย แพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทย
ประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

 สูตรตำรับ

ในผงยา 162 กรัม ประกอบด้วย

1. เหง้าไฟล หนัก 81 กรัม
2. ผิวมะกรูด เหง้าว่านน้ำ หัวกระเทียม หัวหอม พริกไทยล่อน ดอกดีปลี เหง้าชิง
เหง้าขมิ้นอ้อย เทียนดำ เปลือกสนเขาว์ หนักสิ่งละ 8 กรัม
3. การบูร หนัก 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

1. ระบุมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ
2. บรรเทาอาการปวดประจำเดือน
3. ขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร

ขนาดและวิธีใช้

กรณีระบุมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น เป็นเวลา 3 - 5 วัน เมื่อระบุมา ให้หยุดรับประทาน

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น เป็นเวลา 3 - 5 วัน เมื่อระบุมา ให้หยุดรับประทาน

กรณีปวดประจำเดือน

ในกรณีที่มีอาการปวดประจำเดือนเป็นประจำ ให้รับประทานยา ก่อนมีประจำเดือน 2 - 3 วัน ไปจนถึงวันแรกและวันที่สองที่มีประจำเดือน

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น

กรณีขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่เกิน 15 วัน

แคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่เกิน 15 วัน

ข้อห้ามใช้

- ห้ามใช้ในผู้ที่มิใช่ หญิงตั้งครรภ์ หญิงผ่าคลอด และหญิงที่มีเลือดออกมากผิดปกติหลังคลอด
- ห้ามรับประทานในหญิงที่มีระดูมากกว่าปกติ เพราะจะทำให้มีการขับระดูออกมามากขึ้น

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- กรณีระบุมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ ไม่ควรใช้ติดต่อกันนาน เกิน 1 เดือน
- กรณีขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตรไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 15 วัน

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

- **สูตรตำรับ** ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย
1. พริกไทยล่อน หนัก 50 กรัม
  2. ดอกดีปลี รากข้าพหลู ผักแพ้วแดง (ทั้งต้น) เกาสะค่าน เหง้าชิงแห้ง ลูกผักชีล้อม เหง้าว่านน้ำ หัวแห้วหมู ผิวมะกรูด ลูกพิลังกาสา หนักสิ่งละ 5 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บำรุงไฟธาตุ ขับโลหิตระดู บำรุงน้ำนม
- **ขนาดและวิธีใช้** รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น
- **ข้อห้ามใช้** ห้ามใช้ในผู้ที่มิใช่ หญิงตั้งครรภ์ หญิงที่ผ่าคลอด และหญิงที่มีเลือดออกมาก ผิดปกติหลังคลอด
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง** ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง
- **อาการไม่พึงประสงค์** แสบร้อนยอดอก
- **ข้อมูลเพิ่มเติม**
- แพทย์แผนไทยดั้งเดิมใช้เป็นยาแทนการอยู่ไฟของหญิงหลังคลอด
  - คัมภีร์มหาโชตรัตน์ ยาปลูกไฟธาตุใช้สำหรับปลูกไฟธาตุให้โลหิตงาม ถ้าไม่มีระดูให้ระดูมีมา ถ้าแม่ลูกอ่อนกินทำให้น้ำนมมาก ทั้งหาโทษมิได้เลย ดินักแล

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

- **สูตรตำรับ** ในยา 130 กรัม ประกอบด้วย
1. แก่นแกแล แก่นขนุน ว่านซั๊กมดลูก แก่นฝางเสน เกาสะค่าน รากเจตมูลเพลิงแดง ดอกดีปลี โกรฐเขียง เกากำแพงเจ็ดชั้น หนักสิ่งละ 10 กรัม
  2. พริกไทยล่อน รากข้าพหลู ดอกคำฝอย ดอกมะลิ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ 5 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** ชับน้ำคาวปลา บำรุงเลือด ช่วยให้มดลูกเข้าอู่เร็วในหญิงหลังคลอด

ขนาดและวิธีใช้

1. วิธีการเตรียมยาต้ม

- 1) นำถุงผ้าขาวบางที่บรรจุสมุนไพรใส่ในหม้อต้ม
- 2) เติมน้ำพอท่วม (โดยใช้มือกดบนยาเบา ๆ ให้ตัวยาจมอยู่ในน้ำ และให้น้ำท่วมหลังมือ) นำไปตั้งบนเตา ต้มจนเดือด แล้วหรี่ไฟลง ต้มต่ออีก 10-15 นาที แล้วยกออกจากเตา

2. วิธีใช้

รินเอาน้ำดื่มครั้งละ 250 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น กินติดต่อกัน 1 สัปดาห์ หรือจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่ควรเกิน 15 วัน โดยควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ ยา 1 ห่อ ใช้ติดต่อกันได้ 5-7 วัน โดยเติมน้ำ แล้วนำมาต้มกินทุกวัน

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในผู้ที่มีไข้ หญิงตั้งครรภ์ หญิงที่ผ่าคลอด และหญิงที่มีเลือดออกมากผิดปกติหลังคลอด

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังในการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

แพทย์แผนไทยดั้งเดิมใช้เป็นยาแทนการอยู่ไฟของหญิงหลังคลอด

กลุ่มที่ 4 ยารักษาอาการไข้

4.1 กลุ่มยาแก้ไข้ / แก้ร้อนใน

1.

ยาเขียวหอม ยามง ยาเม็ด (รพ.) ยามง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 90 กรัม ประกอบด้วย

ใบพิมเสน ใบผักกระฉอม ใบหมากผู้ ใบหมากเมีย ใบสันพร้าวหอม รากแฝกหอม หัวเปราะหอม แก่นจันทน์ขาว แก่นจันทน์แดงหรือแก่นลำจันทน์ที่มีราลง ว่านกับแสด ว่านร้อนทอง เนระพูสี พิชนาศน์ มหาสดำ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ 5 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

1. บรรเทาอาการไข้ ร้อนในกระหายน้ำ
2. แก้พิษหัด พิษอีสุกอีใส (บรรเทาอาการไข้จากหัดและอีสุกอีใส)

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่
ทุก 4 – 6 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่
ทุก 4 – 6 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้

- กรณีบรรเทาอาการไข้ ร้อนในกระหายน้ำ ใช้น้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ หรือน้ำดอกมะลิ เป็นน้ำกระสายยา
- กรณีแก้พิษหัด พิษอีสุกอีใส ละลายน้ำรากผักชีต้ม เป็นน้ำกระสายยา ทั้งรับประทานและชโลม

หมายเหตุ

การชโลมใช้ยาผงละลายน้ำ 1 ต่อ 3 แล้วชโลม (ประพรม) ทิวตามตัวบริเวณที่ตุ่มใส
ยังไม่แตก

ชนิดเม็ด

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ทุก 4 – 6 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ทุก 4 – 6 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

ข้อห้ามใช้

-

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้
ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการ
ของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

- ทางกรมแพทย์แผนไทย แนะนำให้ผู้ป่วยหัด อีสุกอีใส ห้ามรับประทานอาหาร
ทะเล ไข่ และน้ำเย็น เนื่องจากผดผื่นแดง
- ในเด็กอายุ 2 - 6 ขวบ อาจให้ยาโดยการชโลม ใช้ยาผงละลายน้ำ 1 ต่อ 3
แล้วชโลม (ประพรม) ตามตัว ขณะมีไข้ ตัวร้อน
- ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือ
ที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล
Aristolochia มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity)
และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia*
เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

2.

ยาจันทลีลา

ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด
ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 99 กรัม ประกอบด้วย

โกฐสอ โกฐเขมา โกฐจุฬาลัมพา แก่นจันทน์ขาว แก่นจันทน์แดงหรือ
แก่นล็กจันทน์ที่มีราลง ลูกกระตอม เกือบอะระเพ็ด รากปลาไหลเผือก หนังกิ่งละ
12 กรัม พิมเสน หนัก 3 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการไข้ตัวร้อน ไข้เปลี่ยนฤดู

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง
เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่
ทุก 3 - 4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม ทุก 3 - 4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ทุก 3 - 4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

ข้อห้ามใช้

-

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการ
ของไข้เลือดออก

- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

แนะนำให้ใช้ยาจันทลีลาได้ในหญิงที่มีไข้ตัวระดูหรือใช้ระหว่างมีประจำเดือน

3.

ยาบัวบก

ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ผงจากส่วนเหนือดินของบัวบก [*Centella asiatica* (L.) Urb.]

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ไข้ แก่ร้อนใน ช้ำใน

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดชง

รับประทานครั้งละ 2 - 4 กรัม ชงแช่น้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร นาน 10 นาที รับประทานวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

ชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 400 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่แพ้พืชในวงศ์ Apiaceae (Umbelliferae) เช่น ยี่ห่วย้า ผักชี

ข้อห้ามใช้

คำเตือน

อันตรกิริยา

- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่มีผลต่อดับ ยาขับปัสสาวะ และยาที่มีผลข้างเคียงทำให้ง่วงนอน เพราะอาจเสริมฤทธิ์กันได้
- บัวบกอาจเพิ่มระดับน้ำตาลและคอเลสเตอรอลในเลือด และทำให้ประสิทธิภาพของยาลดน้ำตาลและยาลดคอเลสเตอรอลลดลง
- ควรระวังการใช้ร่วมกับยาที่มีกระบวนการเมแทบอลิซึมผ่าน Cytochrome P450 (CYP450) เนื่องจากบัวบกมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP2C9 และ CYP2C19
- ไม่แนะนำให้ใช้กับผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออกเนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์
- หลีกเลี่ยงการใช้ยานี้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เพราะอาจทำให้เกิดพิษต่อดับได้ในผู้ป่วยบางราย

ข้อควรระวัง

อาการไม่พึงประสงค์

ง่วงนอน คลื่นไส้ อาเจียน แสบท้อง มวนท้อง ท้องอืด และปัสสาวะบ่อย

4.

ยาประสะจันทน์แดง

ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด
ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 64 กรัม ประกอบด้วย

1. แก่นจันทน์แดงหรือแก่นล็กจันทน์ที่มีราลงหนัก 32 กรัม
2. รากเหมือดคน รากมะปรางหวาน รากมะนาว หัวเปราะหอม โกรฐหัวบัว แก่นจันทน์เทศ แก่นฝางเสน หนักสิ่งละ 4 กรัม
3. เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ หนักสิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการไข้ตัวร้อน (ไข้พิษ) แก้อ่อนใน กระจายน้ำ

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่
ทุก 3 - 4 ชั่วโมง

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่
ทุก 3 - 4 ชั่วโมง

น้ำกระสายยาที่ใช้

ใช้น้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ หรือน้ำดอกมะลิ

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ทุก 3 - 4 ชั่วโมง

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ทุก 3 - 4 ชั่วโมง

 ข้อห้ามใช้

-

 คำเตือน

-

 ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้
- ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- กรณีบรรเทาอาการไข้ ร้อนใน กระหายน้ำ หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

 อาการไม่พึงประสงค์

-

 ข้อมูลเพิ่มเติม

-

5.

ยามหานิลแห่งทอง

ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา กรณีแก้ไข้จาก (บรรเทาอาการไข้จากไข้กาฬ) ให้ส่งใช้ยาโดย แพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

 สูตรตำรับ

ในผงยา 103 กรัม ประกอบด้วย

1. เนื้อโหนดลิ้นตะบ้ำมอญ (สุ่ม) หวายตะค้า (สุ่ม) เมล็ดมะกอก (สุ่ม)
ลูกมะคำดีควาย (สุ่ม) ถ่านไม้สัก แก่นจันทน์แดงหรือแก่นลิ้นจี่ที่มีราลง
แก่นจันทน์เทศ ใบพิมเสน ใบย่านาง หมึกหอม หนักสิ่งละ 10 กรัม
2. เบี้ยจั่นเผา 3 กรัม

 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

1. แก้ไข้กาฬ หัด อีสุกอีใส (บรรเทาอาการไข้จากไข้กาฬ หัด และอีสุกอีใส)
2. แก้ไข้ แก้อ่อนใน กระหายน้ำ

 ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1.5 - 2 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 2 ครั้ง
ก่อนอาหาร เข้าและเย็น

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่
วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าและเย็น

น้ำกระสายยาที่ใช้

กรณีแก้หัด และอีสุกอีใส ให้ละลายน้ำรากผักชีต้ม เป็นกระสาย

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1.5 - 2 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น

- ข้อห้ามใช้ -
- คำเตือน -
- ข้อควรระวัง - ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- อาการไม่พึงประสงค์ -
- ข้อมูลเพิ่มเติม -

6.

ยามะระขึ้นก

ยาแคปซูล ยาขง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ ผงจากเนื้อผลแก่ที่ยังไม่สุกของมะระขึ้นก [*Momordica charantia* L.]
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ แก้ไข้ แก้ร้อนใน เจริญอาหาร
- ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดขง**
รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม แช่น้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร นาน 10 นาที วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น
ชนิดเม็ดและชนิดแคปซูล
รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น
- ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในเด็กหรือหญิงให้นมบุตร เนื่องจากมีรายงานว่าทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลงอย่างมากจนเกิดอาการชักได้
- คำเตือน -
- อันตรกิริยา ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาลดน้ำตาลในเลือดชนิดรับประทาน (Oral Hypoglycemic Agents) อื่น ๆ หรือร่วมกับการฉีดอินซูลิน เพราะอาจทำให้เกิดการเสริมฤทธิ์กันได้

ข้อควรระวัง

- ไม่แนะนำให้ใช้กับผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วันแล้ว อาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- ควรระวังการใช้ยานี้ในผู้ป่วยโรคตับ เพราะเคยมีรายงานว่าทำให้การเกิดตับอักเสบได้

อาการไม่พึงประสงค์

คลื่นไส้ วิงเวียน ชาปลายมือปลายเท้า hypoglycemic coma อาการชักในเด็ก ท้องเดิน ท้องอืด ปวดศีรษะ และอาจเพิ่มระดับเอนไซม์ gamma-glutamyl transferase และ alkaline phosphatase ในเลือดได้

7.

ยารางจืด

ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ผงใบรางจืดโตเต็มที่ [*Thunbergia laurifolia* Lindl.]

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ถอนพิษไข้ แก้อ่อนใน

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดขง

รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม แช่น้ำร้อน 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น หรือเมื่อมีอาการ

ชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น

ข้อห้ามใช้

-

คำเตือน

-

อันตรกิริยา

-

ข้อควรระวัง

- ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วันแล้ว อาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- ควรระวังการใช้ยานี้กับผู้ป่วยเบาหวาน เพราะอาจเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ
- ควรระวังการใช้ยานี้กับผู้ป่วยที่ต้องใช้ยารักษาโรคอย่างต่อเนื่อง เพราะ ยารางจืดอาจเร่งการขับยาเหล่านั้นออกจากร่างกาย ทำให้ประสิทธิผลของยาลดลง

อาการไม่พึงประสงค์

-

8.

ยาหญ้าปักกิ่ง

ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ผงหญ้าปักกิ่ง [*Murdannia loriformis* (Hassk.) R.S. Rao & Kammathy]

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ไข้ แก้อ่อนใน

 ขนาดและวิธีใช้

ชนิดชง

รับประทานครั้งละ 2 – 3 กรัม แช่น้ำร้อนประมาณ 120 – 200 มิลลิลิตร
รับประทานวันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น

ชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 400 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน
และเย็น

 ข้อห้ามใช้ -

 คำเตือน -

 อันตรกิริยา -

 ข้อควรระวัง - ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออกเนื่องจากอาจบดบังอาการของ
ไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์

 อาการไม่พึงประสงค์ -

9.

ยาทำราก

ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ

ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย
รากย่านาง รากคนทา รากมะเดื่อชุมพร รากชิงชี รากไม้เท้ายายม่อม
หนักสิ่งละ 20 กรัม

 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการไข้ กระทุ้งพิษไข้

 ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง
ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่
วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน
เย็น เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน
เย็น เมื่อมีอาการ

- ข้อห้ามใช้ -
- คำเตือน -
- ข้อควรระวัง -
  - ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
  - หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
  - ไม่แนะนำให้ใช้ในหญิงที่มีไข้หวัดหรือไข้ระหว่างมีประจำเดือน
- อาการไม่พึงประสงค์ -
- ข้อมูลเพิ่มเติม -

กลุ่มที่ 5 ยารักษาอาการของระบบทางเดินหายใจ

5.1 กลุ่มยาบรรเทาอาการไอ / เสมหะ

1.

ยาแก้ไอผสมกานพลู ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ

ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย

รากชะเอมเทศ หนัก 48 กรัม บัวย หนัก 16 กรัม มะนาวดองแห้ง หนัก 10 กรัม

น้ำตาลกรวด หนัก 4 กรัม พิมเสน เกล็ดสะระแหน่ หนักสิ่งละ 3 กรัม เหง้าว่านน้ำ

ผลมะแว้งเครือ ดอกกานพลู เนื้อผลสมอพิเภก เปลือกต้นอบเชย เนื้อผลมะขามป้อม

ดอกเก๊กฮวย หล่อฮังก้วย ผิวส้มจีน หนักสิ่งละ 2 กรัม
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ
- ขนาดและวิธีใช้

อมครั้งละ 200 - 300 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการไอ ทุก 4 ชั่วโมง
- ข้อห้ามใช้ -
- คำเตือน -
- ข้อควรระวัง -
- อาการไม่พึงประสงค์

ท้องเสีย
- ข้อมูลเพิ่มเติม -

2.

ยาแก้ไอผสมมะขามป้อมสูตรตำรับที่ 1 ยาน้ำ (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ	ในยา 100 มิลลิลิตร ประกอบด้วย สารสกัดน้ำมะขามป้อมเข้มข้น (ความเข้มข้น 40 เปอร์เซ็นต์) 60 มิลลิลิตร สารสกัดใบเสนียด (ความเข้มข้น 10 เปอร์เซ็นต์) 10 มิลลิลิตร กลีเซอริน 5 มิลลิลิตร สารสกัดรากชะเอมเทศ 0.45 มิลลิลิตร เกลือแกง 0.5 กรัม เกล็ดสะระแห่น 0.01 มิลลิกรัม
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ
 ขนาดและวิธีใช้	จิบเมื่อมีอาการไอ ทุก 4 ชั่วโมง
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-
 ข้อควรระวัง	- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ท้องเสียง่าย เนื่องจากมะขามป้อมมีฤทธิ์เป็นยาระบาย - ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ เนื่องจากในสูตรตำรับมีน้ำตาลเป็นสารแต่งรส
 อาการไม่พึงประสงค์	-
 ข้อมูลเพิ่มเติม	-

3.

ยาแก้ไอผสมมะขามป้อมสูตรตำรับที่ 2 ยาน้ำ (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ	ในยา 100 มิลลิลิตร ประกอบด้วย สารสกัดน้ำมะขามป้อมเข้มข้น (ความเข้มข้น 25 เปอร์เซ็นต์) 30 มิลลิลิตร มะนาวดองแห้ง 8 มิลลิกรัม สารสกัดรากชะเอมเทศ 5 มิลลิลิตร ผิวส้มจีน 3.3 มิลลิกรัม บัว 3 มิลลิกรัม เนื้อผลสมอพิเภก 3 มิลลิกรัม เนื้อผลสมอไทย 1 มิลลิกรัม หล่อฮั้งก้วย 2 มิลลิกรัม เกล็ดสะระแห่น 0.08 มิลลิกรัม น้ำตาลทรายแดง 40 มิลลิกรัม
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ
 ขนาดและวิธีใช้	จิบเมื่อมีอาการไอ ทุก 4 ชั่วโมง
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-

- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ท้องเสียง่าย เนื่องจากมะขามป้อมมีฤทธิ์เป็นยาระบาย
  - ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ เนื่องจากในสูตรตำรับมีน้ำตาลเป็นสารแต่งรส
- **อาการไม่พึงประสงค์** -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** -

4.

ยาแก้ไอผสมมะนาวดอง ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- **สูตรตำรับ**

ในผงยา 99 กรัม ประกอบด้วย

  1. มะนาวดองแห้ง บัวย หนักสิ่งละ 35 กรัม รากชะเอมเทศ หนัก 17 กรัม รากชะเอมไทย หนักสิ่งละ 3 กรัม ผลมะแว้งเครือ หนักสิ่งละ 2 กรัม เนื้อผลมะขามป้อม หนัก 1 กรัม
  2. เปลือกอบเชยญวน หนัก 3 กรัม ดอกกานพลู หนัก 1 กรัม
  3. เกล็ดสะระแหน่ หนัก 2 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ
- **ขนาดและวิธีใช้** อมครั้งละ 200 - 300 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการไอ ทุก 4 ชั่วโมง
- **ข้อห้ามใช้** -
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ต้องจำกัดการได้รับโซเดียมต่อวัน เช่น ผู้ป่วยโรคไต ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน
  - ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 15 วัน หากอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์
- **อาการไม่พึงประสงค์** -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** -

5.

ยาแก้ไอพื้นบ้านอีสาน ยาน้ำ (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- **สูตรตำรับ**

ในยาน้ำ 100 มิลลิลิตร ประกอบด้วย

  1. เนื้อผลมะขามป้อมแห้ง 2 กรัม รากชะเอมไทย 1.8 กรัม เนื้อผลสมอไทย 1.6 กรัม รากชะเอมเทศ หนัก 600 มิลลิกรัม
  2. เหง้ามันอ้อย กะเพราแดง (ทั้งต้น) หนักสิ่งละ 600 มิลลิกรัม ดอกตีปตี เหง้าชิง 200 มิลลิกรัม พริกไทยล่อน ข้าพลุ (ทั้งต้น) หนักสิ่งละ 100 มิลลิกรัม ดอกกานพลู 60 มิลลิกรัม

3. เกลีสินเธอร์ sulfate 400 มิลลิกรัม สารส้ม sulfate 140 มิลลิกรัม
4. โกลูจุพาลัมพา หน้า 100 มิลลิกรัม
5. น้ำตาลทรายแดง 5 กรัม เกล็ดสระระแห่น 30 มิลลิกรัม น้ำผึ้ง 5 มิลลิกรัม

	สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ
	ขนาดและวิธีใช้	จิบเมื่อมีอาการไอ ทุก 4 ชั่วโมง
	ข้อห้ามใช้	-
	คำเตือน	-
	ข้อควรระวัง	- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ต้องจำกัดการได้รับโซเดียมต่อวัน เช่น ผู้ป่วยโรคไต ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน - ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 15 วัน หากอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์
	อาการไม่พึงประสงค์	-
	ข้อมูลเพิ่มเติม	-

6.

ยาตรีผลา

ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาชง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

	สูตรตำรับ	ใบผงยา 90 กรัม ประกอบด้วย เนื้อผลสมอไทย เนื้อผลสมอพิเภก เนื้อผลมะขามป้อม หนักสิ่งละ 30 กรัม
	สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ
	ขนาดและวิธีใช้	ชนิดชง รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร ทิ้งไว้ 3 - 5 นาที ดื่มในขณะที่ยังอุ่น เมื่อมีอาการไอ ทุก 4 ชั่วโมง ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน รับประทานครั้งละ 300 - 600 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการไอ วันละ 3 - 4 ครั้ง
	ข้อห้ามใช้	-
	คำเตือน	-
	ข้อควรระวัง	ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ท้องเสียง่าย
	อาการไม่พึงประสงค์	ท้องเสีย
	ข้อมูลเพิ่มเติม	-

สูตรตำรับ

ในผงยา 96 กรัม ประกอบด้วย

1. ผลมะแว้งต้น ผลมะแว้งเครือ หนักสิ่งละ 24 กรัม
2. ใบสวาด ใบตานหม่อน ใบกะเพรา หนักสิ่งละ 12 กรัม
3. เหง้าขมิ้นอ้อย หนัก 9 กรัม สารส้มสะตุ หนัก 3 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการไอ มีเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ ช่วยขับเสมหะ

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือรับประทาน

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 – 1.4 กรัม เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 200 - 400 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการ

ชนิดเม็ดและชนิดลูกกลอน

ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือรับประทานหรือใช้อม

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 – 1.4 กรัม เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 200 - 400 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการ

ข้อห้ามใช้

-

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 15 วัน หากอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- ไม่ควรใช้น้ำมะนาวแทรกเกลือ กับผู้ป่วยที่ต้องจำกัดการใช้เกลือ

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

สูตรตำรับ

ในผงยา 70 กรัม ประกอบด้วย

1. รากชะเอมเทศ หนัก 35 กรัม
2. โกรฐพุงปลา เทียนขาว ลูกผักชีลา เนื้อผลมะขามป้อม เนื้อผลสมอพิเภก หนักสิ่งละ 7 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่ เมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้

ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือ ใช้จิบหรือกวาดคอ

ชนิดลูกกลอน

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการ

⊘ ข้อห้ามใช้ -

⚠ คำเตือน -

⚠ ข้อควรระวัง ไม่ควรใช้น้ำมะนาวแทรกเกลือ กับผู้ป่วยที่ต้องจำกัดการใช้เกลือ

🚫 อาการไม่พึงประสงค์ -

⊕ ข้อมูลเพิ่มเติม ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

5.2 กลุ่มยาบรรเทาอาการหวัด

1.

ยาปราบชมพูทวีป

ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 465 กรัม ประกอบด้วย

1. เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น) พริกไทยดำ ใบกัญชาเทศ หนักสิ่งละ 120 กรัม
2. หัสศุนเทศ ดอกกานพลู หนักสิ่งละ 10 กรัม หัวบุกรอ เนื้อผลสมอเทศ เนื้อผลสมอไทย รากเจตมูลเพลิงแดง เหง้าชิง หนักสิ่งละ 8 กรัม
3. เทียนแดง เทียนตาตึกแตน เทียนแกลบ หนักสิ่งละ 6 กรัม เทียนดำ โกฐสอ โกฐเขมา ลูกพิลังกาสา ลำพันทางหมู หนักสิ่งละ 4 กรัม
4. ดอกตีป्ली การบูร หนักสิ่งละ 2 กรัม ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน หนักสิ่งละ 1 กรัม

★ สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการหวัดในระยะแรก และอาการที่เกิดจากการแพ้อากาศ

🍵 ขนาดและวิธีใช้

รับประทานวันละ 3 - 4 กรัม แบ่งให้วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เช้า กลางวัน เย็น

- **ข้อห้ามใช้**
  - ห้ามใช้เมื่อพบภาวะแทรกซ้อนจากการแพ้อากาศ เช่น ไซนัสอักเสบ การติดเชื้อแบคทีเรียที่มีอาการเจ็บบริเวณไซนัส ไข้สูง น้ำมูกและเสมหะเขียว เป็นต้น
  - ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ เด็ก
- **คำเตือน**
  -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคความดันเลือดสูง โรคหัวใจ โรคแผลเปื่อยเพปติก และโรคกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยารสร้อน
  - ควรระวังการใช้ยาเกินขนาดในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไตหรือทางเดินปัสสาวะ เนื่องจากอาจเกิดพิษจากการบูร
  - ควรระวังการใช้ยานี้ ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง
- **อาการไม่พึงประสงค์** แสบร้อนยอดอก
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** -

2. ยาฟ้าทะลายโจร

ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาลูกกลอน
ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- **สูตรตำรับ** ผงจากส่วนเหนือดินของฟ้าทะลายโจร [*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wallex Nees] ที่มีสารสำคัญ total lactone โดยคำนวณเป็น andrographolide ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6.0 โดยน้ำหนัก (w/w) และปริมาณ andrographolide ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.0 โดยน้ำหนัก (w/w)
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้**
  1. บรรเทาอาการเจ็บคอ
  2. บรรเทาอาการของโรคหวัด (common cold) เช่น เจ็บคอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
- **ขนาดและวิธีใช้** รับประทานครั้งละ 115 มิลลิกรัม – 3 กรัม วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน
- **ข้อห้ามใช้**
  - ห้ามใช้ในผู้ที่มีอาการแพ้ฟ้าทะลายโจร เช่น มีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม
  - ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร เนื่องจากอาจทำให้เกิดทารกวิรูปได้
  - ห้ามใช้ฟ้าทะลายโจรสำหรับแก้เจ็บคอในกรณีต่าง ๆ ต่อไปนี้
    1. ผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากติดเชื้อ *Streptococcus* group A
    2. ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคได้อักเสบ เนื่องจากเคยติดเชื้อ *Streptococcus* group A
    3. ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคหัวใจรูมาติก
    4. ผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากมีการติดเชื้อแบคทีเรีย และมีอาการรุนแรง เช่น มีตุ่มหนองในคอ มีไข้สูง และหนาวสั่น
- **คำเตือน** หากใช้ยานี้แล้วมีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม ให้หยุดทันที และพบแพทย์
- **อันตรกิริยา** -

ข้อควรระวัง

- หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้แขนขามีอาการชาหรืออ่อนแรง
- หากใช้ติดต่อกันเกิน 3 วัน แล้วไม่ดีขึ้น หรืออาการรุนแรงขึ้น ระหว่างการใช้ยา ควรหยุดใช้และพบแพทย์
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาลดความดันเลือดเพราะอาจเสริมฤทธิ์กันได้
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนกรเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP450) เนื่องจากฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP1A2, CYP2C9 และ CYP3A4
- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการของตับผิดปกติ

อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการผิดปกติของทางเดินอาหาร เช่น ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ เบื่ออาหาร วิงเวียนศีรษะ ใจสั่น และอาจเกิดลมพิษได้

ข้อมูลเพิ่มเติม

มีรายงานจากศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (HPVC) ว่าการใช้ยาฟ้าทะลายโจรอาจทำให้เกิด acute generalized exanthematous pustulosis ได้ และอยู่ระหว่างการติดตามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ และขอให้ผู้สั่งใช้ยาหรือจ่ายยารายงานความปลอดภัยมายังศูนย์ HPVC

3.

ยาฟ้าทะลายโจร ยาแคปซูล ยาเม็ด

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

สารสกัดจากส่วนเหนือดินหรือใบของฟ้าทะลายโจร [*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall.ex Nees] ที่สกัดด้วยเอทานอล หรือ เอทานอล - น้ำ ที่มีการควบคุมปริมาณ andrographolide

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการของโรคหวัด (common cold) เช่น ไอ เจ็บคอ น้ำมูกไหล มีไข้

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานในขนาดที่มี Andrographolide 60 - 120 มิลลิกรัมต่อวัน โดยแบ่งให้วันละ 3 - 4 ครั้ง หลังอาหาร รับประทานเป็นเวลา 5 - 7 วัน

ข้อห้ามใช้

- ห้ามใช้ในผู้ที่มีอาการแพ้ฟ้าทะลายโจร เช่น มีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม
- ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร เนื่องจากอาจทำให้เกิดทารกวิรูปได้
- ห้ามใช้ฟ้าทะลายโจรสำหรับแก้อาการเจ็บคอในกรณีต่าง ๆ ต่อไปนี้
  1. ผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากติดเชื้อ *Streptococcus* group A
  2. ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคไตอักเสบ เนื่องจากเคยติดเชื้อ *Streptococcus* group A
  3. ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคหัวใจรูห์มาติก
  4. ผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากการติดเชื้อแบคทีเรีย และมีอาการรุนแรง เช่น มีตุ่มหนองในคอ มีไข้สูง และหนาวสั่น

คำเตือน

หากใช้ยานี้แล้วมีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม ให้หยุดทันที และพบแพทย์

อันตรกิริยา

-

ข้อควรระวัง

- หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้แขนขามีอาการชาหรืออ่อนแรง
- หากใช้ติดต่อกันเกิน 3 วัน แล้วไม่ดีขึ้น หรืออาการรุนแรงขึ้น ระหว่างการใช้ยา ควรหยุดใช้และพบแพทย์
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาลดความดันเลือดเพราะอาจเสริมฤทธิ์กันได้
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนการเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP450) เนื่องจากฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP1A2, CYP2C9 และ CYP3A4
- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการของตับผิดปกติ

อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการผิดปกติของทางเดินอาหาร เช่น ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ เบื่ออาหาร วิงเวียนศีรษะ ใจสั่น และอาจเกิดลมพิษได้

ข้อมูลเพิ่มเติม

มีรายงานจากศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (HPVC) ว่าการใช้ยาฟ้าทะลายโจรอาจทำให้เกิด acute generalized exanthematous pustulosis ได้ และอยู่ระหว่างการติดตามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ และขอให้ผู้สั่งใช้ยาหรือจ่ายารายงานความปลอดภัยมายังศูนย์ HPVC

กลุ่มที่ 6 ยาบำรุงโลหิต

1.

ยาบำรุงโลหิต

ยาแคปซูล ยามง ยาเม็ด
ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในผงยา 75 กรัม ประกอบด้วย

1. แก่นฝางเสน ดอกคำไทย หนังกิ่งละ 10 กรัม
2. ครั้ง หนักร 8 กรัม
3. เหง้าชิงแห้ง ดอกดีปลี รากเจตมูลเพลิงแดง เถาสะค้าน รากข้าพลุ เถาขมิ้นเครือ เถามวกแดง แก่นกำลังวัวเถลิง ดอกสารภี ดอกพิกุล ดอกบุนนาค เกสรบัวหลวง หนังกิ่งละ 2 กรัม
4. ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ ผลกระวาน ดอกกานพลู เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาดักแตน โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา หนังกิ่งละ 1 กรัม
5. เนื้อผลสมอไทย เนื้อผลสมอติ่ง เนื้อผลสมอพิเภก เปลือกชะลูด อบเชยเทศ แก่นจันทน์แดงหรือแก่นลักจั่นที่มีราลง แก่นแสมสาร แก่นแสมทะเล กฤษณา หนังกิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บำรุงโลหิต

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ควรดื่มขณะยังอุ่นอยู่
วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น

น้ำกระสายยาที่ใช้

- ใช้น้ำต้มดอกคำไทย หรือดอกคำฝอย เป็นน้ำกระสายยา
- ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ให้ใช้น้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่แทน

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ยากับผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้
- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

กลุ่มที่ 7 ยารักษาอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

1.

ยาเถาวัลย์เปรียง ยาแคปซูล (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ผงจากเถาของเถาวัลย์เปรียง [*Solori scandens* (Roxb.) Sirich. & Adem, [*Derris scandens* (Roxb.) Benth. (ชื่อพ้อง)]

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ ลดการอักเสบของกล้ามเนื้อ

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารทันที

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์

คำเตือน

-

อันตรกิริยา

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคแผลเปื่อยเพปติก เนื่องจากเถาวัลย์เปรียง ออกฤทธิ์คล้ายยาแก้ปวดกลุ่มยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (Non – Steroidal Anti - Inflammatory Drugs : NSAIDs)
- อาจทำให้เกิดการระคายเคืองระบบทางเดินอาหาร

อาการไม่พึงประสงค์

ปวดท้อง ท้องผูก ปัสสาวะบ่อย คอแห้ง ใจสั่น

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้น ๆ โดยใช้ชื่อความรู้การแพทย์แผนไทย

สูตรตำรับ

ในยา 150 กรัม ประกอบด้วย

เมล็ดพริกไทย 80 กรัม ใบกัญชา 40 กรัม รากเจตมูลเพลิง 10 กรัม เหง้าชิง
8 กรัม เทียนขาวเปลือก 6 กรัม เทียนดำ 4 กรัม เทียนขาว 2 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ลมในเส้น บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อที่มีอาการมือเท้าชา

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 1 - 4 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น

น้ำกระสายยาที่ใช้

- น้ำผึ้งรวงหรือน้ำส้มซ่า 1 ช้อนชา (5 ซีซี)
- ถ้าหาน้ำกระสายยาไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกครึ่งแก้ว (60 ซีซี) แทน

ข้อแนะนำการใช้

- ควรจ่ายยาให้ผู้ป่วยโดยค่อยๆ ปรับเพิ่มขนาดยา
- ควรใช้น้ำผึ้งรวงหรือน้ำซ่าเป็นน้ำกระสายยา จะช่วยลดการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ผู้ที่มีไข้

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคแผลเปื่อยเพปติกและกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยารสร้อน
- สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรใช้น้ำต้มสุกเป็นกระสาย

อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะ งุนงง คอแห้ง แสบร้อนกลางอกได้

ข้อมูลเพิ่มเติม

ลมในเส้น เป็นลมที่พัดประจำอยู่ตามเส้นต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น ลมจันทกระลา พัดอยู่ในเส้นอิทา ลมสุญทกลา พัดอยู่ในเส้นปิงคลา เมื่อลมเหล่านี้ผิดปกติ จะทำให้ผู้ป่วยมีอาการปวดหรือชาตามแนวเส้นที่ลมนั้นพัดประจำหรือบริเวณใกล้เคียง เป็นต้น

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้น ๆ โดยใช้ชื่อความรู้การแพทย์แผนไทย

สูตรตำรับ

ในผงยา 70 กรัม ประกอบด้วย

1. เหง้าไพล เหง้าขมิ้นอ้อย เหง้าข่า หัวกระเทียม รากเจตมูลเพลิงแดง พริกไทยล่อน ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ การบูร หนักสิ่งละ 5 กรัม
2. ผักเสี้ยนผี (ทั้งต้น) เปลือกต้นทองหลาง เปลือกต้นกุ่มบก เปลือกต้นกุ่มน้ำ เกลือสินเธาว์ หนักสิ่งละ 5 กรัม

 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดตามเส้นเอ็น กล้ามเนื้อ มือ เท้า ตึงหรือชา
 ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 1 กรัม ชงน้ำร้อนดื่มประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร ดื่มขณะที่ยังอุ่นอยู่ วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น
 ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็ก
 คำเตือน	-
 ข้อควรระวัง	- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้ - ควรระมัดระวังการใช้อย่างต่อเนื่อง ในผู้ป่วยที่จำกัดการใช้เกลือ
 อาการไม่พึงประสงค์	แสบร้อนยอดอก
 ข้อมูลเพิ่มเติม	-

4.

ยาไพล

ยาครีမ်

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ	ยาที่มีปริมาณน้ำมันหอมระเหยง่ายจากเหง้าไพล [<i>Zingiber montanum</i> (Koenig) Link ex Dietr.] ร้อยละ 14 โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการบวม ฟกช้ำ เคล็ดยอก
 ขนาดและวิธีใช้	ทาและถูเบา ๆ บริเวณที่มีอาการวันละ 2 - 3 ครั้ง
 ข้อห้ามใช้	- ห้ามทาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน - ห้ามทาบริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด
 คำเตือน	-
 อันตรกิริยา	-
 ข้อควรระวัง	-
 อาการไม่พึงประสงค์	-

5.

ยาฤษัยเส้น

ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้ส่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

 สูตรตำรับ	ในผงยา 236 กรัม ประกอบด้วย 1. ดอกดีปลี หนัก 40 กรัม เหง้าขิง หนัก 20 กรัม รากข้าพลุ หนัก 24 กรัม เถาสะค้าน หนัก 12 กรัม รากเจตมูลเพลิงแดง หนัก 8 กรัม
---	---

2. เถาโคคลาน กำลังวัวเถลิง เถาวัลย์เปรียง เถาพริกไทย เถาม้ากระทืบโรง หัวกระชาย แก่นแสมสาร เหง้าไพล หนักสิ่งละ 10 กรัม
3. การบูร หนัก 6 กรัม ลูกจันทน์ ดอกกานพลู เหง้าว่านน้ำ เหง้ากระทือ ผลกระวาน พริกไทยล่อน รากชะเอมเทศ เปลือกอบเชยเทศ หนักสิ่งละ 4 กรัม
4. ดอกจันทน์ โกงฐน้ำเต้า ดอกมะลิ ดอกพิบูล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ 2 กรัม

- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดเมื่อยตามร่างกาย
- **ขนาดและวิธีใช้** รับประทานครั้งละ 750 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็นและก่อนนอน
- **ข้อห้ามใช้** ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็ก
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้
  - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- **อาการไม่พึงประสงค์** แสบร้อนยอดอก
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** -

6.

ยาขี้ผึ้งไหลสูตรตำรับที่ 1

ยาขี้ผึ้ง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- **สูตรตำรับ** ในยา 100 กรัม ประกอบด้วยตัวยาสำคัญ น้ำมันไหล 30 กรัม ที่ได้จากการทอดไหลกับน้ำมันพีชในสัดส่วนน้ำหนัก 2 ต่อ 1 น้ำมันระกำ 10 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการปวดเมื่อย
- **ขนาดและวิธีใช้** ทาและถูเบา ๆ บริเวณที่มีอาการวันละ 2 - 3 ครั้ง
- **ข้อห้ามใช้**
  - ห้ามทายานี้บริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน
  - ห้ามทายานี้บริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด
- **คำเตือน** -
- **ข้อควรระวัง** -
- **อาการไม่พึงประสงค์** -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** -

	สูตรตำรับ	ในยา 100 กรัม ประกอบด้วยตัวยาสําคัญ น้ำมันไหลจากการกลั่น 14 กรัม น้ำมันระกำ 10 กรัม
	สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อย
	ขนาดและวิธีใช้	ทาและถูเบา ๆ บริเวณที่มีอาการวันละ 2 - 3 ครั้ง
	ข้อห้ามใช้	- ห้ามทายานี้บริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน - ห้ามทายานี้บริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด
	คำเตือน	-
	ข้อควรระวัง	-
	อาการไม่พึงประสงค์	-
	ข้อมูลเพิ่มเติม	-

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้น ๆ โดยอิงองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย

	สูตรตำรับ	ในยา 714 กรัม ประกอบด้วย เมล็ดพริกไทยล่อน 462 กรัม ต้นหัสศุนเทศ 21 กรัม การบูร 21 กรัม เนื้อผลสมอเทศ 20 กรัม เนื้อผลสมอไทย 19 กรัม หัวบุงกรอ 18 กรัม รากเจตมูลเพลิง 17 กรัม กัญชา 16 กรัม เหง้าชิงแห้ง 15 กรัม เทียนข้าวเปลือก 14 กรัม เทียนตาตึกแตน 13 กรัม เทียนขาว 12 กรัม เทียนแดง 11 กรัม เทียนดำ 10 กรัม โกฐเขมา 9 กรัม โกฐสอ 8 กรัม เหง้าว่านน้ำ 7 กรัม เกลือสินเธาว์ 6 กรัม ดอกดีปลี 5 กรัม ดอกกานพลู 4 กรัม ผลกระวาน 3 กรัม ดอกจันทน์ 2 กรัม ลูกจันทน์ 1 กรัม
	สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ลมเปลี่ยนดำ เป็นยาเสริมเพื่อฟื้นฟูอาการกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากโรคลมอัมพฤกษ์ อัมพาต
	ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 2 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าและเย็น น้ำกระสายยา - น้ำอ้อยแดง น้ำมันโค ปริมาณครึ่งแก้ว (125 มิลลิลิตร) - ถ้าหาน้ำกระสายยาไม่ได้ ให้ใช้น้ำต้มสุกแทน
	ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ผู้ที่มีไข้ และผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี
	คำเตือน	-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคความดันเลือดสูง (กรณีที่ไม่สามารถควบคุมความดันเลือดได้) โรคหัวใจเต้นผิดจังหวะ (กรณีที่ไม่สามารถควบคุมอาการได้) โรคแผลเปื่อยเพปติก โรคกระเพาะอาหารและโรคกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยารสร้อน
- ควรระวังการใช้ยานี้ในผู้ป่วยสูงอายุ
- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการแข็งตัวของเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ร่วมกับ phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง

อาการไม่พึงประสงค์

เวียนศีรษะ แสบร้อนกลางอก ปากแห้ง ง่วงนอน คลื่นไส้

ข้อมูลเพิ่มเติม

1. สูตรตำรับจากคัมภีร์แพทย์ไทยแผนโบราณ ชุนโสภิตบรรณลักษณะ เล่ม 2
2. ลมเปลี่ยนตัว เป็นโรคลมชนิดหนึ่ง เกิดจากการกระทบกับความเย็นมากจนเป็นตะคริว ผู้ป่วยมีอาการกล้ามเนื้อเกร็งอย่างรุนแรง กระตุก ทำให้เจ็บปวดบริเวณที่เป็นมาก มักแก้โดยการนวดจุดบริเวณตามัด้านในหรืออาจรักษาด้วยยาสังขิไสยหรือยาทำลายพระสุเมรุ (ข้อมูลจากพจนานุกรมศัพท์แพทย์และเภสัชกรรมแผนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2559 หน้า 472

9.

ยาธรรณีสันตะฆาต

ยาแคปซูล ยามง ยาเม็ด ยาลูกกลอน
ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้ส่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

สูตรตำรับ

ในผงยา 160 กรัม ประกอบด้วย

1. พริกไทยล่อน หน้า 96 กรัม
2. ยาดำสะตุ หน้า 20 กรัม
3. เนื้อผลสมอไทย มหาหิงค์ การบูร หน้าสิ่งละ 6 กรัม
4. รงทอง (ประสะ) หน้า 4 กรัม
5. ผักแพวแดง (ทั้งต้น) เนื้อผลมะขามป้อม หน้าสิ่งละ 2 กรัม
6. ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน ดอกกานพลู เทียนดำ เทียนขาว หัวดองดึง หัวบุก หัวกลอย หัวกระดาดขาว หัวกระดาดแดง ลูกเร่ว เหง้าชิง รากชะเอมเทศ รากเจตมูลเพลิงแดง โกรฐกระดุก โกรฐเขมา โกรฐน้ำเต้า หน้าสิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้กษัยเส้น

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ละลายน้ำต้มสุกที่ยังอุ่นอยู่ หรือผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า หรือก่อนนอน

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า หรือก่อนนอน

- ข้อห้ามใช้** ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็ก
- คำเตือน** -
- ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
  - ควรระวังการใช้ยานี้ ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง
  - ควรระวังการใช้ในผู้สูงอายุ
- อาการไม่พึงประสงค์** -
- ข้อมูลเพิ่มเติม** -

10.

ยาน้ำมันไพล

ยาน้ำมัน (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ** ยาที่มีสารสกัดน้ำมันไพล [*Zingiber montanum* (Koenig) Link ex Dietr.] ที่ได้จากการทอด (hot oil extract) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ในตำรับ
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการบวม ฟกช้ำ เคล็ดยอก
- ขนาดและวิธีใช้** ทาและถูเบา ๆ บริเวณที่มีอาการวันละ 2 - 3 ครั้ง
- ข้อห้ามใช้**
  - ห้ามทาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน
  - ห้ามทาบริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด
- คำเตือน** -
- อันตรกิริยา** -
- ข้อควรระวัง** -
- อาการไม่พึงประสงค์** -

11.

ยาน้ำมันกัญชาทั้งห้า

ยาหยดในช่องปาก หรือ
เยื่อในช่องปาก (Oromucosal drops)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ** ในน้ำมัน 5 มิลลิลิตร ได้จากการเคี้ยวราก ลำต้นรวมกิ่งก้าน ใบ และช่อดอก รวมเมล็ดของกัญชาอย่างละ 312.5 มิลลิกรัม ในน้ำมันมะพร้าว ซึ่งมี Delta-9-Tetrahydrocannabinol (THC) 0.1-0.4 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร และ Cannabidiol (CBD) น้อยกว่า 0.04 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร

☆สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ใช้เสริมการรักษาในผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อและข้อ ที่ใช้ยามาตามมาตรฐานแล้วไม่ได้ผล

👤ขนาดและวิธีใช้

หยดใต้ลิ้น เริ่มต้นครั้งละ 2 หยด วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น หรือตามแพทย์สั่ง

สามารถปรับขนาดยาเพิ่มได้ครั้งละ 1-2 หยด บริหารยาได้วันละ 3-4 ครั้ง ห่างกันทุก 6-8 ชั่วโมง โดยปรับขนาดยาเพิ่มได้ทุก 3-7 วัน ภายใต้คำแนะนำของแพทย์จนเห็นผลการรักษาแต่ไม่เกิดผลข้างเคียงจากการใช้ยา ไม่แนะนำให้ใช้ THC เกิน 20 มิลลิกรัมต่อวัน

🚫ข้อห้ามใช้

- ผู้ที่มีประวัติแพ้กัญชา หรือน้ำมันมะพร้าว
- ผู้ป่วยที่มีประวัติความผิดปกติทางจิตเวช
- ผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือดชั้นรุนแรง หรือไม่สามารถคุมอาการได้
- ผู้ที่ใช้ยาละลายลิ่มเลือดวาร์ฟาริน
- หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร
- ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี (ผู้ที่อยู่ในช่วงปฐมวัย)

⚠️คำเตือน

- หากผู้ป่วยมีอาการสับสน กระวนกระวาย วิตกกังวล ประสานหลอน หรือมีอาการผิดปกติทางจิตเวช ควรหยุดใช้ยาทันที และติดตามอาการอย่างใกล้ชิดจนกว่าอาการจะหายไป
- ยานี้อาจทำให้เกิดอาการปากแห้ง คอแห้งได้ ในช่วงสัปดาห์แรกของการใช้ยา แนะนำหลังใช้ยาประมาณ 10 นาที สามารถดื่มน้ำตามได้

⊕อันตรกิริยา

- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่เป็น substrates, enzyme inducers หรือ enzyme inhibitors ของ CYP2C9, CYP2C19, CYP3A4, CYP2D6, CYP1A2
- สำหรับยาที่มีโอกาสพบการใช้ร่วมกับกัญชา และมีผลเสริมฤทธิ์กันอาจเพิ่มโอกาสเกิดผลข้างเคียงจากยา เช่น
  - ยากันชัก เช่น phenobarbital, phenytoin, topiramate
  - ยาต้านไวรัสกลุ่ม protease inhibitors เช่น indinavir, nelfinavir, saquinavir
  - ยาต้านไวรัสที่เป็น CYP3A4 inhibitors เช่น indinavir, ritonavir, saquinavir
  - ยาที่มีผลกดระบบประสาทส่วนกลาง เช่น ยาแก้ปวดมอร์ฟีน ยานอนหลับ

⚠️ข้อควรระวัง

- ระวังการใช้ยาในผู้ที่มีความผิดปกติของตับและไต
- ระวังการใช้ยาในผู้ที่ใช้ยากดภูมิประสาท หรือยาที่ออกฤทธิ์ทางจิตอื่น ๆ
- ระวังการใช้ยาในผู้ที่ทำงานขับรถ ยานพาหนะ หรือเกี่ยวกับเครื่องจักรกล หรือทำงานที่เสี่ยงอันตราย เพราะยานี้อาจทำให้ง่วงซึม
- ระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่มีประวัติของการใช้สารเสพติด รวมถึงนิโคติน หรือเป็นผู้ดื่มสุราอย่างหนัก

อาการไม่พึงประสงค์

ปากแห้ง คอแห้ง วิงเวียนศีรษะ ง่วงซึม ใจเต้นเร็ว คลื่นไส้

ข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อยาเดิมตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ. 2564 คือ ยาน้ำมันกัญชาที่ผลิตจากราก ลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ ดอก และเมล็ด ซึ่งเป็นยาในบัญชี 3 ตามโครงการพิเศษของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรฯ ต่อมาคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติเห็นชอบให้ปรับจากบัญชี 3 เป็น บัญชี 1.1 (บัญชียาการยาพื้นฐาน) เนื่องจากยามีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัยเป็นรายการยาที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสั่งใช้ได้โดยทั่วไป โดยให้ปรับแก้ไขชื่อยาเป็น ยาน้ำมันกัญชาทั้งห้าเพื่อให้สะดวกต่อการจดจำ

12.

ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) และ cannabidiol (CBD) ในอัตราส่วน 1:1 บัญชีรายการยาเฉพาะ

ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อในช่องปาก (Oromucosal drops)

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมแผนปัจจุบันที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการใช้กัญชาทางการแพทย์ที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง

สูตรตำรับ

สารสกัดจากกัญชา (*Cannabis sativa* L.) ที่มีสารสำคัญ Delta-9- Tetrahydrocannabinol (THC) 27 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร และ Cannabidiol (CBD) 25 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ใช้รักษาเสริมในโรคภาวะปลอกประสาทเสื่อมแข็ง (Multiple Sclerosis) ในระยะ Progressive ที่มีภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็ง (Spasticity)

ขนาดและวิธีใช้

หยดบนเยื่อในช่องปากได้ครั้งละ 1 หยด (THC 1 มิลลิกรัม และ CBD 1 มิลลิกรัม) ก่อนนอน หากเวลาผ่านไป 15 นาที แล้วไม่ได้ผล อาจปรับเพิ่มขนาดยาโดยหยดเพิ่มอีก 1 หยด หากใช้มากกว่า 2 หยดต่อวัน แบ่งให้ 2 เวลา เช้าและก่อนนอน โดยไม่ควรใช้เกิน 30 หยดต่อวัน (THC 30 มิลลิกรัม และ CBD 30 มิลลิกรัม)

ข้อห้ามใช้

- ผู้ที่เคยแพ้กัญชา
- ผู้ที่มีประวัติความผิดปกติทางจิตเวช หรือคนในครอบครัวมีประวัติเป็นโรคจิตเวช
- ผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือดที่ไม่สามารถคุมอาการได้
- ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี (ผู้ที่อยู่ในช่วงปฐมวัย)

คำเตือน

- หากผู้ป่วยมีอาการสับสน เห็นภาพหลอน มีความคิดฆ่าตัวตาย หรืออาการทางจิตอื่น ๆ ควรหยุดยาทันทีและติดตามอาการอย่างใกล้ชิดจนกว่าอาการจะหายไป
- ยานี้อาจทำให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะเล็กน้อยหรือปานกลาง ซึ่งมักเกิดขึ้นในช่วง 2 – 3 สัปดาห์แรกของการรักษา

⊕ อันตรกิริยา

- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่เป็น substrates, enzyme inducers หรือ enzyme inhibitors ของ CYP3A4, CYP2C19, CYP2C9, CYP1A2, P-glycoprotein, BCRP และ MRP1
- ยาอาจลดประสิทธิภาพของยากุมกำเนิดได้
- ยานี้อาจเสริมผลของยาที่มีฤทธิ์คลายกล้ามเนื้อ เช่น baclofen, benzodiazepines เนื่องจากจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการหกล้มมากขึ้น

⚠ ข้อควรระวัง

- ระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่มีประวัติชัก หรือมีภาวะชักกลับเป็นซ้ำ
- ระวังการใช้ยานี้ในผู้ที่มีความผิดปกติของตับและไต
- ระวังการใช้ยาในหญิงตั้งครรภ์ หรือวางแผนตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร

👂 อาการไม่พึงประสงค์

เวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน สับสน อ่อนเพลีย ง่วงซึม ปากแห้ง ท้องเสีย

13.

ยาประคบ ยาประคบสมุนไพรสด (รพ.) ยาประคบสมุนไพรแห้ง (รพ.) บัญชีรายการยาพื้นฐาน

🍃 สูตรตำรับ

ในยา 130 กรัม ประกอบด้วย

1. เหง้าไพล 50 กรัม ใบมะขาม 30 กรัม ผิวมะกรูด 20 กรัม เหง้าขมิ้นชัน 10 กรัม ตะไคร้ (ลำต้น) 10 กรัม ใบส้มป่อย 10 กรัม
2. เกลือเม็ด 1 ซ่อนโต๊ะ การบูร 2 ซ่อนโต๊ะ

★สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ประคบเพื่อลดอาการปวด ช่วยคลายกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อ

👤 ขนาดและวิธีใช้

นำยาประคบไปนึ่ง แล้วใช้ประคบขณะยังอุ่น วันละ 1 - 2 ครั้ง ลูกประคบ 1 ลูก สามารถใช้ได้ 3 - 4 ครั้ง โดยหลังจากใช้แล้วผึ่งให้แห้ง ก่อนนำไปแช่ตู้เย็น

🚫 ข้อห้ามใช้

- ห้ามประคบบริเวณที่มีบาดแผล
- ห้ามประคบเมื่อเกิดการอักเสบเฉียบพลัน เช่น ข้อเท้าแพลง หรือมีอาการอักเสบ บวม แดง ร้อน ในช่วง 24 ชั่วโมงแรก เนื่องจากจะทำให้มีอาการอักเสบ บวมมากขึ้น และอาจมีเลือดออกมากตามมาได้ โดยควรประคบหลังเกิดอาการ 24 ชั่วโมง

⚠ คำเตือน

⚠ ข้อควรระวัง

-
- ไม่ควรใช้ลูกประคบที่ร้อนเกินไป โดยเฉพาะบริเวณผิวหนังที่เคยเป็นแผล มาก่อนหรือบริเวณที่มีกระดูกยื่น และต้องระวังเป็นพิเศษในผู้ป่วยโรคเบาหวาน อัมพาต เด็ก และผู้สูงอายุ เพราะมักมีความรู้สึกในการรับรู้และตอบสนองช้า อาจทำให้ผิวหนังไหม้พองได้ง่าย
- หลังจากประคบสมุนไพรเสร็จใหม่ ๆ ไม่ควรอาบน้ำทันที เพราะเป็นการ ล้างตัวยาจากผิวหนัง และร่างกายยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันที (จากร้อนเป็น เย็นทันทีทันใด) อาจทำให้เป็นไข้ได้
- ควรระวังการใช้กับผู้ที่มีแพ้ส่วนประกอบของยาประคบ

 อาการไม่พึงประสงค์ -

 ข้อมูลเพิ่มเติม -

14.

ยาผสมเกาวัลย์เปรี๊ยะสูตรตำรับที่ 1 ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

 สูตรตำรับ ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย เกาวัลย์เปรี๊ยะ แก่นตุ๊กหิน (มะตุ๊ก) แก่นตุ๊กไส (ชั้นทองพยาบาท) เหง้าไพล หนักสิ่งละ 25 กรัม

 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

 ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้ง 900 มิลลิกรัม – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง เช้า กลางวัน เย็น หลังอาหารทันที

 ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์

 คำเตือน -

 ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่เป็นแผลในกระเพาะอาหารเนื่องจากเกาวัลย์เปรี๊ยะมีกลไกออกฤทธิ์เช่นเดียวกับยาแก้ปวดในกลุ่มยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (Non-steroidal Anti-Inflammatory Drugs: NSAIDs)
- การใช้ยานี้อาจทำให้เกิดการระคายเคืองของระบบทางเดินอาหาร

 อาการไม่พึงประสงค์ ปวดท้อง ท้องผูก ปัสสาวะบ่อย คอแห้ง ใจสั่น

 ข้อมูลเพิ่มเติม -

15.

ยาผสมเกาวัลย์เปรี๊ยะสูตรตำรับที่ 2 ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

 สูตรตำรับ ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย เหง้าไพล หนัก 40 กรัม เกาวัลย์เปรี๊ยะ แก่นตุ๊กหิน (มะตุ๊ก) แก่นตุ๊กไส (ชั้นทองพยาบาท) หนักสิ่งละ 20 กรัม

 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

- **ขนาดและวิธีใช้**   รับประทานครั้ง 900 มิลลิกรัม – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง เข้า กลางวัน เย็น หลังอาหารทันที
- **ข้อห้ามใช้**   ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์
- **คำเตือน**   -
- **ข้อควรระวัง**   - ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่เป็นแผลในกระเพาะอาหารเนื่องจากเภสัชภัณฑ์เปรียบ
มีกลไกออกฤทธิ์เช่นเดียวกับยาแก้ปวดในกลุ่มยาต้านการอักเสบ
ที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (Non-steroidal Anti-Inflammatory Drugs: NSAIDs)
- การใช้ยานี้อาจทำให้เกิดการระคายเคืองของระบบทางเดินอาหาร
- **อาการไม่พึงประสงค์**   ปวดท้อง ท้องผูก ปัสสาวะบ่อย คอแห้ง ใจสั่น
- **ข้อมูลเพิ่มเติม**   -

16.

ยาผสมโคคลานสูตรตำรับที่ 1 ยาผง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- **สูตรตำรับ**   ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย เถาโคคลาน โดไมรูลิ้ม ผลมะตูมอ่อน
ทองพันชั่ง (ทั้งต้น) หนักสิ่งละ 25 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้**   บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย
- **ขนาดและวิธีใช้**   รับประทานครั้งละ 1 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร
วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น
- **ข้อห้ามใช้**   -
- **คำเตือน**   -
- **ข้อควรระวัง**   -
- **อาการไม่พึงประสงค์**   -
- **ข้อมูลเพิ่มเติม**   โคคลานในที่นี้ คือ โปกคาน ซึ่งเป็นสมุนไพรที่มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า
Mallotus repandus (Willd.) Müll. Arg. วงศ์ Euphorbiaceae

 สูตรตำรับ	ในยา 105 กรัม ประกอบด้วย เถาโคคลาน หนัก 50 กรัม โดไม้รูลัม ผลมะตูมอ่อน ส่วนเหนือดินทองพันชั่ง หนักสิ่งละ 25 กรัม
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย
 ขนาดและวิธีใช้	นำตัวยาทั้งหมดมาเติมให้น้ำท่วมตัวยา ต้มน้ำเคี่ยว 3 ส่วนเหลือ 1 ส่วน ต้มครั้งละ 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-
 ข้อควรระวัง	-
 อาการไม่พึงประสงค์	-
 ข้อมูลเพิ่มเติม	โคคลานในที่นี้ คือ โปกคาน ซึ่งเป็นสมุนไพรที่มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า <i>Mallotus repandus</i> (Willd.) Müll. Arg. วงศ์ Euphorbiaceae

 สูตรตำรับ	ในยา 100 กรัม ประกอบด้วย เถาโคคลาน เถาเอ็นอ่อน แก่นฝางเสน เถาสะค้าน หนักสิ่งละ 20 กรัม โดไม้รูลัม ทองพันชั่ง (ทั้งต้น) หนักสิ่งละ 10 กรัม
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย
 ขนาดและวิธีใช้	นำตัวยาทั้งหมดมาเติมให้น้ำท่วมตัวยา ต้มน้ำเคี่ยว 3 ส่วนเหลือ 1 ส่วน ต้มครั้งละ 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-
 ข้อควรระวัง	-
 อาการไม่พึงประสงค์	-
 ข้อมูลเพิ่มเติม	โคคลานในที่นี้ คือ โปกคาน ซึ่งเป็นสมุนไพรที่มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า <i>Mallotus repandus</i> (Willd.) Müll. Arg. วงศ์ Euphorbiaceae

 สูตรตำรับ	ยาที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (95 เปอร์เซ็นต์) จากผลพริกแห้ง [<i>Capsicum annuum</i> L., <i>Capsicum frutescens</i> L.] โดยควบคุมความแรงของสาร capsaicin ซึ่งเป็นสารที่ได้จากการสกัดผลพริกแห้ง ในผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ร้อยละ 0.025 โดยน้ำหนัก (w/w)
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ (musculoskeletal pain)
 ขนาดและวิธีใช้	ทาบริเวณที่ปวด 3 - 4 ครั้ง ต่อวัน
 ข้อห้ามใช้	- ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่แพ้ capsaicin - ห้ามสัมผัสบริเวณตา
 คำเตือน	-
 อันตรกิริยา	- การใช้ร่วมกับยารักษาโรคหัวใจ กลุ่ม angiotensin-converting enzyme inhibitor (ACE inhibitor) อาจทำให้เกิดอาการไอเพิ่มขึ้น - อาจเพิ่มการดูดซึมของยาโรคหอบหืด คือ theophylline ชนิดออกฤทธิ์เนิ่นนาน - ควรระวังเมื่อใช้ยาพริกร่วมกับยากลุ่มต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> • Angiotensin converting enzyme inhibitors • Anticoagulants • Antiplatelet agents • Barbiturates • Low molecular weight heparins • Theophylline • Thrombolytic agents
 ข้อควรระวัง	ควรระวังการใช้ยาพริกบริเวณผิวหนังที่บอบบางหรือบริเวณผิวหนังที่แตก เนื่องจากทำให้เกิดอาการระคายเคือง
 อาการไม่พึงประสงค์	ผิวหนังแดง ปวด และแสบร้อน

 สูตรตำรับ	ในยาน้ำ 100 มิลลิลิตร ประกอบด้วย สารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 95) ของใบกระดูกไก่ดำแห้ง 72 มิลลิลิตร (เทียบเท่ากับใบกระดูกไก่ดำแห้ง 28.8 กรัม), การบูร 3 กรัม, เกล็ดสะระแห่น 1.5 กรัม, น้ำมันเปปเปอร์มินท์ 0.2 มิลลิลิตร, เอทิลแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 95) 12 มิลลิลิตร, น้ำมันเขียว 0.2 มิลลิลิตร
---	--

	สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ปวดกล้ามเนื้อ แก้ฟกช้ำ แก้เคล็ดขัดยอกและการอักเสบของกล้ามเนื้อ
	ขนาดและวิธีใช้	กดพ่น 2 กด บริเวณที่ปวด วันละ 3 ครั้ง เข้า กลางวัน เย็น
	ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้บริเวณดวงตา ผิวอ่อน และแผลเปิด
	คำเตือน	-
	อันตรกิริยา	-
	ข้อควรระวัง	-
	อาการไม่พึงประสงค์	-

21.

ยาสัทธาธาธา

ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน
ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

	สูตรตำรับ	ในผงยา 1,000 กรัม ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> พริกไทยล่อน หนัก 240 กรัม รากเจตมูลเพลิงแดง หนัก 224 กรัม ดอกดีปลี หนัก 96 กรัม หัตถ์คุณเทศ หนัก 48 กรัม เนื้อผลสมอไทย หนัก 104 กรัม รากตองแตก หนัก 80 กรัม เหง้าว่านน้ำ หนัก 88 กรัม การบูร หนัก 14 กรัม ดอกจันทน์ หนัก 13 กรัม เทียนแดง หนัก 11 กรัม ลูกจันทน์ หนัก 12 กรัม เทียนตาตึกแตน มหาหิงค์ หนักสิ่งละ 10 กรัม เทียนสัตตบุษย์ หนัก 9 กรัม เทียนขาว รากจิงจ้อ หนักสิ่งละ 8 กรัม เทียนดำ หนัก 7 กรัม โกฎักกกรา หนัก 6 กรัม โกฎูเขมา หนัก 5 กรัม โกฎูก้านพร้าว หนัก 4 กรัม โกฎูพุงปลา หนัก 3 กรัม
---	-----------	---

	สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ขับลมในเส้น แก้วโรคลมกองหยาบ
	ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น
	ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่
	คำเตือน	-
	ข้อควรระวัง	<ul style="list-style-type: none"> - ควรระวังการบริโภคในผู้ป่วยโรคความดันเลือดสูง โรคหัวใจ โรคแผลเปื่อย เพปติกและโรคกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยารสร้อน - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้ - ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง

🌿 อาการไม่พึงประสงค์ ร้อนท้อง แสบท้อง คลื่นไส้ คอแห้ง ผื่นคัน

⊕ ข้อมูลเพิ่มเติม -

22.

ยาสารสกัดขมิ้นชัน ยาแคปซูล

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

🌿 สูตรตำรับ ใน 1 แคปซูล ประกอบด้วย สารสกัดเอทานอลจากขมิ้นชันที่มีการควบคุม ปริมาณเคอร์คูมินอยด์

★สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการปวดในโรคข้อเข่าเสื่อม

📏ขนาดและวิธีใช้ รับประทานยาในขนาดที่มีปริมาณเคอร์คูมินอยด์ ครั้งละ 500 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง

🚫ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้กับผู้ท้องน้ำดีอุดตัน หรือผู้ที่ไวต่อยานี้

⚠️คำเตือน -

⊕อันตรกิริยา -

⚠️ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคนี้่วในถุงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์
- ควรระวังการใช้กับหญิงตั้งครรภ์ ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์
- ควรระวังการใช้กับเด็ก เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลด้านประสิทธิผลและความปลอดภัย
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนการเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP450) เนื่องจากสาร curcumin ยับยั้ง CYP3A4, CYP1A2 แต่กระตุ้นเอนไซม์ CYP2A6
- ควรระวังการใช้ร่วมกับยารักษาโรคมะเร็งบางชนิด เช่น doxorubicin, chlormethine, cyclophosphamide และ camptothecin เนื่องจาก curcumin อาจมีผลต้านฤทธิ์ยาดังกล่าว

🌿 อาการไม่พึงประสงค์ ผิวอักเสบจากการแพ้

23.

ยาสารสกัดจากเถาวัลย์เปรียง ยาแคปซูล

บัญชีรายการยาเฉพาะ

📌เงื่อนไขการใช้ยา ให้สิ่งใช้ยาโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม หรือแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ที่ผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

🌿 สูตรตำรับ สารสกัดจากเถาของเถาวัลย์เปรียง [*Solori scandens* (Roxb.) Sirich. & Adema], [*Derris scandens* (Roxb.) Benth. (ชื่อพ้อง)] ที่สกัดด้วย 50 เปอร์เซ็นต์ของเอทิลแอลกอฮอล์

- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** บรรเทาอาการปวดหลังส่วนล่าง (Low back pain) และอาการปวดจากข้อเข่าเสื่อม (Knee Osteoarthritis)
- **ขนาดและวิธีใช้**

บรรเทาอาการปวดหลังส่วนล่าง (Low back pain)
รับประทานครั้งละ 200 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารทันที

บรรเทาอาการปวดจากข้อเข่าเสื่อม (Knee osteoarthritis)
รับประทานครั้งละ 400 มิลลิกรัม วันละ 2 ครั้ง หลังอาหารทันที
- **ข้อห้ามใช้** ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์
- **คำเตือน** -
- **อันตรกิริยา** -
- **ข้อควรระวัง**
  - ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคแผลเปื่อยเพปติก เนื่องจากเกาวัลย์เปรี๊ยะ ออกฤทธิ์คล้ายยาแก้ปวดกลุ่มยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (Non-steroidal Anti-Inflammatory Drugs: NSAIDs)
  - อาจทำให้เกิดการระคายเคืองระบบทางเดินอาหาร
- **อาการไม่พึงประสงค์** เวียนศีรษะ ปวดศีรษะ อุดจากระเหลว

24.

ยาอัมฤตย์โอสถ

ยาผง (รพ.) ยาแคปซูล (รพ.)

บัญชียาการยาเฉพาะ

- **สูตรตำรับ**

ยาผง ยาแคปซูล 76 กรัม เตรียมจากตัวยาสาคัญ

  1. ลำต้นสหัสศุณ แก่นแสมทะเล รากส้มกุ้ง ผลมะตูม เนื้อผลสมอพิเภก ผลพิลังกาสง เนื้อผลสมอเทศ เนื้อผลสมอไทย โกงฐะมา เทียนดำ เทียนขาว ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน กานพลู ดอกดีปลี อย่างละ 1 กรัม
  2. เปลือกหอยโข่งเผา เปลือกหอยขมเผา เปลือกหอยแครงเผา เปลือกหอยเปา อย่างละ 3 กรัม
  3. เรือนช่อดอกกัญชา 10 กรัม
  4. ผลพริกไทย 38 กรัม
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้** แก้ลมกษัย บรรเทาอาการปวดเมื่อยตึงกล้ามเนื้อที่เป็นเรื้อรัง
- **ขนาดและวิธีใช้**

รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าและเย็น

น้ำกระสายยาที่ใช้
ใช้น้ำสุกครึ่งแก้ว (125 ซีซี)

หมายเหตุ : ควรเริ่มให้ยาขนาดต่ำแล้วค่อยปรับขนาดขึ้น
- **ข้อห้ามใช้** ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ผู้ที่มีไข้ และผู้ที่อยู่ในช่วงปฐมวัย (ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี)
- **คำเตือน** -

 อันตรกิริยา

 ข้อควรระวัง

-
- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการแข็งตัวของเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง
- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคความดันเลือดสูง (กรณีที่ไม่สามารถควบคุมความดันเลือดได้) โรคหัวใจเต้นผิดจังหวะ (กรณีที่ไม่สามารถควบคุมอาการได้) โรคแผลเปื่อยเพปติก โรคกระเพาะอาหารและโรครดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยารสร้อน
- ควรระวังการใช้ยานี้ในผู้ป่วยสูงอายุ
- ยานี้อาจทำให้ง่วงซึมได้ ควรหลีกเลี่ยงการขับขี่ยานพาหนะ หรือทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกล

 อาการไม่พึงประสงค์ เวียนศีรษะ แสบท้อง ง่วงนอน ปากแห้ง คอแห้ง

 ข้อมูลเพิ่มเติม

-

กลุ่มที่ 8 ยาบำรุงธาตุ ปรับธาตุ

1. ยาเบญจกูล

ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน
ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ

ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย ดอกตี่ปี่ รากข้าพลุ เกาสะค้ำน
รากเจตมูลเพลิงแดง เหง้าชิงแห้ง หนักสิ่งละ 20 กรัม

 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

บำรุงธาตุ แก้ธาตุให้ปกติ

 ขนาดและวิธีใช้

ชนิดขง

รับประทานครั้งละ 1.5 – 2 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 เวลา หลังอาหาร
เช้า กลางวัน เย็น

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร
เช้า กลางวัน เย็น

 ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็กเล็ก

 คำเตือน

-

- ข้อควรระวัง
  - ควรระมัดระวังการใช้ในผู้ที่ร้อนในง่าย และการใช้ในฤดูร้อน เนื่องจากอาจทำให้ธาตุไฟกำเริบ
  - ไม่ควรรับประทานติดต่อกันนานเกิน 7 วัน
- อาการไม่พึงประสงค์ -
- ข้อมูลเพิ่มเติม -

2.

ยาตรีเกษรมาส ยาชง (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้น ๆ โดยใช้องค์ความรู้การแพทย์แผนไทย

- สูตรตำรับ
  - ในผงยา 90 กรัม ประกอบด้วย
  - เปลือกฝิ่นต้น เกสรบัวหลวง ลูกมะตูมอ่อน หนักสิ่งละ 30 กรัม
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้
  - แก้อ่อนเพลีย ปรับธาตุในผู้ป่วยที่เพิ่งฟื้นจากการเจ็บป่วย เช่น ไข้ ท้องเสีย
- ขนาดและวิธีใช้
  - รับประทานครั้งละ 1 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร
  - ดื่มขณะยังอุ่นอยู่ วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอน
- ข้อห้ามใช้ -
- คำเตือน -
- ข้อควรระวัง
  - ไม่ควรรับประทานติดต่อกันเกิน 1 เดือน
  - หากใช้เกินจากขนาดที่แนะนำ อาจจะทำให้ท้องผูก
  - ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้
- อาการไม่พึงประสงค์ -
- ข้อมูลเพิ่มเติม -

3.

ยาตรีพิภัก ยาแคปซูล (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้น ๆ โดยใช้องค์ความรู้การแพทย์แผนไทย

- สูตรตำรับ
  - ในผงยา 90 กรัม ประกอบด้วย
  - 1. เนื้อผลสมอไทย เนื้อผลสมอพิเภก เนื้อผลมะขามป้อม หนักสิ่งละ 10 กรัม
  - 2. เหง้าขิงแห้ง พริกไทยล่อน ดอกติบสี หนักสิ่งละ 10 กรัม
  - 3. รากเจตมูลเพลิงแดง รากข้าพลุ เกาสะค่าน หนักสิ่งละ 10 กรัม
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้
  - ปรับสมดุลธาตุ

 ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 250 – 500 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น
 ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้
 คำเตือน	-
 ข้อควรระวัง	- ควรระมัดระวังการใช้ในผู้ที่มีร้อนในง่าย และการใช้ในฤดูร้อน เนื่องจากอาจทำให้ธาตุไฟกำเริบ - ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยและดีปลีในปริมาณสูง
 อาการไม่พึงประสงค์	-
 ข้อมูลเพิ่มเติม	-

4.

ยาปลุกไฟธาตุ

ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้ส่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

 สูตรตำรับ	ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย 1. พริกไทยล่อน หนัก 50 กรัม 2. ดอกดีปลี รากข้าพลุ ผักแพ้วแดง (ทั้งต้น) เกาสะค้ำน เหง้าขิงแห้ง ลูกผักชีล้อม เหง้าว่านน้ำ หัวแห้วหมู ผิวมะกรูด ลูกพิลังกาสา หนักสิ่งละ 5 กรัม
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	บำรุงไฟธาตุ ขับโลหิตระดู บำรุงน้ำนม
 ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น
 ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้ในผู้ที่มีไข้ หญิงตั้งครรภ์ หญิงที่ผ่าคลอด และหญิงที่มีเลือดออกมาก ผิดปกติหลังคลอด
 คำเตือน	-
 ข้อควรระวัง	ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง
 อาการไม่พึงประสงค์	แสบร้อนยอดอก
 ข้อมูลเพิ่มเติม	- แพทย์แผนไทยดั้งเดิมใช้เป็นยาแทนการอยู่ไฟของหญิงหลังคลอด - คัมภีร์มหาโชตรัตน์ ยาปลุกไฟธาตุใช้สำหรับปลุกไฟธาตุให้โลหิตงาม ถ้าไม่มีระดูให้ระดูมีมา ถ้าแม่ลูกอ่อนกินทำให้น้ำนมมาก ทั้งหาโทษมิได้เลย ดิน္ฉกแล

กลุ่มที่ 9 ยารักษาอาการทางระบบผิวหนัง

1.

ยาเปลือกมังคุด ยาน้ำใส (รพ.)

บัญชียาการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ	สารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (95 เปอร์เซ็นต์) ของเปลือกมังคุดแห้ง [<i>Garcinia mangostana</i> L.] ร้อยละ 10 โดยน้ำหนักต่อปริมาตร (w/v)
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	ทาแผลสด และแผลเรื้อรัง
 ขนาดและวิธีใช้	ทาบริเวณที่เป็นแผล วันละ 2 ครั้ง เช้า – เย็น
 ข้อห้ามใช้	ห้ามทาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน
 คำเตือน	-
 อันตรกิริยา	-
 ข้อควรระวัง	-
 อาการไม่พึงประสงค์	-

2.

ยาเมล็ดน้อยหน่า ยาครีม

บัญชียาการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ	ยาที่มีปริมาณน้ำมันบีบเย็นจากเมล็ดน้อยหน่า [<i>Annona squamosa</i> L.] ร้อยละ 20 โดยน้ำหนัก (w/w)
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	กำจัดเหา
 ขนาดและวิธีใช้	ขโลมครีม 20 - 30 กรัม ที่ผม ทิ้งไว้ประมาณ 3 ชั่วโมง ใช้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ติดต่อกัน 3 สัปดาห์ (ควรใส่ครีมหมักผมติดต่อกันอย่างน้อย 2 - 3 สัปดาห์ ๆ ละ 1 ครั้ง เพื่อฆ่าตัวเหาใหม่ที่ออกมาจากไข่เหาให้ได้ทั้งหมด และควรเก็บยาไว้ในตู้เย็น อุณหภูมิ 2 - 8 องศาเซลเซียส)
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-
 อันตรกิริยา	-
 ข้อควรระวัง	ควรระวังอย่าให้ครีมเข้าตา และอย่าใช้บริเวณที่มีแผลหรือแผลถลอก
 อาการไม่พึงประสงค์	อาจทำให้เกิดอาการคัน มีผื่นแดง หรือผื่นแพ้สัมผัสได้ หากมีอาการดังกล่าวให้หยุดใช้ยา

- **สูตรตำรับ**   ในยา น้ำแขวนตะกอน 12 มิลลิลิตร ประกอบด้วย น้ำประสานทอง (Sodium tetraborate decahydrate) 3 กรัม และ น้ำมะนาว (น้ำคั้นจากผล *Citrus aurantiifolia* (Christm.) Swingle) 10 มิลลิลิตร
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้**   แก้โรคเชื้อราที่เล็บ
- **ขนาดและวิธีใช้**   เขย่าขวดก่อนใช้ยา หยดยาบริเวณที่มีอาการ ครั้งละ 1-2 หยด วันละ 2 ครั้ง เช้า เย็น ทุกวันติดต่อกันเป็นเวลา 6 เดือน
- **ข้อห้ามใช้**   - ห้ามใช้ในผู้ที่มีประวัติแพ้ น้ำประสานทอง หรือน้ำมะนาว
- ห้ามใช้ยานี้บริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน
- ห้ามใช้ยานี้บริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือแผลเปิด
- **คำเตือน**   ยานี้เป็นยาใช้ภายนอก ห้ามรับประทาน
- **อันตรกิริยา**   -
- **ข้อควรระวัง**   ยานี้มีส่วนผสมของน้ำมะนาว อาจทำให้แสบบริเวณที่ทาได้
- **อาการไม่พึงประสงค์**   - บริเวณที่ทายาอาจมีสีผิวหนังเข้มขึ้น
- อาการทางผิวหนัง เช่น คัน ผิวหนังแห้ง มีตุ่มพอง
- เป็นยา น้ำแขวนตะกอน ควรเตรียมสดและไม่ควรเก็บไว้นานเกิน 1 เดือน หากมีลักษณะทางกายภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ให้เปลี่ยนขวดใหม่ และให้เก็บยาไว้ที่อุณหภูมิห้อง เก็บให้พ้นแสง
- ให้ใช้ต่อเนื่องจนหายแต่ไม่เกิน 6 เดือน
- อาการต่าง ๆ เช่น แดง บวม และคันที่ขอบเล็บ เล็บเปราะ เล็บเปื่อยยุ่ย เล็บเสียรูป เปลี่ยนสีแยกออกจากหนังได้เล็บ จะเห็นผลดีขึ้นภายใน 3 เดือน โดยเล็บจะขึ้นมาปกติได้ภายใน 6 เดือน
- ให้มีการติดตามผู้ป่วยทุกเดือน

- **สูตรตำรับ**   สารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (70 เปอร์เซ็นต์) ของใบทองพันชั่งสด [*Rhinacanthus nasutus* (L.) Kurz] ร้อยละ 10 โดยน้ำหนักต่อปริมาตร (w/v)
- **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้**   ทาแก้กลากเกลื้อน โรคผิวหนังที่เกิดจากเชื้อรา น้ำกัดเท้า
- **ขนาดและวิธีใช้**   ทาบริเวณที่มีอาการ วันละ 2 ครั้ง เช้า – เย็น ทาจนกว่าจะหาย และใช้ต่อเนื่องอีกอย่างน้อย 2 สัปดาห์

- ข้อห้ามใช้ - ห้ามทาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน
- ห้ามทาบริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด
- คำเตือน -
- อันตรกิริยา -
- ข้อควรระวัง -
- อาการไม่พึงประสงค์ -

5.

ยาทิงเจอร์พลู

ยาทิงเจอร์ (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ สารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (70 เปอร์เซ็นต์) ของใบพลูสด [*Piper betle* L.] ร้อยละ 50 โดยน้ำหนักต่อปริมาตร (w/v)
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการผิวหนังอักเสบ อาการอักเสบจากแมลง กัด ต่อย
- ขนาดและวิธีใช้ ทาบริเวณที่มีอาการ วันละ 2 ครั้ง เช้า – เย็น
- ข้อห้ามใช้ - ห้ามทาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน
- ห้ามทาบริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด
- คำเตือน -
- อันตรกิริยา -
- ข้อควรระวัง -
- อาการไม่พึงประสงค์ เมื่อทาติดต่อกันเป็นเวลานานอาจทำให้ผิวหนังเป็นสีดำ แต่เมื่อหยุดยาแล้ว อาการจะหายไป

6.

ยาบัวบก (ภายนอก)

ยาครีม ยาครีม (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ สารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (70 เปอร์เซ็นต์) ของใบบัวบกแห้ง [*Centella asiatica* (L.) Urb.] ร้อยละ 7 โดยน้ำหนัก (w/w) ที่มีการควบคุม ปริมาณ Asiaticoside ร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก (w/w)
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ ใช้สมานแผล
- ขนาดและวิธีใช้ ทำความสะอาดแผลด้วยยาฆ่าเชื้อก่อนทายา ใช้ทาบริเวณที่เป็นแผล วันละ 1 - 3 ครั้ง หรือ ตามแพทย์สั่ง
- ข้อห้ามใช้ - ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่แพ้พืชในวงศ์ Apiaceae (Umbelliferae) เช่น ยี่ห่วย ผักชี
- ห้ามใช้ในผู้ที่มีประวัติเป็นโรคมะเร็งผิวหนัง
- ห้ามใช้ในแผลเปิด

- คำเตือน -
- อันตรกิริยา -
- ข้อควรระวัง ควรหลีกเลี่ยงการใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน
- อาการไม่พึงประสงค์ มีรายงานว่าอาการทาสารสกัดใบบัวบกชนิดขี้ผึ้งหรือผง อาจทำให้เกิดผื่นแพ้สัมผัสได้

7. ยาพญายอ บัญชีรายการยาพื้นฐาน

ยาครีม ยาโลชั่น สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) ยาโลชั่น (รพ.) สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) (รพ.) ยาขี้ผึ้ง (รพ.) ยาทิงเจอร์ (รพ.)

- สูตรตำรับ
  - สารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของใบพญายอแห้ง [*Clinacanthus nutans* (Burm.f.) Lindau] โดยมีปริมาณแตกต่างกันตามรูปแบบยาดังนี้
  - 1. ยาครีม ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (95 เปอร์เซ็นต์) ของพญายอ ร้อยละ 4 - 5 โดยน้ำหนัก (w/w)
  - 2. สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (70 เปอร์เซ็นต์) ของพญายอในกลีเซอรินร้อยละ 2.5 - 4 โดยน้ำหนัก (w/w)
  - 3. ยาโลชั่น ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (70 เปอร์เซ็นต์) ของพญายอ ร้อยละ 1.25 โดยน้ำหนัก (w/w)
  - 4. ยาขี้ผึ้ง ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (95 เปอร์เซ็นต์) ของพญายอ ร้อยละ 4 - 5 โดยน้ำหนัก (w/w)
  - 5. ยาทิงเจอร์ ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ (70 เปอร์เซ็นต์) ของพญายอสด ร้อยละ 10 โดยน้ำหนักต่อปริมาตร (w/v)

- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้
  - 1. ยาครีม บรรเทาอาการของเริมและงูสวัด
  - 2. สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) รักษาแผลในปาก (aphthous ulcer) แผลจากการฉายรังสีและเคมีบำบัด
  - 3. ยาโลชั่น บรรเทาอาการผดผื่นคัน ลมพิษ ตุ่มคัน
  - 4. ยาขี้ผึ้ง บรรเทาอาการอักเสบ ปวด บวมจากแมลงกัดต่อย
  - 5. ยาทิงเจอร์ บรรเทาอาการของเริม และงูสวัด

 ขนาดและวิธีใช้ ทาบริเวณที่มีอาการ วันละ 5 ครั้ง

 ข้อห้ามใช้ -

 คำเตือน -

 อันตรกิริยา -

 ข้อควรระวัง -

 อาการไม่พึงประสงค์ -

 สูตรตำรับ	ชนิดเจล ยาที่มีปริมาณของว่านหางจระเข้ [<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.] ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 โดยน้ำหนัก (w/w) ชนิดโลชันเตรียมสด มีอายุการเก็บ 7 วัน เก็บยาไว้ในตู้เย็นอุณหภูมิ 2 - 8 องศาเซลเซียส ยาที่มีปริมาณของว่านหางจระเข้ [<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.] ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 โดยน้ำหนัก (w/w)
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	รักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก (burn)
 ขนาดและวิธีใช้	ชนิดเจล ทาบริเวณผิวหนังที่ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก วันละ 3 - 4 ครั้ง ชนิดโลชันเตรียมสด ทาบริเวณผิวหนังที่ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก วันละ 3 - 4 ครั้ง
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-
 อันตรกิริยา	-
 ข้อควรระวัง	ไม่ควรใช้ในผู้ที่ผิดปกติแพ้ว่านหางจระเข้ หรือผลิตภัณฑ์ที่ผสมว่านหางจระเข้
 อาการไม่พึงประสงค์	อาจทำให้เกิดอาการคัน มีผื่นแดง หรือผื่นแพ้สัมผัสได้ หากมีอาการดังกล่าว ให้หยุดใช้ยา

เงื่อนไขการใช้ยา กรณีใช้แก้ น้ำเหลืองเสีย ให้ส่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

 สูตรตำรับ	ผงหญ้าปักกิ่ง [<i>Murdannia loriformis</i> (Hassk.) R.S. Rao & Kammathy]
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	แก้ น้ำเหลืองเสีย
 ขนาดและวิธีใช้	ชนิดชง รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม แช่น้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร รับประทานวันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น ชนิดแคปซูล รับประทานครั้งละ 400 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-

- อันตรกิริยา -
- ข้อควรระวัง -
  - ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออกเนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
  - หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์
- อาการไม่พึงประสงค์ -

กลุ่มที่ 10 ยารักษาอาการทางระบบทางเดินปัสสาวะ

1.

ยากระเจี๊ยบแดง ยาชง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ ผงจากส่วนกลีบเลี้ยงของกระเจี๊ยบแดง [*Hibiscus sabdariffa* L.]
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ ขับปัสสาวะ แก้ขัดเบา
- ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 2 – 3 กรัม ชงน้ำร้อน 120 – 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร
- ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้กับผู้ป่วยที่มีการทำงานของไตบกพร่อง
- คำเตือน -
- อันตรกิริยา -
- ข้อควรระวัง
  - กระเจี๊ยบแดงอาจทำให้เกิดอาการท้องเสียได้ เนื่องจากมีฤทธิ์เป็นยาระบาย
  - ควรหลีกเลี่ยงการกินกระเจี๊ยบแดงติดต่อกันเป็นเวลานาน เนื่องจากผลการศึกษาในสัตว์ทดลองพบว่า ทำให้เกิดพิษต่อเซลล์ของอวัยวะและตัวอสุจิได้
  - ควรหลีกเลี่ยงการกินกระเจี๊ยบแดงติดต่อกันเป็นเวลานานในหญิงมีครรภ์ และหญิงให้นมบุตร เนื่องจากผลการศึกษาในหนู (rat) พบว่าอาจทำให้ลูกหนูเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ช้าลง
- อาการไม่พึงประสงค์ อาจมีอาการปวดมวนท้องได้

2.

ยาหญ้าหนวดแมว ยาชง ยาชง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

- สูตรตำรับ ผงจากใบและส่วนยอดของหญ้าหนวดแมว [*Orthosiphon aristatus* (Blume) Miq.]
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ ขับปัสสาวะ แก้ขัดเบา ขับนิ่วขนาดเล็ก

 ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม แช่น้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร นาน 10 นาที ดื่มวันละ 2 - 3 ครั้ง
 ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้กับผู้ป่วยที่มีการทำงานของหัวใจและ/หรือไตบกพร่อง
 คำเตือน	-
 อันตรกิริยา	ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาลดน้ำตาลในเลือดชนิดรับประทาน (Oral hypoglycemic agents) หรือร่วมกับการฉีดอินซูลิน เพราะอาจเสริมฤทธิ์กันได้
 ข้อควรระวัง	ควรระวังการใช้ยานี้กับผู้ป่วยที่ต้องจำกัดปริมาณโพแทสเซียม เช่น ผู้ที่เป็นโรคหัวใจ เนื่องจากยาหญ้าหนวดแมวมีปริมาณโพแทสเซียมสูง
 อาการไม่พึงประสงค์	-

กลุ่มที่ 11 ยาถอนพิษเบื่อเมา

1.

ยารางจืด

ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ	ผงใบรางจืดโตเต็มที่ [<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.]
 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้	1. ถอนพิษเบื่อเมา 2. บรรเทาพิษยาฆ่าแมลงหรือโลหะหนัก
 ขนาดและวิธีใช้	ถอนพิษเบื่อเมา ชนิดขง รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม แช่น้ำร้อน 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น หรือเมื่อมีอาการ ชนิดแคปซูล รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร บรรเทาพิษยาฆ่าแมลงหรือโลหะหนัก ชนิดขง รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม แช่น้ำร้อน 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหารเช้า กลางวัน และเย็น หรือเมื่อมีอาการ
 ข้อห้ามใช้	-
 คำเตือน	-
 อันตรกิริยา	-

⚠️ ข้อควรระวัง

- ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วันแล้ว อาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- ควรระวังการใช้ยานี้กับผู้ป่วยเบาหวาน เพราะอาจเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ
- ควรระวังการใช้ยานี้กับผู้ป่วยที่ต้องใช้ยารักษาโรคอย่างต่อเนื่อง เพราะ ยาร่างจัด อาจเร่งการขับยาเหล่านั้นออกจากร่างกาย ทำให้ประสิทธิผลของยาลดลง

🚫 อาการไม่พึงประสงค์

-

กลุ่มที่ 12 ยาลดความอยากบุหรี

1.

ยาผสมหญ้าดอกขาว ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

🍃 สูตรตำรับ

ผงยา 2,095 กรัม เตรียมจาก หญ้าดอกขาว 1,000 กรัม น้ำมะนาวผง 550 กรัม มะขามป้อม 430 กรัม กานพลู 115 กรัม และผสมน้ำผึ้ง 2,400 กรัม

★ สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ลดความอยากบุหรี

📏 ขนาดและวิธีใช้

อมครั้งละ 300-500 มิลลิกรัม เมื่อมีความอยากบุหรี

🚫 ข้อห้ามใช้

-

⚠️ คำเตือน

-

⊕ อันตรกิริยา

-

⚠️ ข้อควรระวัง

1. ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคหัวใจ โรคไต เนื่องจากยาหญ้าดอกขาวมีโพแทสเซียมสูง
2. ควรระวังการใช้ในผู้ที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

🚫 อาการไม่พึงประสงค์

ปากแห้ง คอแห้ง

2.

ยาหญ้าดอกขาว ยาขง (รพ.)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

🍃 สูตรตำรับ

ผงหญ้าดอกขาว [*Vernonia cinerea* (L.) Less.]

★ สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ลดความอยากบุหรี

📏 ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 2 กรัม แขน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร นาน 10 นาที รับประทานวันละ 3 - 4 ครั้ง หลังอาหาร เข้า กลางวัน และเย็น

🚫 ข้อห้ามใช้

-

⚠️ คำเตือน

-

- อันตรกิริยา -
- ข้อควรระวัง ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคหัวใจ โรคไต เนื่องจากยาหญ้าดอกขาวมีโพแทสเซียมสูง
- อาการไม่พึงประสงค์ ปากแห้ง คอแห้ง

กลุ่มที่ 13 ยารักษากลุ่มโรคที่เกี่ยวข้องกับกษัย

1.

ยากษัยเส้น ยาลูกกลอน (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้ส่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

- สูตรตำรับ ในผงยา 236 กรัม ประกอบด้วย
  1. ดอกดีปลี หนัก 40 กรัม เหง้าชิง หนัก 20 กรัม รากข้าพลุ หนัก 24 กรัม เถาสะค้าน หนัก 12 กรัม รากเจตมูลเพลิงแดง หนัก 8 กรัม
  2. เถาโคคลาน กำลั้งวัวเถลิง เถาวัลย์เปรียง เถาพริกไทย เถามักกระที่บโรง หัวกระชาย แก่นแสมสาร เหง้าไพล หนักสิ่งละ 10 กรัม
  3. การบูร หนัก 6 กรัม ลูกจันทน์ ดอกกานพลู เหง้าว่านน้ำ เหง้ากระทือ ผลกระวาน พริกไทยล่อน รากชะเอมเทศ เปลือกอบเชยเทศ หนักสิ่งละ 4 กรัม
  4. ดอกจันทน์ โกรฐน้ำเต้า ดอกมะลิ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ 2 กรัม
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดเมื่อยตามร่างกาย
- ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 750 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็นและก่อนนอน
- ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็ก
- คำเตือน -
- ข้อควรระวัง
  - ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้
  - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- อาการไม่พึงประสงค์ แสบร้อนยอดอก
- ข้อมูลเพิ่มเติม -

เงื่อนไขการใช้ยา ให้ส่งยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

สูตรตำรับ

ในผงยา 160 กรัม ประกอบด้วย

1. พริกไทยล่อน หนัก 96 กรัม
2. ยาดำสะตุ หนัก 20 กรัม
3. เนื้อผลสมอไทย มหาหิงค์ การบูร หนักสิ่งละ 6 กรัม
4. รงทอง (ประสะ) หนัก 4 กรัม
5. ผักแพวแดง (ทั้งต้น) เนื้อผลมะขามป้อม หนักสิ่งละ 2 กรัม
6. ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน ดอกกานพลู เทียนดำ เทียนขาว หัวดองดึง หัวบุก หัวกลอย หัวกระดาดขาว หัวกระดาดแดง ลูกเร่ว เหง้าชิง รากชะเอมเทศ รากเจตมูลเพลิงแดง โกฎกระตุก โกฎเขมา โกฎน้ำเต้า หนักสิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ช้ำเส้น

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ละลายน้ำดื่มสุกที่ยังอุ่นอยู่ หรือผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าหรือก่อนนอน

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าหรือก่อนนอน

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็ก

คำเตือน

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาด้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง
- ควรระวังการใช้ในผู้สูงอายุ

อาการไม่พึงประสงค์

-

ข้อมูลเพิ่มเติม

-

สูตรตำรับ

ยาผง ยาแคปซูล 76 กรัม เตรียมจากตัวยาสำคัญ

1. ลำต้นสหัสศุณ แก่นแสมทะเล รากส้มกุ้ง ผลมะตูม เนื้อผลสมอพิเภก ผลพิลังกาสา เนื้อผลสมอเทศ เนื้อผลสมอไทย โกรฐเขมา เทียนดำ เทียนขาว ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน กานพลู ดอกดีปลี อย่างละ 1 กรัม
2. เปลือกหอยโข่งเผา เปลือกหอยขมเผา เปลือกหอยแครงเผา เป็ยผู้เผา อย่างละ 3 กรัม
3. เรือนช่อดอกกัญชา 10 กรัม
4. ผลพริกไทย 38 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ลมกษัย บรรเทาอาการปวดเมื่อยตึงกล้ามเนื้อที่เป็นเรื้อรัง

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เข้าและเย็น

น้ำกระสายยาที่ใช้

ใช้น้ำสุกครึ่งแก้ว (125 ซีซี)

หมายเหตุ : ควรเริ่มให้ยาขนาดต่ำแล้วค่อยปรับขนาดขึ้น

ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ผู้ที่มีไข้ และผู้ที่อยู่ในช่วงปฐมวัย (ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี)

คำเตือน

-

อันตรกิริยา

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการแข็งตัวของเลือด (antiplatelets)
- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง
- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคความดันเลือดสูง (กรณีที่ไม่สามารถควบคุมความดันเลือดได้) โรคหัวใจเต้นผิดจังหวะ (กรณีที่ไม่สามารถควบคุมอาการได้) โรคแผลเปื่อยเพปติก โรคกระเพาะอาหารและโรคกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยาารสร้อน
- ควรระวังการใช้ยานี้ในผู้ป่วยสูงอายุ
- ยานี้อาจทำให้ง่วงซึมได้ ควรหลีกเลี่ยงการขับชี่ยานพาหนะ หรือทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกล

อาการไม่พึงประสงค์

เวียนศีรษะ แสบท้อง ง่วงนอน ปากแห้ง คอแห้ง

กลุ่มที่ 14 ยารักษาอาการสมองและระบบประสาท

1.

ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี cannabidiol (CBD) 100 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร บัญชีรายการยาพิเศษ และมี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) ในอัตราส่วนที่ CBD:THC มากกว่าหรือเท่ากับ 20:1

ยาหยดในช่องปาก หรือ เย็บในช่องปาก (Oromucosal drops)

เงื่อนไขการใช้ยา ใช้ตามโครงการของกรมการแพทย์ เท่านั้น

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

1. โรคลมชักรักษายาก
2. โรคลมชักที่ต่อการรักษา

กลุ่มที่ 15 ยารักษาอาการอื่น ๆ

1.

ยาน้ำมันกัญชาทั้งห้า

ยาหยดในช่องปาก หรือ เย็บในช่องปาก (Oromucosal drops)

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ในน้ำมัน 5 มิลลิลิตร ได้จากการเคี้ยวราก ลำต้นรวมกิ่งก้าน ใบ และช่อดอก รวมเมล็ดของกัญชาอย่างละ 312.5 มิลลิกรัม ในน้ำมันมะพร้าว ซึ่งมี Delta-9-Tetrahydrocannabinol (THC) 0.1-0.4 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร และ Cannabidiol (CBD) น้อยกว่า 0.04 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ใช้เสริมการรักษาในผู้ป่วยที่มีอาการนอนไม่หลับที่ใชยามาตรฐานแล้วไม่ได้ผล

ขนาดและวิธีใช้

หยดใต้ลิ้น เริ่มต้นครั้งละ 2 หยด วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน

สามารถปรับขนาดยาเพิ่มได้ครั้งละ 1-2 หยด บริหารยาได้วันละ 3-4 ครั้ง ห่างกันทุก 6-8 ชั่วโมง โดยปรับขนาดยาเพิ่มได้ทุก 3-7 วัน ภายใต้คำแนะนำของแพทย์จนเห็นผลการรักษาแต่ไม่เกิดผลข้างเคียงจากการใช้ยา ไม่แนะนำให้ใช้ THC เกิน 20 มิลลิกรัมต่อวัน

ข้อห้ามใช้

- ผู้ที่มีประวัติแพ้กัญชา หรือน้ำมันมะพร้าว
- ผู้ป่วยที่มีประวัติความผิดปกติทางจิตเวช
- ผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือดขั้นรุนแรง หรือไม่สามารถคุมอาการได้
- ผู้ที่ใช้ยาละลายลิ่มเลือดวาร์ฟาริน
- หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร
- ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี (ผู้ที่อยู่ในช่วงปฐมวัย)

คำเตือน

- หากผู้ป่วยมีอาการสับสน กระวนกระวาย วิตกกังวล ประสานหลอน หรือมีอาการผิดปกติทางจิตเวช ควรหยุดใช้ยาทันที และติดตามอาการอย่างใกล้ชิดจนกว่าอาการจะหายไป
- ยานี้อาจทำให้เกิดอาการปากแห้ง คอแห้งได้ ในช่วงสัปดาห์แรกของการใช้ยา แนะนำหลังใช้ยาประมาณ 10 นาที สามารถดื่มน้ำตามได้

⊕ อันตรกิริยา

- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่เป็น substrates, enzyme inducers หรือ enzyme inhibitors ของ CYP2C9, CYP2C19, CYP3A4, CYP2D6, CYP1A2
- สำหรับยาที่มีโอกาสพบการใช้ร่วมกับกัญชา และมีผลเสริมฤทธิ์กันอาจเพิ่มโอกาสเกิดผลข้างเคียงจากยา เช่น
  - ยากันชัก เช่น phenobarbital, phenytoin, topiramate
  - ยาต้านไวรัสกลุ่ม protease inhibitors เช่น indinavir, nelfinavir, saquinavir
  - ยาต้านไวรัสที่เป็น CYP3A4 inhibitors เช่น indinavir, ritonavir, saquinavir
  - ยาที่มีผลกดระบบประสาทส่วนกลาง เช่น ยาแก้ปวดมอร์ฟีน ยานอนหลับ

⚠ ข้อควรระวัง

- ระวังการใช้ยาในผู้ที่มีความผิดปกติของตับและไต
- ระวังการใช้ยาในผู้ที่ใช้อยากล่อมประสาท หรือยาที่ออกฤทธิ์ทางจิตอื่นๆ
- ระวังการใช้ยาในผู้ที่ทำงานขับขี่ยานพาหนะ หรือเกี่ยวกับเครื่องจักรกล หรือทำงานที่เสี่ยงอันตราย เพราะยานี้ อาจทำให้ง่วงซึม
- ระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่มีประวัติของการใช้สารเสพติด รวมถึงนิโคติน หรือเป็นผู้ดื่มสุรารายวัน

👂 อาการไม่พึงประสงค์

ปากแห้ง คอแห้ง วิงเวียนศีรษะ ง่วงซึม ใจเต้นเร็ว คลื่นไส้

⊕ ข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อยาเดิมตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร พ.ศ. 2564 คือ ยาน้ำมันกัญชาที่ผลิตจากราก ลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ ดอก และเมล็ด ซึ่งเป็นยาในบัญชี 3 ตามโครงการพิเศษของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรฯ ต่อมาคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติเห็นชอบให้ปรับจากบัญชี 3 เป็น บัญชี 1.1 (บัญชีรายการยาพื้นฐาน) เนื่องจากยามีประสิทธิผล มีความปลอดภัยเป็นรายการยาที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสั่งใช้ได้โดยทั่วไป โดยให้ปรับแก้ไขชื่อยาเป็น ยาน้ำมันกัญชาทั้งห้าเพื่อให้สะดวกต่อการจดจำ

2.

ยาน้ำมันกัญชาที่ผลิตจากช่อดอก ซึ่งยามี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) 2.0 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อในช่องปาก (Oromucosal drops)
ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อในช่องปาก (รพ.)

📖 สูตรตำรับ

สารสกัดกัญชาในน้ำมันมะพร้าว ความเข้มข้น 10% ของน้ำหนักช่อดอก
กัญชาแห้ง ซึ่งมีปริมาณ THC 2.0 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร

☆ **สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้**

บรรเทาอาการปวดเรื้อรัง ช่วยให้อ่อนหลับ ช่วยให้เจริญอาหาร ในผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็ง

📏 **ขนาดและวิธีใช้**

- หยดรับประทานครั้งละ 1 หยด ก่อนนอน หรือ ตามดุลพินิจของแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ / แพทย์แผนปัจจุบันที่สั่งใช้น้ำมันกัญชา
- หากอาการไม่ดีขึ้น จากการติดตามอาการและประเมินผลให้ปรับขนาดยาเพิ่มขึ้น ครั้งละ 1-2 หยด ทุก 1 สัปดาห์หรือระยะเวลาตามแพทย์แผนไทย / แพทย์แผนไทยประยุกต์ / แพทย์แผนปัจจุบันพิจารณา โดยขนาดสูงสุดไม่เกิน 20 หยด/วัน
- หากอาการดีขึ้น จากการติดตามอาการและประเมินผลให้ปรับขนาดยาลดลง ครั้งละ 1 หยด ทุก 1 สัปดาห์ หรือเป็นระยะเวลาตามแพทย์แผนไทย / แพทย์แผนไทยประยุกต์ / แพทย์แผนปัจจุบันพิจารณา

🚫 **ข้อห้ามใช้**

- ห้ามใช้ในผู้ที่มีประวัติแพ้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการสกัดกัญชา หรือน้ำมันมะพร้าว
- ห้ามใช้ในผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือดชั้นรุนแรง หรือไม่สามารรถคุมอาการได้
- ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีประวัติความผิดปกติทางจิตเวช
- ห้ามใช้ในสตรีมีครรภ์หรือสตรีที่ให้นมบุตร
- ห้ามใช้ในผู้ที่ใช้ยาละลายลิ่มเลือดวาร์ฟาริน

⚠️ **คำเตือน**

⊕ **อันตรกิริยา**

⚠️ **ข้อควรระวัง**

- ควรระมัดระวังการใช้ในผู้ที่ทำงานขับขี่ยานพาหนะ หรือเกี่ยวกับเครื่องจักรกล หรือทำงานที่เสี่ยงอันตราย เพราะยานี้อาจทำให้ง่วงซึม
- ควรระมัดระวังการใช้ในบุคคลที่อายุต่ำกว่า 25 ปี
- ควรระมัดระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคตับและไต (มีค่าเอนไซม์ตับที่ผิดปกติ สูงเกิน 3 เท่าของค่าบนปกติ, มีค่าอัตราการกรองของไต (GFR) น้อยกว่า 60 มิลลิลิตร / นาที / 1.73 ตารางเมตร)
- ควรระมัดระวังการใช้ในผู้ป่วยที่มีประวัติของการใช้สารเสพติด รวมถึงนิโคติน หรือเป็นผู้ดื่มสุราอย่างหนัก ผู้ป่วยที่ใช้ยากดภูมิคุ้มกัน หรือยาที่ออกฤทธิ์ทางจิตอื่นๆ หรือยาโรคประจำตัวเรื้อรังหลายชนิด

🧘 **อาการไม่พึงประสงค์**

ง่วงนอน ปากแห้ง เวียนศีรษะ คลื่นไส้

⊕ **ข้อมูลเพิ่มเติม**

- กรณีแพทย์แผนไทย / แพทย์แผนไทยประยุกต์ / แพทย์แผนปัจจุบัน พิจารณาปรับขนาดยามากกว่าขนาดสูงสุดที่กำหนด ต้องมีการติดตามและเฝ้าระวังผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลการใช้ยาและความปลอดภัย ขนาดที่สูงกว่ากำหนด
- แนวทางการจัดการเมื่อพบอาการไม่พึงประสงค์

- 1) ปรับลดยา เมื่อพบอาการ : มึนศีรษะ (dizziness) เสียสมดุล (loss of co-ordination) หัวใจเต้นช้า (bradycardia) ความดันโลหิตผิดปกติ (abnormal pressure)
- 2) หยุดใช้ทันที เมื่อพบอาการ : สับสน (disorientation) กระวนกระวาย (agitation) วิตกกังวล (anxiety) ประสาทหลอน (hallucination) โรควิต (psychosis)

3.

ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) และ cannabidiol (CBD) ในอัตราส่วน 1:1 บัญชีรายการยาเฉพาะ

ยาหยดในช่องปาก หรือ เยื่อในช่องปาก (Oromucosal drops)

เงื่อนไขการใช้ยา ให้ส่งยาโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแผนปัจจุบันที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการใช้กัญชาทางการแพทย์ ที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง

สูตรตำรับ

สารสกัดจากกัญชา (*Cannabis sativa* L.) ที่มีสารสำคัญ Delta-9-Tetrahydrocannabinol (THC) 27 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร และ Cannabidiol (CBD) 25 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ใช้รักษาเสริมในผู้ป่วยโรคมะเร็งระยะท้ายที่มีอาการนอนไม่หลับ เบื่ออาหาร หรือมีอาการปวดในระดับปานกลางถึงรุนแรง ที่รักษาด้วยยามาตรฐานไม่ได้หรือไม่ได้ผล

ขนาดและวิธีใช้

หยดบนเยื่อในช่องปากได้ครั้งละ 1 หยด (THC 1 มิลลิกรัม และ CBD 1 มิลลิกรัม) ก่อนนอน หากเวลาผ่านไป 15 นาที แล้วไม่ได้ผล อาจปรับเพิ่มขนาดยาโดยหยดเพิ่มอีก 1 หยดหากใช้มากกว่า 2 หยดต่อวัน แบ่งให้ 2 เวลา เช้าและก่อนนอน โดยไม่ควรใช้เกิน 30 หยดต่อวัน (THC 30 มิลลิกรัม และ CBD 30 มิลลิกรัม)

ข้อห้ามใช้

- ผู้ที่เคยแพ้กัญชา
- ผู้ที่มีประวัติความผิดปกติทางจิตเวช หรือคนในครอบครัวมีประวัติเป็นโรควิตเวช
- ผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือดที่ไม่สามารถคุมอาการได้
- ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี (ผู้ที่อยู่ในช่วงปฐมวัย)

คำเตือน

- หากผู้ป่วยมีอาการสับสน เห็นภาพหลอน มีความคิดฆ่าตัวตาย หรืออาการทางจิตอื่น ๆ ควรหยุดยาทันทีและติดตามอาการอย่างใกล้ชิดจนกว่าอาการจะหายไป
- ยานี้อาจทำให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะเล็กน้อยหรือปานกลาง ซึ่งมักเกิดขึ้นในช่วง 2 – 3 สัปดาห์แรกของการรักษา

อันตรกิริยา

- ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่เป็น substrates, enzyme inducers หรือ enzyme inhibitors ของ CYP3A4, CYP2C19, CYP2C9, CYP1A2, P-glycoprotein, BCRP และ MRP1
- ยาอาจลดประสิทธิภาพของยากุมกำเนิดได้
- ยานี้อาจเสริมผลของยาที่มีฤทธิ์คลายกล้ามเนื้อ เช่น baclofen, benzodiazepines เนื่องจากจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการหกล้มมากขึ้น

ข้อควรระวัง

- ระมัดระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่มีประวัติชัก หรือมีภาวะชักกลับเป็นซ้ำ
- ระวังการใช้ยานี้ในผู้ที่มีความผิดปกติของตับและไต
- ระมัดระวังการใช้ยาในหญิงตั้งครรภ์ หรือวางแผนตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร

อาการไม่พึงประสงค์

เวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน สับสน อ่อนเพลีย ง่วงซึม ปากแห้ง ท้องเสีย

4.

ยาน้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) บัญชีรายการยาเฉพาะ จำนวน 2 ความแรง ได้แก่ ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด และ ไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด

ยาหยดในช่องปาก หรือเย็บในช่องปาก (Oromucosal drops)

- เงื่อนไขการใช้ยา**
1. กรณีใช้รักษาเสริมในผู้ป่วยโรคมะเร็งระยะท้ายที่มีอาการนอนไม่หลับ เบื่ออาหารหรือมีอาการปวดในระดับปานกลางถึงรุนแรงที่รักษาด้วยยามาตรฐานไม่ได้หรือไม่ได้ผล ให้ส่งใช้ยาโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแผนปัจจุบัน ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการใช้กัญชาทางการแพทย์ที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง
  2. ยาความแรง 3 มิลลิกรัม/หยด
    - 2.1 ช่วยเพิ่มความสะดวกให้กับผู้ป่วยที่ต้องใช้น้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี THC ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด ในปริมาณสูง
    - 2.2 ใช้สำหรับผู้ป่วยที่เคยใช้น้ำมันสารสกัดกัญชาที่มี THC ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด มาก่อนและทราบปริมาณยาที่เหมาะสมแล้วเท่านั้น

สูตรตำรับ

สารสกัดจากกัญชา (*Cannabis sativa* L.) ที่มีสารสำคัญ
Delta-9-Tetrahydrocannabinol ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด หรือ
ไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ใช้รักษาเสริมในผู้ป่วยโรคมะเร็งระยะท้ายที่มีอาการนอนไม่หลับ เบื่ออาหาร หรือมีอาการปวดในระดับปานกลางถึงรุนแรงที่รักษาด้วยยามาตรฐานไม่ได้หรือไม่ได้ผล

ขนาดและวิธีใช้

กรณี THC ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด
หยดใต้ลิ้น 1 หยด (THC 0.5 มิลลิกรัม) ทุกวันก่อนนอน ปรับขนาดยา
ทุก 48 ชั่วโมง โดยปรับขนาดยาอย่างช้า ๆ ขนาดยาสูงสุดไม่ควรเกิน
วันละ 10 หยด (THC 5 มิลลิกรัม ต่อวัน)

กรณี THC ไม่เกิน 3 มิลลิกรัม/หยด

หยดใต้ลิ้น 1 หยด (THC 3 มิลลิกรัม) ทุกวันก่อนนอน สำหรับผู้ที่เคยใช้น้ำมัน
สารสกัดกัญชาที่มี THC ไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัม/หยด ให้คำนวณปริมาณของ
THC ในขนาดที่เทียบเท่ากัน โดยขนาดยาสูงสุดไม่เกินวันละ 20 มิลลิกรัม

ข้อห้ามใช้

- ผู้ที่เคยแพ้กัญชา
- ผู้ที่เป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดที่รุนแรง หรือโรคหลอดเลือดสมองที่รุนแรง เนื่องจากอาจทำให้ความดันเลือดต่ำ บางครั้งอาจทำให้ความดันเลือดสูง เป็นลมหมดสติ หัวใจเต้นเร็วผิดปกติ กล้ามเนื้อหัวใจตายและโรคหลอดเลือดสมอง
- ผู้ที่เป็นโรคจิตเภทหรือโรคอารมณ์สองขั้ว

คำเตือน

- ไม่ควรใช้ยานี้ในบุคคลที่อายุต่ำกว่า 25 ปี ยกเว้นในกรณีที่แพทย์พิจารณาแล้วว่าผู้ป่วยได้รับประโยชน์มากกว่าความเสี่ยง
- ควรหลีกเลี่ยงการใช้ยานี้ในสตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร รวมถึงสตรีวัยเจริญพันธุ์ ที่มีได้คุมกำเนิดหรือสตรีที่วางแผนจะตั้งครรภ์
- ยานี้อาจทำให้ง่วงซึม จึงไม่ควรขับขียานพาหนะ หรือทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกล หรือ ทำงานที่เสี่ยงอันตราย
- ควรหลีกเลี่ยงการใช้ยานี้ร่วมกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

อันตรกิริยา

- ระวังการโต้ตอบของยานี้ร่วมกับยาที่มีกระบวนการเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ CYP2C9, CYP2C19 หรือ CYP3A4 เช่น amiodarone, carbamazepine, phenytoin, warfarin หรือ valproic acid
- ระวังการโต้ตอบของยานี้ร่วมกับยาที่เป็น highly protein-bound เช่น warfarin, cyclosporine และ amphotericin B

ข้อควรระวัง

- ระวังการโต้ตอบของยานี้ในผู้ป่วยที่มีภาวะการทำงานของตับหรือไตบกพร่องรุนแรง
- หลีกเลี่ยงการสั่งใช้ยากับผู้ป่วยเป็นเวลานาน และควรติดตามอาการติดยาอย่างสม่ำเสมอก่อนหยุดใช้ยา ต้องปรับลดขนาดยาลงทีละน้อยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอาการถอนยา
- ระวังการโต้ตอบของยานี้ในผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาพร้อมกับยาก่อประสาทรหรือยาที่ออกฤทธิ์ทางจิตอื่น ๆ เนื่องจากเสริมฤทธิ์กดประสาทส่วนกลางหรือเพิ่มผลกระทบทางจิตประสาท
- ระวังการโต้ตอบของยานี้ในผู้ป่วยที่มีประวัติของการใช้สารเสพติด รวมถึงผู้มีประวัติติดยา
- ผู้ชายที่บริโภคกัญชา อาจส่งผลให้มีบุตรยาก เพราะ THC อาจมีผลทำให้ต่อมสร้างน้ำสุจิมีขนาดเล็กลง น้ำสุจิลดลง และลดการสร้างตัวสุจิ

อาการไม่พึงประสงค์

ปากแห้ง คอแห้ง วิงเวียนศีรษะ ง่วงซึม เคลิ้มสุข (euphoria) คลื่นไส้ อาเจียน ตาพร่า ประสาทหลอน ภาวะพหุธิปัญญาบกพร่อง (cognitive impairment)

5.

ยาประสะกัญชา

ยาแคปซูล ยาผง (รพ.) ยาแคปซูล (รพ.)

บัญชีรายการยาเฉพาะ

สูตรตำรับ

ในยาผง 2,000 กรัม ประกอบด้วย เหง้าชิงแห้ง ดอกดีปลี แก่นจันทน์แดงหรือแก่นจันทน์ขาว ใบสะเดา ใบคนทีเขมา อย่างละ 125 กรัม เมล็ดพริกไทยล่อน 250 กรัม ใบกัญชา 1,000 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ช่วยให้นอนหลับ

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 1-2 กรัม ก่อนนอน ควรเริ่มจากขนาดต่ำแล้วจึงค่อย ๆ ปรับเพิ่มขนาดยา

น้ำกระสายยาที่ใช้

น้ำมะพร้าว น้ำผึ้งรวง น้ำส้มซ่า น้ำตาลทราย กระทือสด น้ำเบญจทับทิม โดยเลือกให้เหมาะสมกับโรคหรืออาการของผู้ป่วย อาทิเช่น

- กรณีที่มีอาการอ่อนเพลีย ไม่มีกำลัง ให้ใช้น้ำมะพร้าว น้ำผึ้งรวง หรือน้ำตาลทราย
- กรณีที่มีเสมหะในคอให้ใช้น้ำส้มซ่า
- กรณีมีอาการอาหารไม่ย่อย ท้องอืด ท้องเฟ้อ ให้ใช้น้ำกระเทียมสด
- กรณีมีอาการท้องเสีย ให้ใช้น้ำเบญจทับทิมต้ม
- กรณีหาน้ำกระสายยาไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกครึ่งแก้ว (60 ซีซี) แทน

ข้อห้ามใช้

- ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร
- ห้ามใช้ร่วมกับยาที่มีฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนกลาง เช่น ยานอนหลับ ยาต้านการชัก
- ห้ามใช้ร่วมกับแอลกอฮอล์หรือสิ่งที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ เนื่องจากมีฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนกลาง

คำเตือน

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการแข็งตัวของเลือด (antiplatelets)
- ยานี้อาจทำให้วงซึมได้ ควรหลีกเลี่ยงการขับขี่ยานพาหนะ หรือทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกล
- ควรระวังการใช้ร่วมกันกับตำรับยาแผนไทยที่มี گیัญชาปรงผสมอยู่

อาการไม่พึงประสงค์

ข้อมูลเพิ่มเติม

- แนะนำให้ใช้ในผู้ที่รับประทานอาหารไม่ได้ นอนไม่หลับ
- ตำราอายุรเวทศึกษา ของขุนนิเทศสุขกิจ ระบุว่า 2514. ยาประสะ گیัญชา แก้วไข่มอมเหลืองหากำลังมิได้ ให้ตัวสั้นเสียงสั้น เป็นด้วยวาโยธาตุกำเร็บ แก่นอนมิหลับ เอาตรีภูกุ จันทน์ทั้งสอง ใบสะเดา ใบคนที่เขมา พริกร้อน เสมอภาค ใบ گیัญชาเท่ายาทั้งหลายทำผง เอาน้ำมะพร้าว น้ำผึ้ง น้ำส้มซ่า น้ำตาลทราย กะทือสด น้ำเบญจทับทิม ต้มละลายกิน
- ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ ร.ศ.128 หน้า 476 ระบุว่า گیัญชา แก้วไข่มอมเหลืองหากำลังมิได้ ให้ตัวสั้นเสียงสั้นเปนด้วยวาโยธาตุกำเร็บ แก่นอนมิหลับ เอาตรีภูกุ 1 จันทน์ทั้ง 2 ใบสะเดา 1 ใบคนที่เขมา 1 พริกอ่อน เสมอภาค ใบ گیัญชาเท่ายาทั้งหลาย ทำผง เอาน้ำมะพร้าว น้ำผึ้ง น้ำส้มซ่า น้ำตาลทราย กะทือสด น้ำเบญจทับทิมต้มละลายยากินหายแล

6.

ยาฟ้าทะลายโจร ยาแคปซูล ยาเม็ด

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

สูตรตำรับ

ผงจากส่วนเหนือดินหรือใบของฟ้าทะลายโจร [*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall. ex Nees] ที่มีการควบคุมปริมาณ andrographolide

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ใช้กับผู้ป่วยโรคโควิด 19 ที่มีความรุนแรงน้อย

ขนาดและวิธีใช้

รับประทาน ยาจากผงฟ้าทะลายโจรที่มี andrographolide 180 มิลลิกรัม ต่อวัน โดยแบ่งให้วันละ 3 ครั้ง เป็นเวลา 5 วัน

 ข้อห้ามใช้

- ห้ามใช้ในผู้ที่เคยแพ้ฟ้าทะลายโจร เช่น มีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม
- ห้ามใช้ในสตรีมีครรภ์ และสตรีให้นมบุตร เนื่องจากทำให้เกิดทารกวิรูปได้

 คำเตือน

 อันตรกิริยา

- ระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) เช่น warfarin, ยากลุ่ม NOACs และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
- ระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนการเมแทบอลิซึมผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP450) เนื่องจากฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP1A2 เช่น tamoxifen, CYP2C9 เช่น amitriptyline, phenytoin และเอนไซม์ CYP3A4 เช่น ยากลุ่ม statins, ยากลุ่ม protease inhibitors และ itraconazole

 ข้อควรระวัง

- ระหว่างการใช้ยาหากมีอาการรุนแรงขึ้น ควรพบแพทย์
- หากใช้ยาดต่อกัน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรพบแพทย์
- ระวังการใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการของตับผิดปกติ
- หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้แขนขามีอาการชาหรืออ่อนแรง

 อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการผิดปกติของทางเดินอาหาร เช่น ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ เบื่ออาหาร วิงเวียนศีรษะ ใจสั่น และอาจเกิดผื่นแพ้ลมพิษได้

 ข้อมูลเพิ่มเติม

1. ยังไม่มีงานวิจัยทางคลินิกในผู้ป่วยโรคโควิด 19 ที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี
2. มีรายงานจากศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (HPVC) ว่าการใช้ยาฟ้าทะลายโจรอาจทำให้เกิด acute generalized exanthematous pustulosis ได้ และอยู่ระหว่างการติดตามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ และขอให้ผู้สั่งใช้ยาหรือจ่ายยารายงานความปลอดภัยมายังศูนย์ HPVC

7.

ยาฟ้าทะลายโจร ยาแคปซูล ยาเม็ด

บัญชีรายการยาพื้นฐาน

 สูตรตำรับ

สารสกัดจากส่วนเหนือดินหรือใบของฟ้าทะลายโจร [*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall.ex Nees] ที่สกัดด้วยเอทานอล หรือ เอทานอล - น้ำ ที่มีการควบคุมปริมาณ andrographolide

 สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ใช้กับผู้ป่วยโรคโควิด 19 ที่มีความรุนแรงน้อย

 ขนาดและวิธีใช้

รับประทาน ยาจากผงฟ้าทะลายโจรที่มี andrographolide 180 มิลลิกรัม ต่อวัน โดยแบ่งให้วันละ 3 ครั้ง เป็นเวลา 5 วัน

 ข้อห้ามใช้

- ห้ามใช้ในผู้ที่เคยแพ้ฟ้าทะลายโจร เช่น มีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม
- ห้ามใช้ในสตรีมีครรภ์ และสตรีให้นมบุตร เนื่องจากทำให้เกิดทารกวิรูปได้

 คำเตือน

หากใช้ยานี้แล้วมีผื่น ปากบวม ตาบวม หน้าบวม ให้หยุดยาทันที และพบแพทย์

 อันตรกิริยา

- ระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) เช่น warfarin, ยากลุ่ม NOACs และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

- ระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนการเมแทบอลิซึมผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP450) เนื่องจากฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP1A2 เช่น tamoxifen, CYP2C9 เช่น amitriptyline, phenytoin และเอนไซม์ CYP3A4 เช่น ยากลุ่ม statins, ยากลุ่ม protease inhibitors และ itraconazole

ข้อควรระวัง

- ระหว่างการใช้ยาหากมีอาการรุนแรงขึ้น ควรพบแพทย์
- หากใช้ยาดต่อกัน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรพบแพทย์
- ระวังการใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการของตับผิดปกติ
- หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้แขนขามีอาการชาหรืออ่อนแรง

อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการผิดปกติของทางเดินอาหาร เช่น ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ เบื่ออาหาร วิงเวียนศีรษะ ใจสั่น และอาจเกิดผื่นแพ้ลมพิษได้

ข้อมูลเพิ่มเติม

1. ยังไม่มีงานวิจัยทางคลินิกในผู้ป่วยโรคโควิด 19 ที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี
2. มีรายงานจากศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (HPVC) ว่าการใช้ยาฟ้าทะลายโจรอาจทำให้เกิด acute generalized exanthematous pustulosis ได้ และอยู่ระหว่างการติดตามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ และขอให้ผู้สั่งใช้ยาหรือจ่ายยารายงานความปลอดภัยมายังศูนย์ HPVC

8.

ยามหาจักรใหญ่ ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.) **บัญชีรายการยาเฉพาะ**

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานพยาบาลมอบหมาย

สูตรตำรับ

ในผงยา 114 กรัม ประกอบด้วย

1. ใบกระพังโหม หนัก 60 กรัม
2. ยาดำสะตุ หนัก 8 กรัม
3. โกฐสอ โกฐเขมา โกฐพุงปลา โกฐก้านพร้าว โกฐกระดุก เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนยาวพาดิ เนื้อผลสมอไทย เนื้อผลสมอพิเภก เนื้อผลมะขามป้อม ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ผลกระวาน ดอกกานพลู รากชะเอมเทศ เมล็ดโหระพา ลูกผักชีลา สารส้มสะตุ เหง้าขมิ้นอ้อย หัวกระเทียม หนักสิ่งละ 2 กรัม

สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

แก้ลมชาง

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผงและชนิดเม็ด (แบบอัดเปียก)

เด็ก อายุ 1 – 5 ขวบ

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1.5 กรัม ละลายน้ำดื่มสุกที่ยังอุ่นอยู่ เพิ่มและลดได้ตามส่วน วันละ 2 ครั้ง ก่อนอาหาร เช้าและเย็น

ข้อห้ามใช้

-

คำเตือน

-

- ข้อควรระวัง
  - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และ ยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)
  - ยาจะมีฤทธิ์ระคาย หากรับประทานแล้วมีอาการท้องเสีย ควรหยุดรับประทานยา
- อาการไม่พึงประสงค์
  -
- ข้อมูลเพิ่มเติม
  -

9.

ยาสุขไสยาสน์ ยาแคปซูล ยาผง

บัญชีรายการยาเฉพาะ

เงื่อนไขการใช้ยา ให้สั่งใช้ยาโดยแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้น ๆ โดยใช้ชื่อและความรู้การแพทย์แผนไทย

- สูตรตำรับ

โนยา 78 กรัม ประกอบด้วย
ใบกัญชา 12 กรัม ดอกตี่ปี่ลี 11 กรัม เหง้าชิงแห้ง 10 กรัม เมล็ดพริกไทย 9 กรัม ดอกบุนนาค 8 กรัม ลูกจันทน์ 7 กรัม โกฐกระดูก 6 กรัม เทียนดำ 5 กรัม เปลือกต้นสมุลแว้ง 4 กรัม หัสศุนเทศ 3 กรัม ใบสะเดา 2 กรัม การบูร 1 กรัม
- สรรพคุณ / ข้อบ่งใช้

ช่วยให้นอนหลับ เจริญอาหาร
- ขนาดและวิธีใช้
  - สำหรับอาการนอนไม่หลับ รับประทานครั้งละ 0.5 - 2 กรัม วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน
  - สำหรับอาการเบื่ออาหาร รับประทานครั้งละ 0.5 - 2 กรัม วันละ 1 - 2 ครั้ง ก่อนอาหาร

น้ำกระสายยาที่ใช้

  - น้ำผึ้งรวง 1 ซอนซา (5 ซีซี)
  - ถ้าหาน้ำกระสายยาไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกครึ่งแก้ว (60 ซีซี) แทน
- ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ผู้ที่มีไข้
- คำเตือน
  -
- ข้อควรระวัง
  - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
  - ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคแผลเปื่อยเพปติกและกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยารสร้อน
  - ควรระวังใช้ร่วมกับยาที่มีฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนกลาง เช่น ยานอนหลับ และยาต้านการชัก รวมทั้งแอลกอฮอล์ หรือสิ่งที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่
  - สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรใช้น้ำต้มสุกเป็นกระสาย
- อาการไม่พึงประสงค์

อาจทำให้เกิดอาการปากแห้ง คอแห้ง หน้าแดงได้
- ข้อมูลเพิ่มเติม
  -

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

